

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
ISTORIJOS KATEDRA

GABRIELĖ JASIŪNIENĖ
Kultūros studijų
II kurso studentė

**KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ ATMINTIS MIESTELIŲ HERALDIKOJE:
ŠIAURĖS LIETUVOS (ŠIAULIŲ APSKRITIES) ATVEJIS**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė: doc. dr. R.R. Trimonienė

Darbas originalus – Gabrielė Jasiūnienė
(.....)

Šiauliai,
2013

TURINYS

TURINYS	2
ĮVADAS.....	3
1. KOLEKTYVINĖS, KULTŪRINĖS IR ISTORINĖS ATMINTIES TYRIMŲ PROBLEMATIKA XX–XXI A.....	10
2. SENOSIOS HERALDIKOS TRADICIJŲ ATSPINŽIAI LIETUVOS MIESTELIŲ HERALDIKOJE XX – XXI A.....	19
2.1 SENOJI LDK MIESTŲ HERALDIKA.....	19
2.2 LIETUVOS MIESTŲ, MIESTELIŲ HERALDIKOS KŪRIMAS/ATKŪRIMAS XX–XXI A.	22
3. KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ ATMINTIS ŠIAURĖS LIETUVOS REGIONO MIESTELIŲ HERALDIKOJE. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	28
3.1 ŠIAURĖS LIETUVOS REGIONO MIESTELIŲ HERBŲ ANALIZĖ	28
3.2 APKLAUSOS „KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ ATMINTIS MIESTELIŲ HERALDIKOJE“ REZULTATŲ ANALIZĖ.....	48
IŠVADOS	93
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.....	96
SANTRAUKA.....	100
SUMMARY.....	102
PRIEDAI.....	105

ĮVADAS

Temos aptarimas. Kultūra yra neatsiejama nuo išmoktų, visuomeniškai įgytų mąstymo ir elgesio tradicijų, sutinkamų žmonių visuomenėse. Marvin Harris kultūrą, kaip mokslo sritį, sieja su minties ir jausenos modeliais. Harris knygoje „*Kultūrinė antropologija*“ pateikia Edvardo Burneto Tyloro kultūros apibrėžimą. Tyloras kultūrą apibūdina plačiaja etnografinė prasme, kaip kompleksinę visumą, kuri apima žinias, tikėjimą, meną, moralę, teisę, papročius ir visus kitus gebėjimus, įpročius, įgytus žmogaus, kaip visuomenės nario. Kultūra yra neatsiejama visuomenės dalis. Visuomenė gali būti apibūdinama, kaip organizuota grupė žmonių, kurie turi bendrą tėvynę ir priklauso vienas nuo kito. Taip pat tokie žmonės siekia bendro tikslo, pavyzdžiui, išlikimo arba geresnio gyvenimo. Bet kokia visuomenė turi bendrą kultūrą¹. Pastaroji yra tokia visuma, kuri turi būti palaikoma, o tam tikros jos dalys turi būti perduodamos iš kartos į kartą. Tokiu būdu yra išlaikoma konkrečios visuomenės kultūra, kuri yra visos pasaulio kultūros sudedamoji dalis. Kultūros išsaugojimo ir palaikymo procese svarbų vaidmenį vaidina atmintis. Pastaroji tampa priemone, padedančia kultūroje palaikyti tam tikrą tvarką ir apsaugo ją nuo chaoso. Atmintis ir prisiminimas padeda kurti pastovesnį tapatumą, kuris laiduoja socialinius ryšius ir socialinę sanglaudą². Tokiu būdu atminties ir prisiminimo dėka visuomenė funkcionuoja, kaip vientisas darinys, kurį jungia bendras tapatumas.

Tyrinėjama tema – Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Šiaurės Lietuvos (Šiaulių apskrities) atvejis. Šia tema siekiama išanalizuoti, kaip yra formuojama kultūrinė ir istorinė atmintis Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikoje. Taip pat išnagrinėti kultūrinės ir istorinės atminties kitimą šio regiono miestelių heraldikoje. Pažymėtina, kad darbe remiamasi mokslininko Jano Assmanno teorija, kurioje jis kultūrinę atmintį apibūdina, kaip vieną iš kolektyvinės atminties formų. Ši atmintis yra formuojama įvairių politinių, socialinių arba kultūros institucijų bei atspindi konkrečios visuomenės suaktualintus praeities momentus. Kultūrinė atmintis pasireiškia per įvairius bendruomenei aktualius ženklus: šventes, ritualus, gatvių, viešųjų pastatų pavadinimus, skulptūras, tekstus ir pan³. Vasilijus Safronovas savo tyrinėjimuose analizavęs sąvokos „kultūrinė atmintis“ vartojimą, visgi mano, kad yra svarstytinas klausimas, ar modernųjų laikų tyrimų kontekste galima vartoti šį terminą⁴. Pabrėžtina, kad šiame tyrime pasirinktas kultūrinės ir istorinės atminties šaltinis – miestelių heraldika yra neatsiejama nuo

¹ Harris M., *Kultūrinė antropologija*, Vilnius, 1998, p. 7-8.

² Rubavičius V., *Neišgyvendinto sovietmečio patirtis: socialinė atmintis ir tapatumo politika, Lietuvos tautos tapatybė. Tarp realybės ir utopijos*, Vilnius, 2007, p.12-40.

³ Ассман Я., *Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности*, Москва, 2004, 363 с.

⁴ Safronovas V., *Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernųjų laikų tyrimams problemos*, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, sud. A. Nikžentaitis, Vilnius, 2011, p. 39–64.

valdžios, kultūros ir socialinių institucijų įtakos. Darbe siekiama išanalizuoti, kaip per Šiaurės Lietuvos miestelių heraldiką yra kuriama kultūrinė, istorinė atmintis, atkreipti dėmesį į institucijų vaidmenį šios atminties kūrimo bei į pačių Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojų sąmonę ir atmintį. Dėl šios priežasties darbe naudojama „kultūrinės atminties“ sąvoka, o Safronovo siūloma „atminties kultūros“ samprata tyrime gali būti naudojama kaip papildanti pirmąją. Tyrime taip pat remiamasi mokslininko Alvydo Nikžentaičio istorinės atminties apibrėžimu. Šis mokslininkas istorinę atmintį apibūdina, kaip egzistuojančią greta praeitį atkuriančios istorijos. Istorinė atmintis tvirtai siejasi ne tik su praeitimi, tačiau ir su dabartimi. Šioje atmintyje dominuojančios atminties figūros yra konkretus įvykis arba asmuo⁵.

Atmintis yra kuriama žmonių bendruomenės, kurią sudaro skirtingoms socialinėms grupėms priklausantys individai. Kiekviena visuomenė turi daugybę atminties simbolių, atspindinčių jų praeitį. Vienas iš tokių šios atminties ženklų yra miestelių heraldika. Pastaroji yra naujas iki tol netyrinėtas kultūrinės ir istorinės atminties šaltinis.

Darbe atkreiptas dėmesys į Šiaurės Lietuvos regioną, apimančią šiaurės vakarų Lietuvos dalį, kurioje nuo seno gyveno įvairios etninės grupės: žemaičiai, lietuviai, žiemgaliai. Nuo XV a. ši teritorija priklausė Žemaitijos kunigaikštystei. Šiandien šis regionas apjungia dalį etnografinės Žemaitijos ir Aukštaitijos teritorijų. Šiuo metu Šiaurės Lietuvoje (Šiaulių apskrityje) yra 22 miesteliai, turintys teisės aktų nustatyta tvarka sukurtą ir patvirtintą heraldiką. Miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava, herbinis antspaudas. Miestelio herbas – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas, skirtas simbolizuoti bei išskirti subjektą, kuriam jis sukurtas. Miestelio herbinis antspaudas – įstatymo nustatyta tvarka patvirtintas ženklas su miestelio herbu, skirtas valstybės ar savivaldybės subjektų dokumentų tikrumui ir juos išdavusiam subjektui patvirtinti. Miestelio herbinė vėliava – teisės aktų nustatyta tvarka sukurta ir patvirtinta vėliava, kurios pagrindą sudaro herbas arba herbo figūra bei jų spalvos⁶. Pagal „*Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą*“ miesteliai yra apibūdinami kaip kompaktiškai užstatytos gyvenamosios vietovės, turinčios nuo 500 iki 3000 gyventojų. Daugiau kaip pusė dirbančiųjų miestelių gyventojų dirba pramonėje, verslo bei gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityse⁷.

Šiaurės Lietuvoje herbus turi tokie miesteliai: Kruopiai, Papilė (Akmenės rajonas); Kriukai, Skaistgirys (Joniškio rajonas); Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmės rajonas); Klovainiai, Lygumai, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis (Pakruojo rajonas); Baisogala, Grinkiškis, Šaukotas, Šiaulėnai, Sidabravas (Radviliškio rajonas); Gruzdžiai, Kairiai, Kužiai, Meškuičiai, Šakyna (Šiaulių rajonas).

⁵ Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.245-247.

⁶ *Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas*, 1990, prieiga per internetą <<http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes-herbo-istatymas.htm>> [žiūrėta 2011 11 22]

⁷ *Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas*, 1994 07 19, prieiga per internetą <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369419> [žiūrėta 2013 05 13]

Istorinius herbus Šakynos ir Baisogalos miesteliams XVIII a. pabaigoje suteikė Lenkijos ir Lietuvos valdovas Stanislovas Augustas. Šie herbai buvo atkurti XX a. pab., Lietuvai atgavus Nepriklausomybę. Baisogalos herbo skydas yra padalintas į dvi dalis: dešinėje pusėje vaizduojamas ant pasagos tupintis paukštis, snape laikantis žiedą. Spėjama, kad galbūt paukštis ir pasaga buvo nusižiūrėti iš bajorų heraldikos. Miestelio herbo skydo kairėje pusėje vaizduojama Dievo Apvaizdos akis. Edmundas Rimša teigia, kad Dievo Apvaizda pabrėžė, kad XVIII a. visi Seimo darbai yra daromi Dievo valia. Šakynos herbe pavaizduotas riteris su skydu, ant kurio užrašyta: „Už teisingumą ir laisvę“ (*Pro lege et libertate*). Likusių 20 miestelių heraldika buvo suformuota ir jiems suteikta XX a. pab. – XXI a.

Istoriografija. Nagrinėjama temą iš dalies galima priskirti lokalinės istorijos ir mikroistorijos paradigmoms. JAV lokalinės istorijos teoretikė Carol Kammen nurodo, kad lokalinė istorija yra geografiškai ribota ir turi tirti bendruomenės politinę, socialinę, ūkio, religinę, intelektualią istoriją⁸. Rita Regina Trimonienė taip apibrėžia mikroistorijos terminą: „*Mikroistorija – tai vienas iš tokių tyrimo būdų, kuris leidžia išanalizuoti lokalinį įvykį ar reiškinį itin atidžiai, aptariant įvairiausius jo aspektus*“⁹. Vadinasi, tiek lokalinė istorija, tiek mikroistorija yra glaudžiai susijusios. Skirtumas tik tas, kad mikroistorija ne visada, bet dažnai orientuojasi į smulkesnius, tačiau problematiškesnius, dalykus. Būtina pažymėti, kad istoriografijoje kyla įvairiausių klausimų apie lokalinės istorijos ir mikroistorijos sampratas, tyrinėjimo objektus. Nikžentaitis išreiškia nuomonę, kad tiek lokalinė istorija, tiek mikroistorija yra tapačios, kadangi abiejų objektai yra nedidelės bendruomenės, jų gyvenimas, elgsena įpročiai ir pan. Hans Medick, Clifford Geertz lokalinę istoriją vis dėlto atskiria nuo mikroistorijos. Vis dėlto dažniausiai lokalinės istorijos tyrinėtojai dėmesį skiria tam tikroms vietovėms, o mikroistorikai dėmesį perkelia į konkrečius veiksmus tose vietovėse, mikrobendruomenę. Kita vertus, kol kas nėra nuoseklių mikroistorijos bei lokalinės istorijos mokyklų, sampratų.

Svarbu paminėti, kad XX a. pab. – XXI a. Europos humanitarinių ir socialinių mokslų atstovų darbuose pradėti atminties tyrimai, paskelbta nemažai naujų tyrimo temų ir rezultatų. Darbe nagrinėjami žymiausių Europos ir Lietuvos mokslininkų darbai. Analizuojamą mokslinę literatūrą galima suskirstyti į tris grupes. Pirmajai literatūros grupei priklauso žymiausių Prancūzijos (Pierre Nora, Maurice Halbwachs), Vokietijos (Jan Assmann, Aleida Assmann, Jörn Rüsen), Lietuvos (Alvydo Nikžentaičio, Vasilijaus Safronovo, Irenos Šutinienės ir kt.) mokslininkų darbai apie atmintį. Šių mokslininkų tyrimai detaliam aptariami magistro darbo skyriuje „*Kolektyvinės, kultūrinės ir istorinės atminties tyrimų problematika XX–XXI a.*“

Antrąją literatūros grupę sudaro moksliniai darbai, kuriuose pateikiama informacija apie heraldiką. Vakarų Europos šalyse heraldikos tyrimai yra labai paplitę. Tačiau Lietuvoje šie tyrimai tik pradami. Mūsų šalyje daugiausiai darbų heraldikos ir sfragistikos tema yra parašęs mokslininkas Edmundas Rimša.

⁸ Trimonienė R. R., *Mikroistorija*, Šiauliai, 2008, p.22.

⁹ Ten pat, p. 5.

Tyrinėtojas yra išleidęs kelias knygas, paskelbęs per 70 mokslinių ir per 100 mokslinių straipsnių. Šiuo metu užsiima Lietuvos valdovų ir valstybės heraldikos, sfragistikos tyrimais. Savo knygoje „*Heraldika. Iš praeities į dabartį*“¹⁰ Rimša išsamiai nagrinėja heraldikos tradicijų atsiradimą, formavimąsi Vakarų Europoje, LDK ir Lietuvoje. Knygoje analizuojamas kilmingųjų, žemių, miestų ir miestelių heraldikos susiformavimas. Šis darbas aktualus mano temai, kadangi galėjau išskirti pagrindinius LDK miestų ir Lietuvos miestelių heraldikos bruožus. Kita Rimšos knyga „*Lietuvos heraldika*“ yra savotiška Lietuvos heraldikos komisijos 20 metų darbo ataskaita. Joje aprašoma valstybės herbo, nacionalinės (valstybės), valstybės istorinės ir Prezidentūros vėliavų, valstybės himno, Lietuvos apskričių, rajonų savivaldybių, miestų ir miestelių heraldikos istorija¹¹. Vilniaus universiteto doktorantė Agnė Railaitė nuo 2007 m. atlieka LDK kilmingųjų genealogijos ir heraldikos tyrimus¹². 2011 m. Šiaulių universitete, vadovaujant doc. dr. Ritai Reginai Trimonienei pradėti Žemaitijos bajorijos elito heraldikos tyrimai¹³.

Trečiajai grupei priklauso literatūra, kurioje analizuojami ženklai ir jų reikšmė. Magistro darbe aptariami labiausiai su tyrinėjama tema susiję moksliniai veikalai. Ženklų reikšmę analizuoja semiotika. Europos humanitarinių mokslų gretose semiotika atsirado XX a. 7 dešimtmetyje. Kęstutis Nastopka savo straipsnyje „*Lotmano semiotika*“¹⁴ mini vieną žymiausių semiotikos atstovų Jurijų Lotmaną ir jo veikalą „*Struktūrinės poetikos paskaitos*“¹⁵. Arūno Sverdiolo sudarytoje knygoje „*Kultūros semiotika*“ publikuojami Lotmano straipsniai. Viename iš šių straipsnių, pavadinimu „*Atmintis kultūrologijos požiūriu*“ Lotmanas atkreipia dėmesį į tai, kad semiotikos požiūriu kultūra yra siejama su kolektyviniu intelektu ir kolektyvine atmintimi¹⁶. Tačiau autorius teigia, kad: „*atmintis kultūrai nėra pasyvi saugykla, bet sudaro jos tekstus kuriančio mechanizmo dalį*“¹⁷. Kitame straipsnyje „*Symbolis kultūros semiotikoje*“ Lotmanas išsako nuomonę, kad simbolis semiotinių mokslų sistemoje yra vienas iš daugiareikšmiškiausių. Mokslininkas teigia, kad posakis „simbolinė reikšmė“ labai dažnai vartojamas kaip ženkliškumo sinonimas. Šioje Sverdiolo sudarytoje knygoje taip pat publikuojami Lotmano semiotiniai žodiniai tekstai, literatūros tyrinėjimai. Algirdas Julius Greimas – taip pat vienas iš žymiausių semiotikos mokslo atstovų. Savo knygoje „*Semiotika*“ mokslininkas išsako nuomonę, kad dar negimusį žmogų iki pat jo mirties, nuo ryto iki vakaro, iš visų pusių supa reikšmės, komunikatai, pasiekiantys jį kas akimirką įvairiausiai pavidalais¹⁸. Mokslininko knygoje „*Struktūrinė semantika*“¹⁹ aprašomos mokslinės

¹⁰ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*. Vilnius, 2004.

¹¹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008.

¹² Railaitė A., Kodėl Alberto Goštauto jungtiniame herbe nėra dvigalvio erelio?, *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Šiauliai, 2007, Nr. 3 (14), p. 13–21.

¹³ Jasiūnienė G., *Žemaitijos bajorijos elito heraldika XVII – XIX a. Nagurskių, Gorskių atvejai*, bakalauro darbas, Šiauliai, 2011.

¹⁴ Nastopka K., Lotmano semiotika, *Kultūros semiotika*, sud. A. Sverdiolas, Vilnius, p.VII-XV.

¹⁵ Лотман Ю., *Лекции по структуральной поэтике*, Тарту, 1964, prieiga per internetą: <http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/lotlek/> [žiūrėta 2013 05 27]

¹⁶ Lotmanas J., Atmintis kultūrologijos požiūriu, *Kultūros semiotika*, sud. A. Sverdiolas, Vilnius, 2004, p.295-299.

¹⁷ Ten pat, p.299.

¹⁸ Greimas A.J., *Semiotika*, Vilnius, sud. R. Pavilionis, Vilnius, 1989, p. 46-49.

semantikos sąlygos, signifikantų ir signifikatų koreliacija, elementarioji reikšmės struktūra ir kiti svarbiausi terminai. Jean – Claude Giroud, Louis Panier straipsnyje „*Semiotika: diskurso analizės teorija*“²⁰ semiotiką supranta kaip tokią reikšmės teoriją ir tokias analizės procedūras, kurios leidžia aprašyti reikšmės sistemas. Straipsnyje autoriai detalai analizuoja tris turinio reikšmės analizės lygmenis: semiotinį (arba loginį – semantinį), naratyvinį ir diskursyvinį. John Fiske knygoje „*Įvadas į komunikacijos studijas*“ taip pat analizuoja semiotiką – mokslą apie ženklus ir jų veikimo būdus. Tyrinėtojas išsako nuomonę, kad semiotika apima tris studijų sritis. Pirmoji – pats ženklas, ši sritis tyrinėja ženklų įvairovę, būdus, kuriais ženklai perteikia reikšmę ir būdus, kuriais jie susiję su juos vartojančiais žmonėmis. Svarbu paminėti, kad Fiske mano, kad ženklas yra neatsiejamas nuo žmogaus, kadangi pats žmogus jį konstruoja. Antroji sritis – kodai arba sistemos, į kuriuos organizuojami ženklai. Šioje srityje ženklai yra kintantys, prisitaikantys prie žmogaus arba visuomenės poreikių. Trečioji studijų sritis – kultūra, kurios ribose kodai ir ženklai veikia²¹. Taip pat Fiske teigia: „*ženklas yra kažkas fiziška, suvokiama mūsų jauslėmis, jis nurodo kažką kitą nei jis pats, jis priklauso nuo vartotojo pripažinimo, kad tai ženklas*“²².

Šaltiniai. Darbe pasirinktas naujas iki šiol netyrinėtas, kultūrinės ir istorinės atminties šaltinis – miestelių heraldika. Darbe nagrinėjama 22 Šiaurės Lietuvos miesteliuose atliktų gyventojų apklausų medžiaga. Iš viso apklausta 660 gyventojų. Siekiant išnagrinėti Šiaurės Lietuvos miestelių heraldiką, remiamasi Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais²³.

Tyrimo problematika. Heraldika – mokslas apie herbus, jų sudarymą, aiškinimą ir atliekamus tyrimus. Tokiose Europos šalyse, kaip Anglija, Vokietija, Lenkija, heraldikai ir jos tyrimams skiriamas didelis dėmesys. Tuo tarpu Lietuvoje dar tik pradedami tyrimai šia tema. Vėlyvai heraldikos tyrimų pradžia įtakos turėjo Lietuvos Nepriklausomybės praradimas. Todėl tik apie XX a. pabaigą Lietuvoje atgyja heraldikos mokslas. Pabrėžtina, kad po Nepriklausomybės atgavimo Lietuvoje pradėta atkurti senuosius ir kurti naujus miestų, miestelių, kaimų herbus, kitus heraldikos ženklus. Per pirmąjį atkurtos valstybės dešimtmetį, 1991 – 2001 metais, buvo sukurti ar atkurti 145 herbai: valstybės, savivaldybės, miestų. 2001 – 2011 patvirtintas 181 herbas, iš jų 170 – seniūnijų centrų. 2012 m. sukurta 19 herbų²⁴. Analizuojamame Šiaurės Lietuvos regione iš viso yra 32 miesteliai²⁵. Tačiau teisės aktų nustatyta tvarka sukurtus ir patvirtintus herbus turi 22 miesteliai. Šiame darbe miestelių heraldika pasirinkta, kaip kultūrinės ir istorinės atminties šaltinis. Siekiama išsiaiškinti, kaip per Šiaurės Lietuvos miestelių

¹⁹ Greimas A.J., *Struktūrinė semantika*, Vilnius, 2005.

²⁰ Giroud J.C., Panier L., *Semiotika: diskurso analizės teorija*, Baltos lankos, Vilnius, 1991. Nr.1, p.119-135.

²¹ Fiske J., *Įvadas į komunikacijos studijas*, Vilnius, 1998, p.58-59

²² Ten pat, p. 59.

²³ Dėkoju Lietuvos heraldikos komisijos vyriausiajam specialistui Edmundui Rimšai ir specialistei Lietuvos heraldikos klausimais Agnei Railaitei, už pagalbą ir galimybę naudotis Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais.

²⁴ Červokienė D., Į vieną herbą nori sudėti Vytauto kepurę, knygnešių žymes, šventuosius ir paukščius, prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/i-viena-herba-nori-sudeti-vytauto-kepure-knygnesiuzymes-sventuosius-ir-paukscius.d?id=60410489>>, [žiūrėta 2013 01 13].

²⁵ *Lietuvos regionų portretas*, prieiga per internetą: <www.regionai.stat.gov.lt> [žiūrėta 2013 03 01]

heraldiką yra formuojama atmintis. Atliekant tyrimą siekiama išanalizuoti, kiek XX a. pab. – XXI a. pradžioje atkurtų arba sukurtų miestelių herbai yra priimtini, suprantami šiuolaikiniams miestelėnams. Taip pat šio tyrimo metu skiriamas dėmesys politinių, socialinių ir kultūros įstaigų vaidmeniui, formuojant kultūrinę ir istorinę atmintį. Tokiu būdu siekiama atkreipti dėmesį į tai, kad nenoras arba negalėjimas kurti tvirtos kultūrinės atminties, paremtos istorija, tradicija, tikromis vertybėmis, gali vesti prie vartotojiškos visuomenės sustiprėjimo ir kultūros nykimo.

Tyrimo naujumas ir aktualumas. Tyrime nagrinėjami viso regiono miesteliai, kurie turi oficialiai patvirtintus herbus. Kultūrinės ir istorinės atminties tyrimai Lietuvoje jau yra susilaukę mokslininkų dėmesio (Alvydo Nikžentaičio, Vasilijaus Safronovo, Dangiro Mačiulio, Irenos Šutinienės, Ritos Reginos Trimonienės ir kt.) Šiame moksliniame darbe pasirinktas naujas iki tol netyrinėtas kultūrinės atminties šaltinis – miestelių heraldika. Atliekant tyrimą remiamasi Rimšos darbais, Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais bei miestelių turima medžiaga. Tyrime didelis dėmesys atkreipiamas į miestelių gyventojus, siekiama išanalizuoti miestelių heraldikos įtaką jų atminčiai ir sąmonei. Dėl šios priežasties atlikta 660 Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojų anketinė apklausa ir jos analizė. Pažymėtina, kad šis naujas tyrimas ir jo rezultatai galėtų padėti praplėsti žinias apie Šiaurės Lietuvos regiono kultūrinę ir istorinę atmintį bei apie heraldiką.

Temos chronologinės ribos. Nagrinėjama tema apima XX a. 9 dešimtmetį – XXI a. 2 dešimtmetį. Būtent 1992 m. prasidėjo Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos atkūrimas ir kūrimas. Šis procesas tęsėsi iki 2009 m., kuomet teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas Liolių miestelio herbas. Analizuojamo laikotarpio pabaiga – 2012 m., kada buvo atlikta 22 miestelių gyventojų anketinė apklausa. Pažymėtina, kad 1992 – 2012 m. laikotarpiu per Šiaurės Lietuvos regiono miestelių heraldiką vyko jų gyventojų atminties, sąmonės formavimas ir kitimas.

Tyrimo objektas. Kultūrinė ir istorinė atmintis Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikoje.

Tyrimo tikslas: Išanalizuoti, kaip formuojama bei kaip kinta kultūrinė ir istorinė atmintis Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikoje.

Tyrimo tikslui pasiekti suformuoti šie uždaviniai:

1. Aptarti XX–XXI a. kolektyvinės, kultūrinės, istorinės atminties tyrimų problematiką.
2. Remiantis Edmundo Rimšos darbais, Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais bei miestelių turima medžiaga, išanalizuoti, kaip formavosi miestelių heraldika Šiaurės Lietuvos regione.
3. Atlikti Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos figūrų tematikos analizę.
4. Išnagrinėti anketinių apklausų duomenis ir išsiaiškinti, kokie faktoriai sąlygoja istorinės ir kultūrinės atminties kaitą.

Tyrimo metodai:

- Hermeneutinis mokslinės literatūros ir šaltinių analizės metodas. Šis metodas reikalingas analizuojant Europos ir Lietuvos mokslininkų darbus atminties tematika. Metodas naudotas nagrinėjant Rimšos knygas ir straipsnius, miestelių heraldikos tema. Taip pat analizuojant Lietuvos heraldikos komisijos dokumentus bei miestelių turimą medžiagą.

- Lyginamasis metodas. Tyrime lyginama Šiaurės Lietuvos miestelių heraldika ir joje atsispindinti kultūrinė ir istorinė atmintis.

- Anketinės apklausos. Atlikta 22 Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojų anketinė apklausa. Apklausoje iš viso dalyvavo 660 žmonių (suaugusių nuo 18 iki 70 ir daugiau metų, 479 moterys ir 181 vyras).

- Semiotinis metodas. Šis metodas reikalingas, atliekant Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos figūrų analizę. Būtina išskirti, kad herbo skyde yra vaizduojamos viena arba kelios figūros, kurios atspindi miestelio istoriją, tradicijas ir pan. Visos herbuose pavaizduotos figūros skirstomos į heroldines arba geometrines, mobiliąsias ir „kalbančiąsias“. Šiame darbe herbo figūra suprantama kaip ženklas.

Darbo struktūra: įvadas, trys skyriai, išvados, šaltinių ir literatūros sąrašas, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, priedai. Darbe pateikiamų priedų sąrašas:

1 priedas. Anketa Kelmės, Šiaulių rajonų gyventojams.

2 priedas. Anketa Akmenės, Joniškio rajonų gyventojams

3 priedas. Anketa Pakruojo rajono gyventojams.

4 priedas. Anketa Radviliškio rajono gyventojams.

1. KOLEKTYVINĖS, KULTŪRINĖS IR ISTORINĖS ATMINTIES TYRIMŲ PROBLEMATIKA XX–XXI A.

Europos tyrinėtojų moksliniuose darbuose, parašytuose XX a. antroje pusėje – XXI a. pradžioje, didelis dėmesys skiriamas atminčiai ir jos tyrimams. Atmintis pradėta analizuoti ne tik psichologų, tačiau taip pat filosofų, istorikų, sociologų ir kitų mokslininkų. Savo darbuose šie mokslininkai pateikia daugybę atminties aiškinimų, tyrimų temų ir rezultatų. Pažymėtina, kad atmintis gali būti įvairių tipų, pavyzdžiui, kolektyvinė, kultūrinė, komunikacinė, socialinė, istorinė ir t.t. Šiame skyriuje aptariami žymiausių Prancūzijos (Pierre Nora, Maurice Halbwachs), Vokietijos (Jan Assmann, Aleida Assmann, Jörn Rüsen), Lietuvos (Alvydo Nikžentaičio, Vasilijaus Safronovo, Irenos Šutinienės ir kt.) mokslininkų darbai apie atmintį.

Prancūzų istorikas profesorius Pierre Nora savo straipsnyje „*Tarp atminties ir istorijos*“ analizuoja atminties ir istorijos santykį. Mokslininkas teigia, kad atmintis gali būti apibūdinama kaip daugialypė, specifinė, priklausyti vienam individui arba daugeliui žmonių. Tuo tarpu istoriją Nora sieja su praeitimi, intelektualumu, kritika ir analize. Istorija tuo pačiu metu priklauso visiems, tačiau kartu ir niekam. Kaip teigia tyrinėtojas, istorija nuolatos siekia kritiškai analizuoti atmintį. Tokiu būdu istorijos tikslumas, kritinis diskursas yra priešingas atminties spontaniškumui, kitimui²⁶. Mokslininkas teigia, kad atmintis gali būti sulyginama su gyvenimu, ji nuolatos vystosi, keičiasi, yra atvira deformavimui, manipuliacijai. Taip pat atmintis nėra pastovi, o yra įtakojama išorinių veiksnių. Dėl šios priežasties atmintis periodiškai atsinaujina²⁷. Nora plėtojo taip pat atmintinų vietų koncepciją, kurioje šios vietos apima vietas, tekstus, meno kūrinius, paminklus ir kitus atmintį prikaustančius ir minėtinius ženklus. Šios vietos yra labai svarbios kolektyvinio prisiminimo, minėjimo ir istorinės prasmės klodai. Šioje Nora koncepcijoje atmintinų vietų būdingas bruožas yra prasmės maksimumas ženklų minimume²⁸.

Kolektyvinės atminties tyrimus paspartino XX a. antroje pusėje atliktos sociologo Maurice Halbwachs studijos. Mokslininkas savo darbuose stengėsi įprasminti prisiminimų svarbą. Būtent prisiminimai apie praeitį išskildami dabartyje, prisideda prie kolektyvinės tapatybės įtvirtinimo. Halbwachs teigia, kad nors atmintis yra akla, tačiau ji vis dėlto, atspindėdama tam tikrus bendrus dalykus, sujungia ir vienija įvairias žmonių grupes. Kiekvienas individas, mažesnės ar didesnės žmonių grupės, bendruomenės turi skirtingas atmintis²⁹. Prancūzų sociologas teigia, kad žmonės atsimesna ne tik tai, ką patys patyrė, tačiau ir tai, ką jiems papasakoja kiti. Tokiu būdu žmogaus individualioji atmintis yra

²⁶ Nora P., *Between Memory and History, Representations 26*, California, 1989, p. 7-8.

²⁷ Ten pat, p. 9.

²⁸ Rubavičius V., *Neišgyvendinto sovietmečio patirtis: socialinė atmintis ir tapatumo politika, Lietuvių tautos tapatybė. Tarp realybės ir utopijos*, Vilnius, 2007, p.17.

²⁹ Nora P., *Between Memory and History, Representations 26*, California, 1989, p.9

neatsiejama nuo kolektyvinio konteksto.³⁰ Mokslininkas išplėtojo kolektyvinės atminties teoriją, kurioje teigia, kad kiekvienas kolektyvas skaidosi į atskiras grupes, o jos turi savo „grupines atmintis“³¹. Pažymėtina, kad Halbwachs savo tyrinėjimuose dėmesį skyrė ir komunikacinei atminčiai. Jis teigia, kad ši atmintis susidaro iš kolektyvinės atminties, veikiant kasdieni komunikacijai³².

XX a. pabaigoje Vokietijoje mokslininkai Jan ir Aleida Assmannai pasinaudojo ir pakeitė Halbwachso kolektyvinės atminties teoriją. Vokietijos tyrinėtojai kolektyvinės atminties teoriją susiejo su 3-ajame dešimtmetyje meno ir kultūros istoriko Aby'o Moritzo Warburgo pasiūlyta „socialinės atminties“ koncepcija. Assmannai įvedė naują „kultūrinės atminties“ terminą³³. Savo darbuose mokslininkai kultūrinę atmintį įvardija kaip vieną iš kolektyvinės atminties formų. Ši atmintis yra formuojama įvairių politinių, socialinių ar kultūros institucijų bei atspindi konkrečios visuomenės suaktualintus praeities momentus. Ji pasireiškia per įvairius bendruomenei aktualius ženklus: šventes, ritualus, gatvių, viešųjų pastatų pavadinimus, skulptūras, tekstus ir pan.³⁴. Pabrėžtina, kad pirmąkart „kultūrinės atminties“ termino pagrindą sukurti teoriniai metmenys pasirodė 1988 m. Jan Assmann straipsnyje „Kolektyvinė atmintis ir kultūrinis tapatumas“³⁵, o 1992 m. išleista šio autoriaus knyga „Kultūrinė atmintis“³⁶. Aleida Assmann kultūrinės atminties tematiką analizavo savo habilitaciniame darbe „Atminties erdvės“³⁷. Būtina išskirti, kad Assmannai plėtojo Halbwachso koncepciją, tačiau atskyrė du kolektyvinių atsiminimų būdus. Pirmajam būdai reikalingas socialinis kontekstas, o antrasis būdas yra neatsiejamas nuo tarpininkavimo tarp materialių medijų ir ritualų, kuriuose yra įprasminama atmintis. Jan Assmann savo tyrimuose išskyrė, kad žmogaus atmintis turi specifinius trijų lygmenų laiko ir tapatybės horizontus – individualaus, socialinio (komunikacinio) ir kultūrinio. Dėl šios priežasties atsirado du nauji terminai – komunikacinė ir kultūrinė atmintis³⁸. Assmannų teorijoje kultūrinės atminties funkcija yra susieti individą su jam priklausančia kultūra. Šią jungtį sudarantys atsiminimai susiję su fiksuotais išskirtiniais momentais tolimoje praeityje. Tokie prisiminimai palaikomi organizuotomis,

³⁰ Halbwachs M., *On Collective Memory*, Chicago and London, 1992, p.254.

³¹ Хальбвакс М., Коллективная и историческая память, *Неприкосновенный запас*, 2005, Nr. 2-3(40-41), prieiga per internetą: < <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2-pr.html> > [žiūrėta 2013 05 23]

³² Čekatauskienė D., *Aleida Assman. Prisiminimai ir atmintis*, prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-09-aleida-assman-prisiminimai-ir-atmintis/62370>, > [žiūrėta 2012 12 20]

³³ Safronovas V., Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernių laikų tyrimams problemos, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, sud. A. Nikžentaitis, Vilnius, 2011, p. 39–64.

³⁴ Ассман Я., *Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности*, Москва, 2004, 363 с.

³⁵ Assmann J, Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität, *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt am Main, 1988, S. 9-19.

³⁶ Assmann J, *Das Kulturelle Gedächtnis: Schrift, Erinnerung Und Politische Identität In Frühen Hochkulturen*, München, 1992.

³⁷ Assmann A., *Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses*, München, 1999.

³⁸ Safronovas V., Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernių laikų tyrimams problemos, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, sud. A. Nikžentaitis, Vilnius, 2011, p. 39–64.

institucionalizuotomis ir ceremonializuotomis komunikacijomis³⁹. Tokiu būdu galima daryti išvadą, kad kultūrinė atmintis, perteikdama ankstesnę patirtį, įtakoja dabartinės visuomenės sąmonę, vertybes ir gyvenimo būdą. Šios atminties kismą gali paskatinti tam tikri istoriniai įvykiai, politiniai sprendimai, užsienio valstybių įtaka, pačios visuomenės sąmonės pasikeitimas ir pan. Tokiu būdu ši atmintis yra nuolatos konstruojama, aktualizuojant vienus praeities momentus ir užmirštant kitus.

Tuo tarpu komunikacine atmintimi Jan Assmann vadina trijų – keturių vidutinių kartų (80–100 metų) laikotarpiu egzistuojančius atsiminimus, kurie nėra fiksuoti, ritualizuoti, transformuojasi kai įvyksta juos iššaukianti komunikacija. Mokslininkas analizavo komunikacinės ir kolektyvinės atminties santykį. Kasdienė komunikacija nepasižymi aukšto laipsnio specializacijomis, tematiniais vaidmenimis ir jų nepastovumu. Pažymėtina, kad kasdienę komunikaciją nuolatos veikia kiekvieno žmogaus individualioji atmintis, kurią įtakoja bendra žmonių kolektyvinė atmintis⁴⁰. Tokiu būdu per komunikaciją kolektyvinėje atmintyje atsiranda bendri prisiminimai. Bendri praeities atskaitos taškai ir kultūrinės tradicijos padeda tokiems kolektyvams susikurti bendrą tapatybę. Dėl šios priežasties toks kolektyvas pradedamas vienyti bendro santykio, apibūdinamo „mes“. Tokia nauja tapatybė yra nesusijusi su kilme ar ištakomis, tai tėra dalyvavimas, apimantis mokymąsi, identifikaciją ir kitas priklausomybės formas⁴¹.

Analizuojant šią temą, būtina atkreipti dėmesį ir į istorinę atmintį. Nereikėtų tapatinti kolektyvinės atminties ir istorijos, istorinės atminties. Istorija yra daug daugiau nei praeitis ir joje nutikę įvykiai. Istorija gali būti įvardijama kaip sąsaja tarp praeities, dabarties ir ateities. Per istoriją praeities įvykiai turi galimybę pasireikšti dabartyje bei įtakoti ateitį. Profesorius Jörn Rüsen teigia, kad istorija – tai praeities perkėlimas į dabartį, tai praeities patirties aiškinimas, grindžiamas kintančio laiko idėja. Būtent ši idėja apima praeitį, dabartį ir ateities lūkesčius. Greta istorijos, atsiranda ir istorinės sąmonės sąvoka. Istorinė sąmonė – yra bendra kategorija, susijusi ne tik su istorijos mokymu ir mokymusi, bet apimanti visą istorinį mąstymą. Istorinės sąmonės dėka praeitis yra patiriama ir aiškinama kaip istorija. Rüsen teigia, kad istorinės sąmonės funkcija yra suteikti dabartiniam gyvenimui laiko kryptį, kuri istorinės atminties dėka gali sąmoningai paveikti poelgius⁴².

Analizuojant atminties tyrimų pradžią Lietuvoje reikėtų pažymėti, kad šie tyrimai pradėti keliais dešimtmečiais vėliau nei Vokietijoje ir Prancūzijoje. Lietuvos istorikai atminties tematiką pradėjo tyrinėti XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje. Sociologė Irena Šutinienė – viena iš pirmųjų mokslininkų pradėjusių atminties tyrimus. Savo darbuose tyrėja nagrinėjo tautos istorijos mitus, socialinės arba kultūrinės

³⁹ Ассман Я., *Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности*, Москва, 2004, 363 с.

⁴⁰ Assmann J., *Collective Memory and Cultural Identity*, *New German Critique*, No. 65, 1995, p.125-133. Ассман Я., *Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности*, Москва, 2004, 363 с.

⁴¹ Čekatauskienė D., *Aleida Assman. Prisiminimai ir atmintis, prieiga per internetą*:

<<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-09-aleida-assmann-prisiminimai-ir-atmintis/62370>, > [žiūrėta 2012 12 20]

⁴² Rüsen J. Pasakojamosios galios raida, mokantis istorijos. Moralinės sąmonės ontogenezės hipotezė, *Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika. Švietimo studijų sąsiuvinis*, Nr.2, Vilnius, p. 32- 33.

traumos įtaką kolektyvinei atminčiai. Straipsnyje „*Trauma ir kolektyvinė atmintis: sociokultūrinis aspektas*“ Šutinienė socialinę ar kultūrinę traumą apibūdina, kaip žmonių suvokiamą staigų ir gilų įprastos socialinės arba kultūrinės tvarkos lūžį⁴³. Tyrėja išskiria ir bendrosios tapatybės susikūrimo svarbą, kuri greta gali sąlygoti ir socialinės atminties formavimąsi. Šutinienė teigia, kad socialinė atmintis formuojasi dvejopai. Pirmiausia, kaip kolektyvinė atmintis Halbwachso nusakymu – gyvenančių kartų atmintis, siekianti maždaug 80 metų laikotarpį ir konstruojama kasdienėje komunikacijoje per žmonių pasakojimus. Antra – kaip kultūrinė atmintis, formuojama ir artikuluojama per kultūrinius tarpininkus – tekstus, materialinius artefaktus, socialines praktikas ir pan.⁴⁴

Lietuvoje vienas iš pirmųjų atminties tematika pradėjo domėtis istorikas Alvydas Nikžentaitis. Mokslininkas savo darbuose analizuoja atminties ir atminimo kultūros modelius, istorinės atminties sampratą ir pan. Šis tyrinėtojas straipsnyje „*Laikinosios ir Lietuvos Respublikos sostinių kultūrinės atmintys: lyginamosios analizės bandymas*“⁴⁵, nagrinėja Vilniaus ir Kauno kultūrinių atminčių kūrimą. Kaip teigia mokslininkas: „*Visų pirma galima teigti, kad kultūrinė atmintis dviejose Lietuvos sostinėse buvo nuolat besikeičiantis reiškinys*“⁴⁶. Savo straipsnyje „*Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais*“⁴⁷, mokslininkas apibūdina istorijos mokslo kitimą. Tyrinėtojas išsako nuomonę, kad istorijos mokslas, norėdamas atlikti visuomeninę funkciją nuolatos keičiasi, ieško naujų metodų, tokiu būdu kinta tyrinėjamos temos. Pabrėžtina, kad XIX a. – XX a. I pusėje dominavo politinė istorija. Pastarąjį XX a. viduryje pakeitė plačiai suvokiama socialinė istorija. Nuo XX a. pabaigos lokalinuose tyrimuose vis labiau pradeda dominuoti atminties problematika, glaudžiai susijusi ir su istorine kultūra. Pažymėtina, kad mokslininkai savo darbuose jau seniai pastebėjo, kad šalia gryniosios, praeitį atkuriančios istorijos egzistuoja ir istorinė atmintis. Nikžentaitis istorinę atmintį skirsto pagal nešiotųjų grupes – į individualią ir kolektyvinę. Istorinėje atmintyje, kaip ir istorijoje, turinį sudaro praeitis. Tyrinėtojas istorinę atmintį įvardija, kaip egzistuojančią greta praeitį atkuriančios istorijos. Kitaip, negu istorija, atmintis labai aiškiai siejasi ne tik su praeitimi, tačiau ir su dabartimi. Istorinėje atmintyje dominuojančios atminties figūros yra konkretus įvykis, asmuo. Tuo tarpu istorijoje dominuoja procesai, o asmuo ar įvykis yra tam tikro istorinio reiškinio liudytojai⁴⁸. Kita vertus, individo ar net

⁴³Šutinienė I., Trauma ir kolektyvinė atmintis: sociokultūrinis aspektas, *Filosofija, sociologija*, Nr. 1, 2002, p.58.

⁴⁴Ten pat, p. 59.

⁴⁵ Nikžentaitis A., Laikinosios ir Lietuvos Respublikos sostinių kultūrinės atmintys: lyginamosios analizės bandymas, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 235-246.

⁴⁶ Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.245-247. Nikžentaitis A., Istorija, kolektyvinė atmintis, atminties ir atminimo kultūros, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 7–24. Nikžentaitis A., Atminties ir atminimo kultūrų modeliai: Lietuva, Lenkija, Rusija, Vokietija. *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 439-459.

⁴⁷Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.245-247.

⁴⁸Ten pat, p. 245-246.

kolektyvo atmintis turi savybę ištrinti praeities įvykius, jeigu jie nėra dirbtinai palaikomi ir netampa visos visuomenės ar bent jos dalies atminties dalimi. Siekiant individualią arba kolektyvinę atmintį padaryti kultūrine, ją reikia „sakralizuoti“ – atskiri įvykiai, herojai kultūrinėje atmintyje turi virsti simboliu arba vertybe. Pažymėtina, kad ši vertybė turi būti priimtina šiuo metu gyvenančiai visuomenei. Taip pat būtina demonstruoti savo ištikimybę tai vertybei manifestacijų ir kitomis formomis, ji turi įgauti ir materialų pavidalą, nesvarbu, ar tai būtų paminklas, gatvės pavadinimas ir t.t. Nors kultūrinės atminties ir istorijos objektas yra tas pats, tačiau praeitis atmintyje funkcionuoja kitaip nei istorijoje. Kitaip negu istorija, atmintis labai aiškiai siejasi, ne tik su praeitimi, tačiau ir su dabartimi. Tyrinėtojas išskiria istorijos ir atminties bendrą savybę – galimybę būti rekonstruojamos. Kultūrinė atmintį tyrinėjantis mokslas pastebi, kad gryniosios atminties kaip tokios nėra. Atskiri istorinėje atmintyje funkcionuojantys epizodai papildomi kitų kolektyvo narių atsiminimais, netgi pačių istorikų darbais. Nikžentaitis savo straipsnyje išskiria valdžios institucijų įtaką formuojant atmintį. Kolektyvinė atmintis rekonstruojama pagal iš anksto sudėliotą schemą, tokiu būdu ji papildoma tik tais faktais arba aiškinimais, kurie atitinka iš anksto susidarytą schemą. Tuo tarpu faktai, kurie į schemą netelpa, yra atmetami. Siekdama politiškai instrumentalizuoti kultūrinę atmintį, valstybė formuoja istorinę kultūrą, tiesiogiai reguliuodama, ką visuomenė privalo prisiminti, o ką užmiršti. Su valstybiškai reguliuojama atmintimi susiduriame kasdien: gatvių, skverų, tiltų ir t.t. pavadinimai miestuose, paminklai, valstybinės šventės ar valstybiniai apdovanojimai nuolat mums sako, kas yra svarbu. Atmintis, tapusi istorinės kultūros dalimi, yra nuolat aktualizuojama, o griūvant senoms valstybinėms struktūroms ir atsirandant naujoms, griaunami seni paminklai ir statomi nauji, keičiami gatvių pavadinimai ir t.t. Tokie veiksmai, nepriklausomai nuo to, ar jie vykdomi sąmoningai, ar spontaniškai, turi tikslą remiantis praeitimi visuomenėje ir valstybėje įtvirtinti požiūrį į dabartį arba dabarčiai ir ateičiai svarbias vertybes. Kultūrinės atminties politikos ar istorinės kultūros teorijos drauge tampa dabartį ir ateitį formuojančiomis priemonėmis, aiškiai savo objekto prasme besiskiriančiomis nuo istorijos⁴⁹. Pažymėtina, kad Nikžentaitis knygos „*Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*“⁵⁰ įžangoje analizuoja atminimo kultūros sąvoką. Jis teigia, kad atminties kultūra yra sukurtas produktas, neatsiejamas nuo politikos. Išskiriamas valdžios struktūrų vaidmuo, kadangi ypatingai demokratinėse visuomenėse valdžios struktūrų atstovai glaudžiai bendrauja su šalies intelektualais ir sprendžia, kokie praeities elementai turi būti visuomenės prisimenami. Tokiu būdu atsiranda gatvių, parkų pavadinimai, muziejuose ar kitose kultūros institucijose organizuojamos „priimtinos“ valdžios politikai parodos, kuriamos ekspozicijos bei kiti renginiai ir t.t. Svarstydamas atminties kultūros klausimą, mokslininkas

⁴⁹Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.246-247.

⁵⁰Nikžentaitis A., Istorija, kolektyvinė atmintis, atminties ir atminimo kultūros, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 7–24.

⁵⁰ Ten pat, p. 46.

padaro išvadą, kad tose šalyse, kuriose sėkmingai vykdoma atminties politika, nubrėžiama kryptis kolektyvinės ir net individualios atminties pokyčiams⁵¹.

Naują požiūrį į atmintį ir jos tyrimus, savo straipsniuose formuoja Vasilijus Safronovas. Mokslininkas tyrinėdamas atmintį pasitelkia viešąją atminimo kultūros tyrimo metodologiją. Pažymėtina, kad Safronovas straipsnyje „*Praeities panauda palaikant lietuvišką tapatumo orientaciją tarpukario Klaipėdoje*“, detaliai išnagrinėja viešosios atminimo kultūros sampratą, kurią suvokia kaip simboliškai išreiškiamą reikšmių sistemą, aktualizuojančią praeitį ir stimuliuojančią kolektyvinę atmintį. Į šią reikšmių sistemą įeina elgesys, konvencijos, normos ir t. t.⁵² Safronovas straipsnyje „*Lietuviškosios*“ *praeities aktualizavimas kaip tapatumo orientacijos raiška pokario Klaipėdoje*⁵³“ išskiria ženklų svarbą aktualizuojant arba deaktualizuojant bendrus prates vaizdinius. Taip pat tyrinėtojas atkreipia dėmesį į tapatumo orientaciją, kurią apibūdina kaip individualią ir priklausančią nuo kiekvieno asmens potyrių bei siekių. Pažymėtina, kad Safronovas tapatumo orientaciją kartu apibūdina ir kaip kolektyvinį reiškinį, kadangi individas negyvena vienas, o yra supamas aplinkinių, kolektyvo narių. Kita vertus, mokslininkas priduria, kad kolektyvinė tapatumo orientacija išryškėja tam tikrais momentais. Kolektyvinio tapatumo orientacijos išryškėjimui įtakos turi bendros praeities buvimas, bendrų interesų atsiradimas, noras aktualizuoti praeitį. Safronovas rašo: „*Aktualizacija vyksta įtvirtinant ją simbolinėje realybėje, pasitelkiant tam tikrus įvairius ženklus bei simbolius, reprezentuojančius konkrečius praeities elementus*“⁵⁴. Šiame straipsnyje mokslininkas atliko „Lietuviškosios“ praeities aktualizavimo pokario Klaipėdos viešojoje atminimo kultūroje kontekstų analizę. Ši analizė parodė, kad įmanoma išskirti du laikotarpius, kuomet lietuviškoji tapatumo orientacija kėlė aktualizacijos poreikius. Safronovas išskiria tokius du periodus: pirmieji pokario metai (iki penktojo ir šeštojo dešimtmečių sandūros) ir aštuntojo – devintojo dešimtmečio⁵⁵. Šis tyrinėtojas savo straipsnyje „*Santykio su praeitimi bruožai Klaipėdos mieste XX–XXI a. sandūroje*“ gilinasi į santykio su praeitimi kryptis, pokyčius Klaipėdoje XX–XXI a. sandūroje. Kaip savo straipsnį apibūdina pats mokslininkas: „*Iš esmės tai yra viešosios atminimo kultūros, arba praeitį aktualizuojančio ir kolektyvinę atmintį veikiančio diskurso ir praktikų analizė*“. Šiame darbe autorius išskiria tris veiksnius, kurie padėjo susiformuoti palankioms Klaipėdos mentalinio pasisavinimo

⁵¹Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.245-247.

⁵² Safronovas V., Praeities panauda palaikant lietuvišką tapatumo orientaciją tarpukario Klaipėdoje, *Nauji požiūriai į Klaipėdos miesto ir krašto praeitį* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. XVII), sud. S. Pocyte, V. Safronovas. Klaipėda, 2008, p. 79–99.

⁵³ Safronovas V., „Lietuviškosios“ praeities aktualizavimas kaip tapatumo orientacijos raiška pokario Klaipėdoje, *Lietuvos istorijos metraštis*, 2007/2. Vilnius, 2008, p. 59–84.

⁵⁴ Ten pat, p.60.

⁵⁵ Ten pat, p.83.

(jos lituanizavimui) sąlygoms. Paskutinis XX a. dešimtmetis straipsnyje pristatomas kaip Klaipėdos lituanizavimo kulminacinė ir baigtinė stadija⁵⁶.

Kultūrinės atminties ir atminimo kultūros tematika analizuojama, ir Safronovo straipsnyje „Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernių laikų tyrimams problemas“⁵⁷. Mokslininkas apibūdina savąjį atminties kultūros supratimą: „atminimo kultūrą apibrėžiu kaip tokią reikšmių sistemą, kuri formuojasi įvairiomis praeities reprezentavimo formomis aktualizuojant praeitį ir stimuliuojant kolektyvinę atmintį (kolektyvinė atmintis savo ruožtu suprantama kaip atmintis, besiformuojanti komunikacijos aktų metu homogenizuojant individualių atsiminimų skirtybes)“⁵⁸. Šiame savo straipsnyje mokslininkas iškelia aktualią problemą – ar galima atrasti kultūrinę atmintį modernybės epochoje? Šį klausimą Safronovas iškelia motyvuodamas Jano ir Aleidos Assmannų kultūrinės atminties teorijos ribotumu ir netinkamumu modernybės laikams. Tyrinėtojas išsako nuomonę, kad moderniais laikais daugelis dalykų yra pasikeitę, tolimos praeities simboliai, kaip ir nesenos praeities įvykiai pateikiami ceremonializuotai ir instacionalizuotai, tokiu būdu nebelieka aiškios ribos tarp kultūrinės ir komunikacinės atminties⁵⁹.

XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje atminties tyrimų metodologiją pradėjo naudoti ir kiti Lietuvos mokslininkai: Rasa Čepaitienė⁶⁰, Darius Staliūnas⁶¹, Vacys Vaivada⁶², Rita Regina Trimonienė⁶³ ir kiti. Hektoras Vitkus 2008 m. Klaipėdos universitete apgynė daktaro disertaciją tema: „Holokausto atminties raida Lietuvoje“⁶⁴. Daktaro disertacijoje mokslininkas nagrinėja veiksnius sąlygojusius holokausto atminties raidą Lietuvoje. Tyrime analizuojami tie momentai, kurie charakterizuoja esminius holokausto atminties formavimosi ir formavimo momentus. Savo darbe mokslininkas išsako reikšmingą mintį: „Lietuvoje kaip kolektyvinę istorinę sąmonę mobilizuojantys simboliai išliks tik didžiausia oficialiosios istorinės atminties politikos įtaka besinaudojantys holokausto memorialai“⁶⁵. Tokiu būdu galima teigti, kad Lietuvos kolektyvinėje atmintyje, gyventojų sąmonėje išlieka tokie įvykiai ir simboliai, kurie yra

⁵⁶ Safronovas V., Santykio su praeitimi broožai Klaipėdos mieste XX–XXI a. sandūroje, *Istorija*, t. 76, 2009, prieiga per internetą: <http://www.istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=226&Itemid=6>, [žiūrėta 2013 05 27].

⁵⁷ Safronovas V., Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernių laikų tyrimams problemas, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, sud. A. Nikžentaitis, Vilnius, 2011, p. 39–64.

⁵⁸ Ten pat, p.60.

⁵⁹ Ten pat, p.53.

⁶⁰ Čepaitienė R., Kolektyvinė atmintis miestovaizdyje (Vilniaus atvejais), *Besiformuojantis ir formuojamas kraštovaizdis*, Kaunas, 2007, p. 86-101.

⁶¹ Staliūnas D., *Savas ar svetimas paveldas? 1863–1864 m. sukilimas kaip lietuvių atminties vieta*. Vilnius, 2008.

⁶² Vaivada V., Kultūrinė atmintis konfesionalizacijos procesų kontekstuose Žemaitijoje XVI a. II pusėje. 1579 m. vyskupijos vizitacijos pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 306–313.

⁶³ Trimonienė R., Šiaulių klebono Petro Tarvainio „Linksmas pasveikinimas“: XVII a. lokalinės istorinės atminties pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis*, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, Šiauliai, 2009, p. 274-286.

⁶⁴ Vitkus H., *Holokausto atminties raida Lietuvoje*, daktaro disertacija, Klaipėda, 2008.

⁶⁵ Vitkus H., *Holokausto atminties raida Lietuvoje*, daktaro disertacijos santrauka, Klaipėda, 2008, prieiga per internetą: <http://briai.ku.lt/downloads/Vitkus_Hektoras.pdf> [žiūrėta 2013 05 09].

atitinka tam tikrus oficialiosios valdžios principus. Staliūnas 2008 m. išleido pirmąją atminties vietų tematikai skirtą monografiją pavadinimu „*Savas ar svetimas paveldas? 1863–1864 m. sukilimas kaip lietuvių atminties vieta*“.⁶⁶ Dangiras Mačiulis 2009 m. straipsnyje „*Kolektyvinė atmintis ir miesto įvaizdis: Šiaulių atvejis*“⁶⁷ žvelgdamas iš Šiaulių miesto istoriografijos bei miesto įvaizdžio kūrimo istorijos perspektyvų, analizuojama, kokie miesto istoriją liudijantys kolektyvinės atminties vaizdiniai buvo naudojami XX a. kuriant Šiaulių miesto įvaizdį.

Lietuvoje istorikų darbuose apie atmintį tyrinėjama ne tik naujausiųjų amžių istorijos laikotarpis, tačiau taip pat ir XVI a. Trimonienė straipsnyje „*Šiaulių klebono Petro Tarvainio „Linksmasis pasveikinimas“: XVII a. lokalinės istorinės atminties pavyzdys*“ pristato atliktą mikroistorijos tyrimą, analizuoja Šiaulių klebono, Joniškio dekaną Petro Tarvainio 1634 m. išleistą „Linksmąjį pasveikinimą“. Šis kūrinys buvo skirtas naujai pastatytos Šiaulių Švč. Petro ir Pauliaus bažnyčios pašventinimui bei siekiant pašlovinti Žemaičių vyskupą Jurgį Tiškevičių. Straipsnyje mokslininkė šį kūrinių analizuoja kaip kolektyvinės atminties formą. Trimonienė teigia: „*Linksmame pasveikinime*“ *susipynę įvairūs kultūriniai klodai [religinis, literatūrinis, istorinis, netgi pilietinis], daugybė šaltinių [antikinių, bibliinių, žodinės istorijos ir pan.]. Vietinės reikšmės įvykis P. Tarvainio dėka tapo reikšmingas Žemaičių vyskupijai, ir ilgainiui įgijo „sunormintos praeities statusą“.*⁶⁸ Vaivada straipsnyje „*Kultūrinė atmintis konfesionalizacijos procesų kontekstuose Žemaitijoje XVI a. II pusėje 1579 m. vyskupijos vizitacijos pavyzdys*“ konstatuoja, kad kultūrinės atminties konceptas įsikomponuoja į konfesionalizacijos procesų tyrimus. Mokslininkas atlikęs 1579 m. Žemaitijos vyskupijos vizitacijos duomenų analizę, pastebėjo, kad Vilkijos, Veliuonos, Skirsnemunės, Ariogalos ir Kražių parapijų bendruomenėse buvo nusistovėjęsios krikščioniškojo gyvenimo nuostatos, sielovados poreikiai, savo bažnyčios pripažinimas⁶⁹.

Atminties tematiką savo darbuose nagrinėja taip pat filosofas Kęstutis Šerpetis „*Užmaršties kultūros potencialas versus nacionalinės kultūros atilsis*“⁷⁰, istorikas Benediktas Šetkus „*Mažojo žmogaus*“ *istorinė atmintis: edukaciniai aspektai*“⁷¹. Vytautas Rubavičius straipsnyje „*Kultūrinė atmintis: lietuvių ir kitas*“, analizuoja kultūros svarbą žmogui ir bendruomenei. Jis išsako mintį, kad kultūra veikia kaip bendruomenių jungimo, ryšio tarp jų stiprinimo būdas. Būtent tokia yra prigimtinė kultūros prasmė. Taip pat autorius nurodo kultūros ir kultūrinės atminties ryšį: „*Kultūra visada reiškiasi kaip kultūrinė atmintis.*

⁶⁶ Staliūnas D., *Savas ar svetimas paveldas? 1863–1864 m. sukilimas kaip lietuvių atminties vieta*. Vilnius, 2008.

⁶⁷ Mačiulis D., Kolektyvinė atmintis ir miesto įvaizdis: Šiaulių atvejis, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 218-233.

⁶⁸ Trimonienė R., Šiaulių klebono Petro Tarvainio „Linksmasis pasveikinimas“: XVII a. lokalinės istorinės atminties pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis*, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, Šiauliai, 2009, p. 274-286.

⁶⁹ Vaivada V., Kultūrinė atmintis konfesionalizacijos procesų kontekstuose Žemaitijoje XVI a. II pusėje. 1579 m. vyskupijos vizitacijos pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 306–313.

⁷⁰ Šerpetis K., Užmaršties kultūros potencialas versus nacionalinės kultūros atilsis, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 37-53.

⁷¹ Šetkus B., „Mažojo žmogaus“ istorinė atmintis: edukaciniai tyrimai, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 167-175.

Kultūros ir kultūrinės atminties tyrinėjimai taip pat pereina į kultūrinę atmintį. Tad kultūros sistema galima įsivaizduoti kaip tam tikrą atminties archyvą, iš kurio atmintis kūrybine vaizduote „traukia“ reikalingą žinią ir jos vaizdinius“. Rubavičius apžvelgia lietuvių kultūrinės atminties bruožus ir juose nusėdusius Kito vaizdinius. Pavyzdžiui, XIX a. antroje pusėje valstiečių mentalitete išskirtinė Kito figūra buvo miestas ir miestietis. Rubavičius supranta valstybę, kaip aukščiausią žmonių bendruomenės – tautos – savioorganizacijos formą. Todėl, jo nuomone, valstybei tenka ir didžiausias uždavinys stiprinti bendruomenės sugyvenimo jausmą, nacionalinio tapatumo svarbą⁷².

Lietuvių kultūrinės atminties bruožai ir joje nusėdę Kito vaizdiniai ryškėja įdėmiau žvelgiant į moderniosios lietuviybės susiklostymo istoriją. Lietuvos istorijos institute 2009 m. prasidėjo kompleksinė atminimo kultūros Lietuvoje tyrimų programa, kurioje dirba šie mokslininkai: Alvydas Nikžentaitis, Dangiras Mačiulis, Saulius Grybkauskas, Rasa Čepatienė, Vasilijus Safronovas, Darius Staliūnas, Aušra Rožankevičiūtė.

Apibendrinant būtina pažymėti, kad Europos tyrinėtojų moksliniuose darbuose, parašytuose XX a. antroje pusėje – XXI a. pradžioje, didelis dėmesys skiriamas atminčiai ir jos tyrimams. Savo darbuose mokslininkai pateikia daugybę atminties aiškinimų, tyrimų temų ir rezultatų. Darbe analizuojami žymiausių Prancūzijos (Pierre Nora, Maurice Halbwachs), Vokietijos (Jan Assmann, Aleida Assmann, Jörn Rüsen), Lietuvos (Alvydo Nikžentaičio, Vasilijaus Safronovo, Irenos Šutinienės ir kt.) mokslininkų darbai apie atmintį. Pažymėtina, kad atmintis gali būti įvairių tipų, pavyzdžiui, kolektyvinė, kultūrinė, komunikacinė, socialinė, istorinė ir t.t. Atmintis yra neatsiejama kiekvieno individo gyvenimo dalis. Kiekvienas žmogus buriasi į tam tikrus atskirus kolektyvus, kuriuose žmonės dalijasi savo prisiminimais, patirtimis, iškelia į viešumą tam tikrus daugiau ar mažiau svarbius įvykius. Tokiu būdu atmintis yra kuriama žmonių bendruomenės, kurią sudaro skirtingoms socialinėms grupėms priklausantys individai. Kiekviena visuomenė turi daugybę atminties simbolių, atspindinčių jų praeitį.

⁷²Rubavičius V., Kultūrinė atmintis: lietuviybė ir Kitas, *Pro Patria*, 2013, prieiga per internetą: <<http://www.propatria.lt/2013/05/vytautas-rubavicius-kulturine-atmintis.html>> [žiūrėta 2013 05 27]

2. SENOSIOS HERALDIKOS TRADICIJŲ ATSPINŽIAI LIETUVOS MIESTELIŲ HERALDIKOJE XX – XXI A.

2.1 Senoji LDK miestų heraldika

Pirmieji herbai atsirado Vakarų Europoje XII a. antrajame ketvirtyje karyboje. Jie buvo naudojami kaip skiriamieji ženklai, siekiant karo lauke arba turnyre atpažinti nuo galvos iki kojų apsišarvavusį riterį. Šiuos ženklus buvo stengiamasi vaizduoti matomiausiose vietose, pavyzdžiui, riterio skyde, ant šalmo, vėliavos, apsiausto ir pan. Pamažu herbas, kaip skiriamasis ženklas, plito ne tik kilmingųjų giminėse, tačiau XIII-XV a. juos jau turėjo Vakarų Europos miestai, cechai, universitetai, bažnyčios, vienuolynai⁷³. Tuo tarpu LDK herbai ir heraldikos tradicijos atsirado daug vėliau. LDK miestų heraldika pradėjo formotis apie XIV–XV a. Šis procesas tęsėsi iki pat XVIII a., o nutrūkęs atgimė XX – XXI a.⁷⁴. Rimša savo darbuose teigia, kad senoji miestų heraldika artimai susijusi su miestų savivalda. Būtent iki XIV a. vidurio LDK pagrindiniai heraldikos šaltiniai yra savivaldų antspaudai, kuriuose pastebimi pirmieji miestų herbų daigai. Vilnius buvo pirmasis miestas, kuriam 1387 m. kovo 22 d. vyriausiasis kunigaikštis Jogaila suteikė Magdeburgo teises. Tuo tarpu, Valkininkai buvo paskutinis miestas, kuris 1792 m. birželio 26 d. gavo laisvojo miesto teises ir herbą⁷⁵. Iš viso LDK savivaldas turėjo 250 miestų, iš kurių apie 70 dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Tokie savivaldūs miestai turėjo raštines, kurių išduotiems aktams patvirtinti reikėjo anspaudo, o antspaudui būtinas buvo simbolis. Pamažu šie simboliai pradėti heraldinti, rėminti į skydą bei spalvinti⁷⁶.

Analizuojant pirmųjų LDK miestų herbų atsiradimą, būtina atkreipti dėmesį į jų figūras. Kaip teigia Rimša, LDK miestų senuosius herbus galima sąlygiškai suskirstyti į kelias svarbesnes grupes: hagiografinius (bažnyčios simbolika), pono heraldikos (valdovų, valstybės, miestų savininkų herbai, herbų figūros ir jų fragmentai), animalistinius (žvėrys, paukščiai, žuvys), karinius (gynybiniai įtvirtinimais, ginklai), augmeninius (gėlės, medžiai), prekybos ir verslų, mitologinius (fantastinės būtybės, biblijiniai ir mitologiniai siužetai), savivaldų atributikos (teisės ir kiti simboliai, raktai) bei kitus, kurių prasmė nenustatyta. Išskirtina, kad hagiografiniai simboliai tiek kaimyniniuose kraštuose, tiek Lietuvoje atsirado anksčiausiai ir išliko per visą laikotarpį. Jau seniausiame Vilniaus miesto antspaude, kuris turėjo atsirasti apie 1387 m., vaizduojamas Šv. Kristoforas. Nuo XV a. žinomi Šv. Jono Krikštytojo, Šv. Jokūbo, Šv. Mikalojaus atvaizdai, Kristaus kančios bei riterių simbolis – kryžius. Nuo XVI a. imta vaizduoti Švč. Mergelė Marija, Kristus ir Šv. Ona, Arkangelas Mykolas, Šv. Kazimieras, Šv. Petras ir Paulius ir kiti

⁷³ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*. Vilnius, 2004, p.10

⁷⁴ Ten pat, p. 14.

⁷⁵ Marcinkevičius A., Heraldikos akivarai: kodėl turime juostą, o ne istorinę vėliavą?, prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/heraldikos-akivarai-kodel-turime-juostuota-o-ne-istorine-veliava.d?id=59950017>>, [žiūrėta 2012 11 10]

⁷⁶ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 140 -160.

šventieji. Taip pat mėgstama vaizduoti Dievo Apvaizdos akį – pagrindinį Ketverių metų seimo (1788 – 1792) ideologinį simbolį. Dažniausiai miestų herbuose ir antspauduose vaizduojama visa stovinčio, rečiau sėdinčio šventojo figūra (portretas) su jam būdingais atributais. Pavyzdžiui, Vilniaus Šv. Kristoforas neša kūdikėlį Jėzų. LDK miestų heraldikoje didelės įtakos turėjo ir politinė ideologinė situacija, valstybės globėjai, kartais net konkretūs įvykiai⁷⁷.

Tyrinėdamas LDK miestų heraldikos simbolius, Rimša pagal jų gausą antroje vietoje išskiria simbolius, susijusius su pono heraldika ir atributika. Ją galima skirstyti į dvi grupes: herbus su valdovų ir valstybės arba miestų savininkų bei kitų kilmingųjų heraldika. Tokiu būdu buvo siekiama parodyti miesto teisinę priklausomybę, miesto teisių, herbo suteikėją arba valdovo miestams teikiamą malonę. Pavyzdžiui, XVIII a. pabaigoje Ašmenos, Šiaulių ir Vilkmergės herbuose greta kitų simbolių vaizduojamas veršis, valdovo Stanislovo Augusto Poniatovskio herbas⁷⁸. Pažymėtina, kad LDK miestų herbuose vaizduoti taip pat ir žvėrys, paukščiai, žuvys ir kiti gyvūnai. Ypač dažnai mėgstami laukiniai žvėrys. Pavyzdžiui, Kauno heraldikoje nuo XV a. žinomas tauras, o nuo XVIII a. Šiaulių herbe atsiranda lokys. Rečiau miestų herbuose vaizduojami vandens gyvūnai, paukščiai⁷⁹. LDK miestų heraldikoje buvo vaizduojami ir kariniai simboliai. Dažniausiai jie reiškė valstybės, po to miesto gynybą. Lankus, kalavijus, ietis, patrankas ir kitus karinius simbolius dažniausiai gaudavo pasienio arba kiti miestai, prie kurių buvo valstybės pilys ir tvirtovės. Pavyzdžiui, XVIII a. pabaigoje, kada valstybei nuolat grėsė išorės pavojus, Akmenės herbe pradėta vaizduoti strėlė, Ariogalos herbe – du sukryžiuoti kardai, Gargždų herbe – vainiku apjuostas kalavijas, Skirsnemunės – kalavijas ir laurų medelis⁸⁰. LDK miestų herbuose daug rečiau vaizduojami medžiai, gėlės bei kiti augmeniniai simboliai. Tačiau dažniausiai jie simbolizuodavo ne tame mieste žaliuojančią augmeniją, tačiau kitus dalykus. Pavyzdžiui, 1581 m. Alytaus herbe yra heraldinė rožė, kuri galėtų būti siejama ne su tuo, kad mieste augo rožės, o su Švč. Mergelės Marijos atributika. Labai retai LDK miestų herbuose galima rasti ir simbolius, sietinus su prekyba arba verslais. Pavyzdžiui, XVI a. valtis su bure buvo pavaizduota Dysnos herbe, XVII a. pradžioje tokį herbą gavo Druja, o XVIII a. pabaigoje – Babtai. Tuo tarpu mitologiniai simboliai į LDK miestų herbus atkeliavo iš kitų kraštų. Vienas iš tokių atvejų buvo XVI a. antrojoje pusėje, kuomet valdovas Žygimantas Augustas Merkinės ir Vištyčio herbams suteikė vienaragį. Taip pat dalis miestų simbolių greičiausiai buvo paimti iš bajoriškos heraldikos. Pavyzdžiui, 1792 m. Geranainių herbe kalaviju perverta širdis primena lenkišką Bičiulio (Przyjaciół) herbą, Krėvos antspaude esantis Pasmėnulis ir šešiakampė žvaigždė galėjo būti nusižiūrėti iš lenkiškojo Lelivos (Leliwa) herbo⁸¹.

⁷⁷ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 25 - 34, 140 - 160.

⁷⁸ Ten pat, p. 148-149.

⁷⁹ Ten pat, p. 151-152.

⁸⁰ Ten pat, p. 155.

⁸¹ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 159.

Apibendrinant galima pažymėti, kad LDK miestų heraldika pradėjo formuotis nuo XV a. Šis procesas tęsėsi iki pat XVIII a., ATR žlugimo. Šiuose herbuose buvo stengiamasi pavaizduoti tokias figūras, kurios geriausiai atspindėtų valstybę, miestą, jo savininkus arba savivaldos teisių suteikėjus. LDK miestų senosius herbus galima sąlygiškai suskirstyti į kelias svarbesnes grupes, tačiau gausiausiai buvo paplitę herbai su hagiografine (bažnyčios) simbolika.

2.2 Lietuvos miestų, miestelių heraldikos kūrimas/atkūrimas XX–XXI a.

Po trečiojo ATR padalijimo Lietuva pateko į Rusijos imperijos sudėtį, herbais rūpinosi prie Valdančiojo Senato įsteigtas Heroldijos departamentas⁸². Pirmosios Lietuvos Respublikos kūrimosi laikotarpiu sugrįžta prie senųjų herbų. LDK heraldikos palikimas pirmaisiais valstybės kūrimosi metais turėjo ypač svarbią reikšmę. Atgaivinant heraldikos palikimą, daugiausia nusipelnė dailininkas, archeologas ir muziejininkas Tadas Daugirdas. Dar prieš karą šis žmogus padėjo sugrąžinti Kauno istorinį herbą. Truputį vėliau išleisti 24 nespaltuoti atvirukai su svarbiausių Lietuvos miestų herbais. Šie atvirukai tapo pavyzdžiu vėlesniems dailininkams, norintiems kurti herbus. Daugirdu sekė dailininkas Bronius Šaliamoras. Atkreiptinas dėmesys, kad šie menininkai nesukūrė nė vieno naujo herbo, tačiau padėjo prikelti iš užmaršties senuosius miestų herbus. Pirmosios Lietuvos Respublikos heraldikos raidą nutraukė antroji sovietinė okupacija⁸³.

Rimša teigia, kad Lietuvos miestų heraldikos atgimimu laikomi 1966 m., kuomet prie Kultūros ministerijos buvo įkurta Respublikinė heraldikos komisija. Šios komisijos vadovu buvo viceministras Vytautas Jakelaitis. Per nepilnus ketverius komisijos darbo metus buvo patvirtinti 46 miestų ir miestelių herbai. Būtina išskirti, kad antrosios sovietinės okupacijos metu Lietuvoje buvo ypatingai sunku atkurti istorinius herbus su religiniais motyvais. Todėl religiniai simboliai herbuose buvo keičiami. Pavyzdžiui, Anykščių herbe ant tilto, vietoj Šv. Jono Nepomuko statulos, atsirado mergina, vienoje rankoje laikanti knygą, kitoje leliją. Plungės ir Šiaulių herbuose buvusi Dievo apvaizdos akis buvo pakeista stilizuota saule. Nors herbai ir buvo „apvalyti“ nuo religinių simbolių, tačiau vis tiek neįtikėjo valdantiesiems. Dėl šios priežasties 1970 m. išleistas sovietų valdžios įsakas, kuriuo buvo uždrausti visų miestų, miestelių herbai. Taip pat buvo uždrausta Heraldikos komisijos veikla, miestams įsakyta nuimti sukurtus herbus nuo įvažiavimo ir kitų miestų riboženklių, neleista herbų naudoti net suvenyruose⁸⁴.

Heraldikos padėtis pradėjo gerėti XX a. pabaigoje. 1987 m. pabaigoje prie Kultūros ministerijos vėl atgaivinta Respublikinė heraldikos komisija. Pastaroji 1990 m. buvo pavadinta Lietuvos heraldikos komisija, nuo 1995 m. veikianti prie Lietuvos Respublikos Prezidento. Tik po Nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje pradėti atkurti senieji ir kuriami nauji miestų, miestelių, kaimų herbai, kiti heraldikos ženklai. Iš pradžių buvo atkurti 77 istoriniai herbai, sukurti savivaldybių centrų, kurie neturėjo istorinių, herbai. Per pirmąjį atkurtos valstybės dešimtmetį, 1991 – 2001 metais, buvo sukurti ar atkurti 145 herbai:

⁸² Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.9.

⁸³ Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 162.

⁸⁴ Ten pat, p.163.

valstybės, savivaldybės, miestų. 2001–2011 m. patvirtintas 181 herbas, iš jų 170 – seniūnijų centrų. 2012 m. sukurta 19 herbų⁸⁵.

Analizuojant šią temą būtina aptarti herbo sampratą. Ne kiekvienas ženklas vadinamas herbu. Herbas – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas valstybės, apskrities, savivaldybės, miesto, miestelio, kaimo, asmens skiriamasis ženklas, skirtas simbolizuoti ir išskirti subjektą, kuriam jis sukurtas⁸⁶. Vaizduojant herbus, susiduriama su nemažai heraldikos taisyklių, reikalavimų, kurie, pasak Rimšos, šiuos specifinius skiriamuosius ženklus padaro herbais, o ne paprastais spalvotais paveikslėliais. Kiekvieno herbo pagrindą sudaro herbo skydas su jame pavaizduota figūra. Miestų, miestelių, kaimų herbuose šalmi nenaudojami. Taip pat labai dažnai herbai turi rangų karūnas, kurios iš pradžių naudotos kilmingųjų heraldikoje. Vėliau karūnos ir kiti rangų skiriamieji ženklai atsirado ir miestų herbuose. Lietuvoje miestų heraldikoje tokios karūnos ėmė plisti XVIII a. Vainikai rodė valdovo arba valstybės, kunigaikštiskos kepurės – ir valstybės, ir kunigaikštysčių, ir privačius kunigaikščių miestus. Be pagrindinių sudedamųjų dalių, herbuose galima rasti vėliavų, devizų, vainikų, skydininkų. Herbą gali turėti miestai, miesteliai, kaimai, atliekantys tam tikras savivaldos funkcijas. Jei miestelis ar kaimas yra seniūnijos centras, tokiu būdu nekyla jokių kliūčių jam sukurti ir patvirtinti herbą. Tokioje gyvenvietėje yra administracinė įstaiga – seniūnija, o gyvenvietė yra aiškiai apibrėžtos teritorijos centras. Taip pat yra nemažai sričių, kur herbas gali būti naudojamas (seniūnijos vėliava, antspaudai, blankai ir pan.). Svarbiausia, kad herbas funkcionuotų⁸⁷.

Pabrėžtina, kad bendruomenė, norėdama turėti miesto, miestelio, kaimo herbą, turi imtis keleto veiksmy. Pirmiausia turi įvertinti savo galimybes ir gyvenvietės potencialą. Jei gyvenvietė yra seniūnijos centras, kurti herbą nekyla jokių kliūčių. Jei ne – bendruomenė turėtų pateikti aiškius bei tvirtus argumentus, kodėl herbas yra reikalingas. Taip pat reikėtų nurodyti, kur jis bus naudojamas, reprezentuojamas. Bendruomenė viena negali pradėti herbo kūrimo procedūrų. Šie veiksmai turi būti suderinti su valdžia. Geriausia situacija, kuomet herbo kūrimą kartu inicijuoja vietos bendruomenės ir miesto, rajono savivaldybės administracijos atstovai. Kuriant herbą reikia kreiptis į Vilniuje esančią Lietuvos heraldikos komisiją. Prašymą sukurti herbą ir kitą informaciją derėtų surašyti ant oficialaus rašto (pasirašyto seniūnijos ar rajono savivaldybės administracijos atstovo) ir siųsti šiai komisijai. Lietuvos heraldikos komisija yra Respublikos Prezidento sudaryta ir jam atskaitinga valstybės institucija. Ji vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, kitais teisės aktais ir nuostatais⁸⁸.

⁸⁵ Červokienė D., Į vieną herbą nori sudėti Vytauto kepurę, knygnešių žymes, šventuosius ir paukščius, prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/i-viena-herba-nori-sudeti-vytauto-kepure-knygnesiu-zymes-sventuosius-ir-paukscius.d?id=60410489>>, [žiūrėta 2013 01 13].

⁸⁶ Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas, 1990, prieiga per internetą: <http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes_herbo_istatymas.ht>, [žiūrėta 2011 11 22].

⁸⁷ Červokienė D., Į vieną herbą nori sudėti Vytauto kepurę, knygnešių žymes, šventuosius ir paukščius, prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/i-viena-herba-nori-sudeti-vytauto-kepure-knygnesiu-zymes-sventuosius-ir-paukscius.d?id=60410489>>, [žiūrėta 2013 01 13].

⁸⁸ Ten pat.

Lietuvos heraldikos komisija formuoja, koordinuoja Lietuvos valstybės, savivaldybių, miestų, pareigūnų, privačių asmenų heraldikos kūrimą ir naudojimą, teikia Respublikos Prezidentui išvadas ir pasiūlymus dėl herbų etalonų tvirtinimo, archyve kaupia perduotus patvirtintus etalonus, projektus, rašytinę, ikonografinę, tyrimų medžiagą. Taip pat ji konsultuoja heraldikos kūrėjus, tyrėjus įvairiais su šia veikla susijusiais klausimais. Šią komisiją sudaro devyni nariai⁸⁹. Šiuo metu Lietuvos heraldikos komisijos pirmininku yra dr. Edmundas Rimša.

Miesto, miestelio, kaimo herbo kūrimas prasideda nuo herbo projekto rengimo. Heraldinis projektas – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas piešinys, kurio pagrindu gaminamos herbinės vėliavos, herbiniai ženklai, herbiniai antspaudai ir kiti heraldikos objektai. Šį projektą paruošia dailininkas, tačiau kuriant herbą galima turėti tam tikrą vietovės istorinį aprašą ir idėjų, ką vertėtų vaizduoti herbe, santrauką. Visa ši informacija ne tik palengvina dailininko darbą, tačiau padeda sukurti herbą, kuris iš tikrųjų atspindi konkretų miestą, miestelį arba kaimą. Kurdamas herbo projektą, dailininkas negali vaizduoti simbolių ar kitokių ženklų, kurie yra susiję su tautinės, rasinės, religinės, ar kitokios nesantaikos ar neapykantos skleidimu, taip pat prieštarauja moralei ar viešajai tvarkai. Atkuriant istorinius ir kuriant naujus Lietuvos miestų, miestelių, kaimų herbus, vengiama pompastikos, išorinio puošnumo, pagrindinis dėmesys skiriamas profesionaliam herbo figūros vaizdavimui⁹⁰.

Sudarius herbo projektą yra kuriamas etalonas. Herbo etalonas – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas nekintamas herbo pavyzdys, kurio pagrindu gaminamos herbų kopijos, kuriami kitų heraldikos objektų projektai. Herbo etalono figūros arba spalvos gali būti patikslinamos arba pakeičiamos. Tačiau tam reikia turėti Lietuvos heraldikos komisijos ir etaloną patvirtinusios institucijos leidimą. Būtina pažymėti, kad tokie keitimai turi būti motyvuoti. Herbo etalono figūras ir spalvas įmanoma pakeisti, jeigu atsirado nauja ikonografinė medžiaga, arba šį veiksma patvirtinantys istorijos šaltiniai. Patikslintas arba pakeistas etalonas ir jo pagrindu parengti projektai yra iš naujo tvirtinami. Savivaldybių, miestų, miestelių ir kaimų herbų etalonus Lietuvos heraldikos komisijos teikimu tvirtina Respublikos Prezidentas. Miesto, miestelio ir kaimo herbo naudojimo tvarką nustato savivaldybės taryba. Mero ženkle ir seniūno ženkle atvaizduojamas atitinkamos savivaldybės miesto, miestelio ar kaimo herbas. Pabrėžtina, kad herbinių ženklų, herbinių vėliavų, antspaudų kūrimui yra naudojami to miesto, miestelio, kaimo herbo etalonas ir projektas⁹¹. Šiuo metu kuriant miesto, miestelio, kaimo herbą, tuo pačiu metu yra ir kuriama vėliava, antspaudas. Toks būdas yra labai patogus, nes vienu metu padaromi keli darbai. Galima teigti, kad vėliavos ir antspaudo kūrimas nebeužima tiek daug laiko, nesukelia jokių kliūčių kaip anksčiau. Tiek vėliava, tiek antspaudas yra išvestiniai dalykai, o svarbiausias – herbas jau

⁸⁹ Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas, 1990, prieiga per internetą <http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes_herbo_istatymas.ht>, [žiūrėta 2011 11 22].

⁹⁰ Vitkūnas M., *Kas gali turėti herbą?*, prieiga per internetą: <<http://www.valstietis.lt>>, [žiūrėta 2011 11 19].

⁹¹ Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas, 1990, prieiga per internetą: <http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes_herbo_istatymas.ht>, [žiūrėta 2011 11 22].

būna sukurtas⁹². Teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinti herbų, herbinių vėliavų, herbinių ženklų, herbinių antspaudų etalonai ir projektai yra oficialūs dokumentai. Vienas herbo etalono ir projekto egzempliorius saugomas Lietuvos heraldikos komisijoje, o kitas paliekamas herbo savininkui. Miestų, miestelių, kaimų herbai taip pat yra naudojami ir juos reprezentuojančiuose leidiniuose, spaudiniuose, reklaminėje bei informacinėje atributikoje, meno kūrinuose ir pan. Miestų, miestelių, kaimų herbinės vėliavos gali būti keliamos virš ar ant pastatų, aikštėse, kitose reprezentacinėse vietose, pastatomos posėdžių salėse, darbo kabinetuose ar oficialių ceremonijų vietose⁹³.

Analizuojant šią temą, būtina atkreipti dėmesį į atkurtų istorinių ir naujai sukurtų Lietuvos miestų, miestelių herbų vaizdavimą. Kaip buvo anksčiau minėta, Lietuvoje susiformavo tokia heraldikos tradicija, kuomet herbuose vengiama pompastikos, išorinio puošnumo, o pagrindinis dėmesys skiriamas profesionaliam figūros vaizdavimui. Dažniausiai stengiamasi sukurti arba atkurti tokį herbą, kuris būtų santūrus, o jo puošyba neišskirtų iš regiono konteksto. Šie herbai reprezentuoja ne tik jo savininką, tačiau kartu ir visą valstybę. Rimša teigia, kad šia prasme Lietuvos miestų, miestelių heraldikos tradicijos yra artimos Šiaurės bei Vidurio Europos miestų heraldikos tradicijoms. Nagrinėjant XX–XXI a. atkurtų arba naujai sukurtų miestų, miestelių herbų kūrimo tradiciją, būtina išskirti tam tikrus jos bruožus. Pirmiausia būtina kalbėti apie senuosius LDK laikotarpiu sukurtus miestų, miestelių herbus. Atkuriant Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Merkinės ir kitus herbus, juos stengiamasi atkurti iš originalių rašytinių ir ikonografinių šaltinių. Atsižvelgiant į herbų piešinių privilegijas, miestų antspaudus ir kitą medžiagą, bandoma atkurti kuo panašesnius į senuosius istorinius herbus. Kita vertus, jeigu XV–XVII a. sukurti herbai buvo vaizduojami gana profesionaliai, tai tuo tarpu XVIII a. pabaigos herbai labiau yra dailininkų interpretacijos. Tokie XVIII a. pabaigos herbai dažnai primena paveikslus, kurie prieštarauja heraldikos taisyklėms. Dėl tokių neprofesionaliai vaizduotų herbų kyla problemos, juos atkuriant. Siekiant išsaugoti tokio neprofesionalaus senojo herbo dvasią, labai dažnai nusižengiama heraldikos reikalavimams. Pavyzdžiui, Maišiagalos herbe Šv. Antanas vaizduojamas su rudu apsiaustu juodame lauke, o Prienų – Šv. Jurgis mėlyname lauke ant rudo žirgo⁹⁴. Tačiau tokie herbai, nors ir nusižengia visuotinai priimtoms heraldikos taisyklėms, vis dėlto yra istoriniai ir stiprina istorinę sąmonę.

Tuo tarpu kuriant naujus miestų, miestelių herbus, dažniausiai yra laikomasi pagrindinių heraldikos taisyklių. Būtina žinoti keletą dalykų. Pirmiausia – geriausi herbai yra tie, kuriuose vaizduojama viena arba kelios vienos rūšies figūros. Tokiu būdu herbas yra lengviau atsimenamas ir suvokiamas, netgi paprastiems, heraldikos taisyklių nežinantiems žmonėms. Pavyzdžiui, Ramygalos herbe vaizduojamas gandras, o Sudeikių herbe trys žuvys viena virš kitos. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad kuriant herbus, ne visada Lietuvos heraldikos komisijos norai sutampa su miestų, miestelių bendruomenių norais. Dėl šios

⁹² Vitkūnas M., *Kas gali turėti herbą?*, prieiga per internetą: <<http://www.valstietis.lt>>, [žiūrėta 2011 11 19].

⁹³ *Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas*, 1990, prieiga per internetą: <http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes_herbo_istatymas.ht>, [žiūrėta 2011 11 22].

⁹⁴ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 165.

priežasties bandoma ieškoti kompromisų. Tokiais atvejais, kuriant herbą, stengiamasi skydą dalyti į laukus ir kiekviename lauke dėti po figūrą. Pavyzdžiui, Kuršėnų herbe skydas perskeltas į mėlyną ir sidabrinį laukus. Pirmajame lauke vaizduojamos auksinės žvaigždės, o antrajame – ąsotis⁹⁵. Kuriant herbus, būtina atsižvelgti ir į ateitį, reikėtų pasvarstyti, kaip herbe vaizduojama figūra atrodys po šimto ar kelių šimtų metų. Labai svarbu atkreipti dėmesį į tai, ar toks herbas ateities visuomenei bus aktualus ir suprantamas.

XX–XXI a. kuriant miestų, miestelių herbus, buvo norima juose pavaizduoti įvairiausias figūras. Galima išskirti keletą pagrindinių herbo figūrų rūšių. Šiuose herbuose labai mėgstama vaizduoti su krikščionyste susijusias figūras: šventuosius, jų kovas, sakralinės architektūros statinius. Nedidelio miestelio gyventojams jų bažnyčia labai dažnai yra vienintelis vertas dėmesio objektas. Tokia miestelio bendruomenės nuomonė gali kirstis su Lietuvos heraldikos specialistų pageidavimais, kadangi heraldikos požiūriu sakralinė architektūra į vietovės herbą gali pretenduoti tik tada, kai ji turi aiškiai istorinę ir architektūrinę vertę, yra neginčijamu urbanistikos paminklu. Todėl Tytuvėnų herbe atsirado bažnyčios ir vienuolyno ansamblis. Kiti mažesnės vertės sakralinės architektūros statiniai gali pretenduoti į herbą, tik tuo atveju, jeigu yra tapę aiškiais tos vietovės atributais. Tokia pati situacija ir su pasaulinės architektūros statiniais. Pavyzdžiui, Raudonės pilis yra išskirtinės vertės miestelio urbanistinis objektas, todėl ji vaizduojama herbe. Kuriant miestų, miestelių herbus, kartais juose vaizduojami simboliai su kunigaikščių ir kilmingųjų heraldika. Pavyzdžiui, buvusių dvarininkų Krošinskių, grafų Tyzenhauzų ir Pšezdzieckių heraldika panaudota Rokiškio herbe⁹⁶. Kuriant šiuolaikinius Lietuvos miestų, miestelių herbus naudojami ir animalistiniai bei augmeniniai ženklai. Šie simboliai reprezentuoja vienus miestų, miestelių gamtą, kiti jos turtus arba į Raudonąją knygą įrašytus nykstančius gyvūnus. Pavyzdžiui, Kruopių miestelio herbe vaizduojamas tetervinas, švarią Švenčionėlių gamtą simbolizuoja vėžys. Miestų, miestelių herbuose vaizduojami senąsias verslų ir prekybos tradicijas reprezentuojantys simboliai. Pavyzdžiui, Naujosios Akmenės cemento gamyklą simbolizuoja miesto herbe esantys stilizuoti žaibas ir kirtikliai bei liepsnojanti cemento gamybos krosnis. Pašvitinio herbe vietovės verslai reprezentuojami per senąją žemdirbystės įrankį kaplį ir aludarių apynius⁹⁷. XX–XXI a. sukurti keli herbai ir su fantastinėmis būtybėmis. Pavyzdžiui, Birštonas yra garsus mineralinių vandenų versmėmis. Todėl kuriant miesto herbą, buvo nuspręsta jame pavaizduoti banginį. Būtina atkreipti dėmesį, kad LDK laikais „kalbančiųjų“ herbu tradicija nebuvo labai paplitusi. Tačiau šiandienos Lietuvoje ši herbu kūrimo tendencija plačiai naudojama. Pavyzdžiui, Papilės vardą simbolizuoja herbe pavaizduotas piliakalnis ir jo papėdėje įsikūrusi senovinė gyvenvietė. O Tauragės herbe vaizduojamas tauro ragas. Pabrėžtina, kad XX–XXI a. kuriant

⁹⁵ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 166.

⁹⁶ Ten pat, p. 169.

⁹⁷ Ten pat, p. 172.

miestų, miestelių herbus kartais vaizduojami ir kariniai, kovos su priešais, užkariautojais simboliai. Kitas idėjas herbų simboliams padiktuoja mokslas, švietimas, sportas ir pan.

Apibendrinant būtina pažymėti, kad herbas tampa miesto, miestelio ar kaimo skiriamuoju ženklu. Nors jo kūrimas reikalauja daugybės pastangų ir heraldikos taisyklių išmanymo, tačiau tai atsiperka. Herbas atspindi konkrečios vietovės istoriją, tampa kultūrinės atminties ženklu. Jame dažniausiai vaizduojama tai, kas yra apibūdina miesto, miestelio, kaimo istoriją, kultūrą, bendruomenę.

3. KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ ATMINTIS ŠIAURĖS LIETUVOS REGIONO MIESTELIŲ HERALDIKOJE. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

3.1 Šiaurės Lietuvos regiono miestelių herbų analizė

Šiaurės Lietuvoje herbus turi tokie miesteliai: Kruopiai, Papilė (Akmenės rajonas); Kriukai, Skaistgirys (Joniškio rajonas); Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmės rajonas); Klovainiai, Lygumai, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis (Pakruojo rajonas); Baisogala, Grinkiškis, Šaukotas, Šiaulėnai, Sidabravas (Radviliškio rajonas); Gruzdžiai, Kairiai, Kužiai, Meškuičiai, Šakyna (Šiaulių rajonas). Tyrime atlikta šių Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos lyginamoji analizė. Dalis šių miestelių heraldikos yra istorinė, dalis suformuota ir suteikta miesteliams jau XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje⁹⁸.

Semiotinio metodo pagalba darbe siekiama atlikti šių miestelių herbų analizę. Pabrėžtina, kad semiotikos mokslas analizuoja ženklų reikšmes. Vienas garsiausių šio mokslo atstovų yra Jurijus Lotmanas ir jo veikalas „*Struktūrinės poetikos paskaitos*“⁹⁹. Kitas žymus semiotikos mokslo atstovas – Algirdas Julius Greimas knygoje „*Semiotika*“ mokslininkas išsako nuomonę, kad dar negimusį žmogų iki pat jo mirties, supa reikšmės, komunikatai, pasiekiantys jį kas akimirka įvairiausiais pavidalais¹⁰⁰. Taigi galima daryti išvadą, kad visa, kas mus supa yra ženklai, turintys savo reikšmes. Dėmesys kreipiamas į herbų figūras, kurios taip pat yra ženklai. Šiame darbe ženklas suprantamas pagal John Fiske apibrėžimą, kaip kažkas fiziška, suvokiama joslėmis. Ženklas taip pat yra nuoroda į kažką kitą nei jis pats. Ženklo reikšmė priklauso nuo jo vartotojo pripažinimo, supratimo¹⁰¹.

Šių miestelių heraldiką pagal herbo figūras galima skirstyti į tokias grupes:

1. Istoriniai herbai.(Baisogalos herbas, Šakynos herbas)
2. Herbai, kuriuose vaizduojami krikščioniški ženklai. (Kražių herbas, Šaukėnų herbas, Liolių herbas, Rozalimo herbas, Grinkiškio herbas, Gruzdžių herbas)¹⁰²
3. Herbai, kuriuose vaizduojami animalistiniai ženklai. (Kruopių herbas, Klovainių herbas, Lygumų herbas, Šaukoto herbas)
4. Herbai, kuriuose vaizduojami vietos verslų ženklai. (Pašvitinio herbas, Kriukų herbas)

⁹⁸ Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Šiaurės Lietuvos (Šiaulių apskrities) atvejis. *Studentų moksliniai tyrimai 2011/2012 Konferencijos pranešimų santraukos, I dalis*, Vilnius, 2012, p. 72-73.

⁹⁹ Лотман Ю., *Лекции по структуральной поэтике*, Тарту, 1964, prieiga per internetą: < http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/lotlek/ > [žiūrėta 2013 05 27]

¹⁰⁰ Greimas A.J., *Semiotika*, Vilnius, sud. R. Pavilionis, Vilnius, 1989, p. 46-49.

¹⁰¹ Fiske J., *Įvadas į komunikacijos studijas*, Vilnius, 1998, p.58-59

¹⁰² Jasiūnienė G., Krikščionybės simboliai miestelių heraldikoje ir kultūrinė atmintis: Šiaurės Lietuvos atvejis, *Klaipėdos miesto herbas Baltijos regiono kontekste XIII–XX a.*, Klaipėda, 2013, perduotas spaudai.

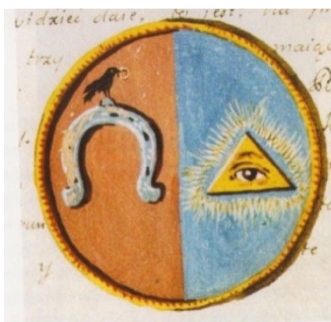
5. Herbai, kuriuose jungiami keletu rūšių ženklai:

- „Kalbantieji“ herbai su augmeniniais ženklais: Skaistgirio herbas, Sidabravo herbas, Kairių herbas.
- „Kalbantieji“ herbai su augmeniniais ir kitais ženklais: Papilės herbas.
- „Kalbantieji“ herbai su animalistiniais ženklais: Kužių herbas.
- Krikščioniški ir animalistiniai ženklai: Meškuičių herbas.
- Vietos verslų ir pono heraldikos ženklai: Šiaulėnų herbas.
- Vietos verslų ir vietovės ženklai: Žeimelio herbas.

Istorinius herbus turi Šakynos ir Baisogalos miesteliai. Baisogalos miestelis yra Radviliškio rajono savivaldybės centras, minimas nuo 1537 m. Jam laisvojo miesto teises ir herbą 1791 m. lapkričio 10 d. suteikė Lietuvos ir Lenkijos valdovas Stanislovas Augustas (Žr. 1 pav.). Baisogalos herbo skydas yra padalintas į dvi dalis: dešinėje pusėje, priekiniame raudoname lauke vaizduojamas ant sidabrinės pasagos tupintis juodas paukštis naktikovas, snape laikantis auksinį žiedą. Spėjama, kad paukštis ir pasaga buvo nusižiūrėti iš bajorų heraldikos. Miestelio herbo skydo kairėje pusėje, mėlyname lauke vaizduojama auksinė Dievo Apvaizdos akis. Heraldikos tyrinėtojas Rimša teigia, jog Dievo Apvaizda reiškė, kad XVIII a. visi Seimo darbai yra atliekami vadovaujantis Dievo valia. Baisogalos herbas nebegaliojo 1792 m. viduryje, panaikinus nedidelių miestų savivaldas. XX a. pradžioje šis herbas buvo naudojamas Tado Daugirdo ir Broniaus Šaliamoro pieštuose atvirukuose. Oficialiai Baisogalos istorinį herbą Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas atkūrė 1992 m. gegužės 6 d. (Žr. 2 pav.)¹⁰³. Atkurtame herbe pakito skydo forma, senosios herbo figūros truputį stilizuotos, spalvos paryškintos. Pažymėtina, kad herbe yra svarbios ne tik jo figūros, tačiau ir jo spalvos. Baisogalos herbe daugiausiai naudojamos dvi spalvos – raudona ir mėlyna. Raudona spalva reiškia drąsą, narsą, meilę, o mėlyna – ištikimybės, dieviškos išminties, pastovumo ir sąžiningumo spalva. Galbūt todėl, auksinė Dievo Apvaizdos akis buvo pavaizduota mėlyname lauke. O galimai iš bajorų heraldikos pasiskolinti paukštis, žiedas ir pasaga patalpinti raudoname lauke. Kitos herbo spalvos taip pat turi savo reikšmes: auksinė simbolizuoja kilnumą, dorumą, protingumą, sidabrinė – turta, dorumą, skaistumą, nekaltybę, juoda – liūdesį, išmintį, išslavinimą¹⁰⁴.

¹⁰³ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.112-114.

¹⁰⁴ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

1 pav. Baisogalos laisvojo miesto herbas, 1791 m. (LM, kn. 556 l.6; Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.113)

2 pav. Baisogalos herbas, patvirtintas 1992 m. Atkurto herbo autorius Arvydas Každailis (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.113)

Šakyna – Šiaulių rajono savivaldybės seniūnijos centras, įsikūręs prie Šakynos upės. Vietovė minima nuo XVI a. antrosios pusės. Laisvojo miesto teises ir herbą Šakynai 1792 m. birželio 12 d., suteikė Lietuvos ir Lenkijos valdovas Stanislovas Augustas. Herbe buvo pavaizduotas riteris su skydu, ant kurio užrašyta: „Už teisingumą ir laisvę“ (*Pro lege et libertate*). Panašus riteris XVIII a. naudotas ne viename Lietuvos miesto herbe. Šarvuotas riteris privalėjo saugoti Šakyną, jos įgytas teises ir laisves. XVIII a. panaikinus miestų savivaldos teises Šakyna neteko savo herbo. Marijanas Gumowskis 1935 m. bandė atkurti šio miestelio herbą, bet jam nepavyko. Oficialiai Šakynos herbą LR Prezidentas patvirtino 1999 m. gegužės 3 d. Naujasis herbas yra labiau stilizuotas, sudėtinga ir daugiaspalvė riterio figūra supaprastinta. Buvo siekiama išsaugoti senąją kompoziciją, tačiau neperkrauti jos nereikalingomis spalvomis ir detalėmis. XX a. atkurtame Šakynos herbe mėlyname lauke, ant žalios skydo papėdės vaizduojamas riteris, dešine ranka rodantis į apačią. Kairėje rankoje riteris laiko sidabrinį skydą, ant kurio užrašytas senasis lotyniškas devizas: „Už teisingumą ir laisvę“ (*Pro lege et libertate*). Riterio sidabrinis šalmas, papuoštas dviem sidabrinėmis, dviem raudomis stručio plunksnomis. Riterio plaukai, ūsai yra juodi, sijonas ir dešiniojo peties papuošimas žalias su auksiniais kraštais. Per dešinįjį petį permesta raudona juosta, laikanti sidabrinį kardą¹⁰⁵. (Žr. 4 pav.). XX a. atkurtame Šakynos herbe senosios XVIII a. pastelinės spalvos pakeistos ryškesnėmis. Herbe daugiausiai naudojama mėlyna spalva simbolizuoja – ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą ir sąžiningumą. Sidabrinė reiškia - turta, dorumą, skaistumą, nekaltybę. Raudona – drąsą, narsą, meilę, o žalia – laisvę, grožį, džiaugsmą.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.400-401.

¹⁰⁶ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

3 pav. Šakynos laisvojo miesto herbas, 1792 m. (LM, kn. 556, l. 140; Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.401.)

4 pav. Šakynos herbas, patvirtintas 1999 m. Atkurto herbo autorius Rolandas Rimkūnas (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.400.)

Iš visų analizuojamųjų Šiaurės Lietuvos miestelių galima išskirti šešis: Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmės rajonas), Rozalimas (Pakruojo rajonas), Grinkiškis (Radviliškio rajonas), Gruzdžiai (Šiaulių rajonas), kurių herbuose vaizduojami krikščionybės simboliai. Pažymėtina, kad šie herbai buvo kuriami Lietuvos heraldikos komisijai bendradarbiaujant su miestelių bendruomenėmis. **Kražiai** – praeityje buvo svarbus Žemaitijos politinis, kultūrinis ir strateginis centras, minimas nuo XIII a. vidurio. Nuo XV a. Kražiuose pastatyta viena pirmųjų Žemaitijos bažnyčių, veikė keli vienuolynai, kunigų seminarija. Pabrėžtina, kad šis miestelis istorinio herbo niekada neturėjo. Todėl XX a. pab., kilus idėjai kurti miestelio herbą, buvo svarstoma, kas jame turėtų būti vaizduojama. Lietuvos heraldikos komisijoje buvo pasiūlyta vaizduoti pelėdą su raudona širdimi, tupinčią ant knygos. Apačioje turėjo būti sukryžiuoti du ąžuolo lapeliai. Tokios herbo figūros turėjo simbolizuoti Kražių kolegiją. Tačiau dailininkas Rimtautas Gibačius siūlė atsisakyti pelėdos, kadangi germanų tradicijoje pelėda – pajuokos objektas¹⁰⁷. Dailininkas Agnius Tarabilda miestelio herbo simboliu siūlė – Arkangelą Mykolą, kadangi miestelyje yra jo vardo bažnyčia, kurioje saugomas šio šventojo paveikslas. Istorikas Zigmantas Kiaupa pasiūlė vaizduoti simbolį, kuris atspindėtų Kražių kolegijos istoriją¹⁰⁸. Po diskusijų Kražių herbe buvo pasirinkta vaizduoti istorinį įvykį – Kražių skerdynės. LR Aukščiausios Tarybos Prezidiumas Kražių herbą patvirtintino 1993 m. kovo 4 d. Jo mėlyname skydo lauke nutarta vaizduoti sidabriniais šarvais pasipuošusį kovotoją su blogiu arkangelą Mykolą. Jis dešinėje rankoje laiko pakeltą sidabrinį kalaviją – teisingumo, teisingo nuosprendžio simbolį, atskiriantį gėrį nuo blogio. Kairėje Arkangelo rankoje yra auksinės svarstyklės juodais kraštais, tai mitinių dievų teismo, teisingumo ir nuosprendžio, tvarkos ir pusiausvyros simbolis. Arkangelo kūnas natūralios spalvos, ant krūtinės dvi aukso juostos primenančios Šv. Andriejaus kryžių (X)¹⁰⁹ (Žr. 5 pav.). Žinoma, kad Šv. Andriejus buvo vienas iš 12 apaštalų, kuris skleidė krikščionybę.

¹⁰⁷ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1991 03 13, protokolas Nr. 53.

¹⁰⁸ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1991 11 14, protokolas Nr. 66.

¹⁰⁹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.229.

Nukryžiuotas ant X formos kryžiaus¹¹⁰. Kražių herbe Šv. Mykolas vaizduojamas pamynęs į velnią panašų kazoką, kuris pavaizduotas juodas ir turintis sidabrinius ragus. Kražių herbo etalono autorius – dail. Agnius Tarabilda. Pažymėtina, kad šis herbas yra vienas iš pirmųjų Lietuvos miestelių herbų, kuriame pavaizduota religinė simbolika. Taip pat jis atspindi istorinį įvykį – Kražių skerdynes. Istorinis įvykis pavaizduotas ne tiesiogine kovos tarp žmonių scena, bet pasitelkta religinė simbolika (kova tarp Arkangelo Mykolo ir kazoko velnio). Reikėtų paminėti, kad Kražių bažnyčioje yra išlikęs arkangelo Mykolo paveikslas. Šiame herbe vaizduojama mėlyna spalva, simbolizuojanti ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą; sidabrinė – turtą, dorumą, skaistumą, nekaltybę; juoda spalva simbolizuoja liūdesį, mirtį, gedulą, maištą, rimtumą, paslaptinę, chaosą, blogį, pyktį, negatyvumą, kartais išmintį¹¹¹.

5 pav. Kražių herbas, patvirtintas 1993 m. Herbo autorius – Agnius Tarabilda (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 229)

Šaukėnai – vienas iš senesnių Zemaitijos religinių centrų. Miestelyje iš senųjų kulto pastatų išliko puikūs XVIII a. barokiniai šventoriaus vartai, įtraukti į saugomų kultūros paminklų sąrašą. Kuriant miestelio herbą jame nutarta mėlyname herbo skydo lauke vaizduoti šiuos vartus. Toks herbas buvo patvirtintas 1999 m. gegužės 7d. Etalono autorius – dail. Juozas Galkus. Kaip teigia Rimša savo knygoje „*Lietuvos heraldika*“, kasdiniame gyvenime vartai reiškia patikimą apsaugą, o dvasiniame – perėjimą iš vienos būties į kitą: iš žemiškosios į dvasiškąją, dieviškąją amžinybę¹¹² (Žr. 6 pav.). Pažymėtina, kad šiame herbe taip pat vaizduojama mėlyna spalva, simbolizuojanti ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą; sidabrinė – turtą, dorumą, skaistumą, nekaltybę; auksinė – šviesos simbolis¹¹³.

6 pav. Šaukėnų herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 404)

¹¹⁰ *Apaštalas Šv. Andriejus*, prieiga per internetą: <www.bernardinai.lt>, žiūrėta [2012 12 12]

¹¹¹ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.20-24.

¹¹² Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 404-405.

¹¹³ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 20-24.

Liolių herbas yra pats naujausias iš visų trijų Kelmės rajono miestelių herbų. LR Prezidentė šį herbą patvirtino 2009 m. rugpjūčio 11 d. Heraldikos komisijos posėdyje kartu su seniūnijos atstovais buvo nuspręsta herbe pavaizduoti Šventųjų apaštalų Simono ir Judo Tado atributus – lenktą kardą – pjūklą ir alebardą (Žr.7 pav.). Šių apaštalų titulą turi Liolių barokinė bažnyčia, kuri su varpine ir 1853 m. pastatyta kapinių koplyčia yra Lietuvos architektūros paminklų registre. Šventieji Simonas ir Judas Tadas buvo pirmojo amžiaus apaštalai. Simonas apaštalavo Egipte, o Judas Tadas Mesopotamijoje. Abu šventieji daug keliavo, skleisdami tikėjimą, lankydavosi vienas pas kitą, vėliau kartu išvyko į Persiją skelbti Evangelijos, kur abu buvo nužudyti. Judo Tado atributai yra spėjami jo nužudymo įrankiai – alebarda, lazda ar ietis. Judas Tadas yra papuolusių į beviltišką padėtį globėjas. Simonas buvo nužudytas lenktu kardu ar pjūklu. Šv. Simonas globoja visus, kurie pjausto medį, marmurą ir t.t. Herbo etaloną parengė – dail. Rolandas Rimkūnas¹¹⁴. Šiame herbe vaizduojama mėlyna spalva, simbolizuojanti ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą; sidabrinė – turta, dorumą, skaistumą, nekaltybę; auksinė – šviesos simbolis.¹¹⁵

7 pav. Liolių herbas, patvirtintas 2009 m. Herbo etalono autorius – Rolandas Rimkūnas (Liolių seniūnijos nuotrauka iš www.skrastas.lt)

Rozalimas – miestelis, Pakruojo rajono savivaldybės seniūnijos centras. Jis pradėjo kurtis XVIII a. pabaigoje Padubysio dvaro, kuris priklausė Drabišiams, teritorijoje prie XVIII a. pabaigos pastatytos bažnyčios. Vietovės dvarininko Adomo Drabišiaus žmonos Rozalijos garbei buvo pavadintas Rozalimu. Sakoma, kad Rozalimo bažnyčia kadaise garsėjo varpais, jų buvo trys. Tačiau per 1930 m. miestelio gaisrą jie išsilydė ir buvo sulieti į vieną.¹¹⁶ Apie 1994 – 1995 m. buvo nuspręsta, kad miesteliui reikia herbo. Tačiau Rozalimo valdžia ir bendruomenė nepasiūlė idėjų, kas turėtų būtų vaizduojama šiame herbe. Lietuvos heraldikos komisijoje kilo įvairios diskusijos, kokie simboliai galėtų reprezentuoti Rozalimo miestelį. Buvo svarstoma, kad miestelį herbe galėtų simbolizuoti angelas, laikantis rožę. Dailininkas Arvydas Každailis Rozalimo herbe pavaizduoti tris varpus¹¹⁷. Pasinaudojus Každailio

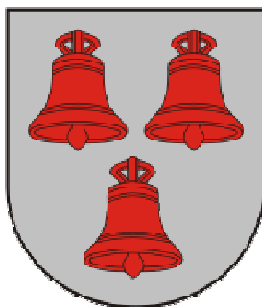
¹¹⁴ Lietuvos Respublikos Prezidento dekretas dėl Liolių herbo tvirtinimo, 2009 m. rugpjūčio 19 d. Nr. IK-83, *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 100, p.3.

¹¹⁵ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 20-24.

¹¹⁶ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 354.

¹¹⁷ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1995 08 31, protokolas Nr. 139.*

pasiūlymu, buvo nutarta herbo skydo sidabriniam lauke pavaizduoti tris raudonos spalvos varpus (Žr. 8 pav.). Rozalimo herbą LR Prezidentas patvirtino 1996 m. balandžio 29 d. Autorius – Galkus. Pažymėtina, kad varpas simbolizuoja ryšį tarp dangaus ir žemės, nes buvo tikima, kad skamba Dievo balsu; skelbdamas visatos dermę, kviečia maldai, simbolizuoja kosminę harmoniją. Varpo skambėjimas – ženklas, kviečias bendrai maldai, bet kartu gali reikšti ir pavojų, perspėjimą¹¹⁸. Šiame herbe vaizduojama; sidabrinė spalva simbolizuoja – turta, dorumą, skaistumą, raudona – narsą, drąsą¹¹⁹.

8 pav. Rozalimo herbas, patvirtintas 1996 m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.354)

Grinkiškis – Radviliškio rajono savivaldybės centras, pirmą kartą paminėtas 1581 m. Miestelio bažnyčia buvo pastatyta XVI a., šiuo metu Grinkiškyje veikia Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo titulo bažnyčia. Kapinėse yra išlikę XIX a. pabaigoje dievadirbio Vinco Svirskio sukurti du vertingi mediniai kryžiai, iš kurių vienas yra su angelo atvaizdu. Svarstant, kas galėtų būti pavaizduota miestelio herbe, buvo nutarta jo mėlyname lauke vaizduoti auksinį, klūpantį angelą¹²⁰. Angelas simbolizuoja gerąją dvasią, sielos persikėlimą į dangaus karalystę, yra tarpininkas tarp pasaulio ir žemės.¹²¹ Svarstant herbo idėją, Lietuvos heraldikos komisijoje buvo nuspręsta, kad rankoje angelas turėtų laikyti Švč. Mergelės Marijos simbolį – sidabrinę lelijos šakelę. Lelija simbolizuoja šviesą, taiką, dieviškumą, skaistybę, nekaltumą ir pamaldumą. Grinkiškio herbą LR Prezidentas patvirtino 1999 m. gruodžio 8 d.¹²² Herbo autorius – Každailis (Žr. 9 pav.). Herbe dominuoja mėlyna spalva, simbolizuojanti ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą. Auksinė – kilnumo, dorumo, protingumo simbolis¹²³. Siekiant pabrėžti angelo dorumą, jo rūbas perjuostas sidabro spalvos juosta, o rankoje jis laiko sidabrinę leliją.

¹¹⁸ Becker U., *Simbolių žodynas*, Vilnius, 1996, p.298.

¹¹⁹ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 20-24.

¹²⁰ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.170.

¹²¹ Becker U., *Simbolių žodynas*, Vilnius, 1996, p. 19.

¹²² Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.170.

¹²³ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 20-24.

9 pav. Grinkiškio herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorius – Arvydas Každailis (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.170)

Gruzdžiai – Šiaulių rajono savivaldybės seniūnijos centras. Šioje vietoje įsikūręs apie XVII a. Miestelis nuo seno garsėja ligonių globėjo Šv. Roko atlaisais, Gruzdžių bažnyčioje saugomas vertingas XVIII a. antrosios pusės šio šventojo paveikslas. Šventojo kultui plisti padėjo ir vietos medžio drožėjas dievadirbys Aloyzas Gedvila, kurio mėgstamiausia kūrybos tema buvo Šv. Rokas. Kadangi šis šventasis itin populiarus Gruzdžių krašte, buvo nuspręsta kuriant miestelio herbą panaudoti Šv. Roko atvaizdą.¹²⁴ Miestelio gyventojai herbe greta šio simbolio taip pat norėjo matyti ir kitus Gruzdžių simbolius – ažuolo lapus bei baltą kryžių. Tačiau Lietuvos heraldikos komisija nutarė nepapildyti herbo šiais simboliais¹²⁵. LR Prezidentas Gruzdžių herbą patvirtino 1999 m. rugsėjo 24 d. Šio herbo auksiniame lauke vaizduojamas juodai apsirengęs Šv. Rokas. Šalia yra juodos spalvos Gotardo šuo. Kairėje šventojo kojoje vaizduojama juoda žaizda, išskirtinis šio šventojo ženklas. Šv. Roko barzda, šventojo marškiniai ir maldininko kriauklė yra sidabro spalvos. Šventojo krepšys, batai ir maldininko lazda yra rudi¹²⁶. Herbo autorė – Laima Ramonienė (Žr. 10 pav.). Herbe vaizduojamas šventas asmuo, todėl skydas yra auksinės spalvos, kuri simbolizuoja kilnumą, dorumą, protingumą. Juoda reiškia liūdesį, išmintį, o sidabrinė – turtą, dorumą, skaistumą, nekaltybę¹²⁷.

10 pav. Gruzdžių herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorė – Laima Ramonienė (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.173)

Šiaurės Lietuvos regione Kruopių, Klovainių, Lygumų, Šaukoto herbuose vaizduojami animalistiniai simboliai. **Kruopiai** – miestelis Akmenės rajone. Vietovė rašytiniuose šaltiniuose minima

¹²⁴ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 173-174.

¹²⁵ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 22, protokolas Nr. 208.*

¹²⁶ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 173-174.

¹²⁷ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p. 20-24.

nuo XVI a. vidurio, XVIII a. pabaigoje pastatyta pirmoji koplyčia ir bažnyčia. Prie Kruopių yra didžiulis Girkančių – Gerkiškių miškų masyvas, kuriame gausu laukinių žvėrių ir paukščių, tarp kurių yra ir tetervinų¹²⁸. Miestelis istorinio herbo neturėjo, todėl 1999 m. kovo 25 d. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje buvo pateikta keletas variantų, kas turėtų būti vaizduojama Kruopių herbe. Dailininkas Rimkūnas siūlė vaizduoti tetervinus arba šioje vietovėje augantį retą augalą – amūrinį kamštelį. Augustinas Lenkutis paminėjo, kad trečdalį seniūnijos teritorijos užima miškai, o miestelis yra tradicinis valsčiaus centras. Birutė Šiliniene užsiminė apie du miestelio gaisrus, todėl siūlė herbe vaizduoti feniksą. Tuo tarpu istorikas Kiaupa pasisakė prieš gaisrų akcentavimą. Galkus siūlė vaizduoti ginas, o Rimša pritarė tetervino idėjai. Buvo nutarta pasitarti su Kruopių miestelio bendruomene¹²⁹. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, vykusiam 1999 m. balandžio 22 d., Jurgaitienė teigė, kad miestelio žmonės pritarė tetervino simboliui, todėl kiti herbo variantai nebuvo svarstomi¹³⁰. Šiame ir vėlesniuose posėdžiuose komisija diskutavo dėl tetervino figūros padėties herbe ir spalvinės gamos. LR Prezidentas Kruopių herbą patvirtino 1999 m. rugsėjo 28 d. Herbo auksiniame lauke ant rudos šakos nutarta pavaizduoti juodos spalvos teterviną su raudonu antakiu ir sidabriniais uodegos plunksnų galais¹³¹ (Žr. 11 pav.). Heraldikoje juoda spalva simbolizuoja liūdesį ir kartu išmintį, raudona – drąsą, meilę, auksinė – kilnumą, o sidabrinė – turtą, dorumą¹³². Herbo etalono autorius – Rimkūnas.

11 pav. Kruopių herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorius – Rolandas Rimkūnas(Rimša E., *Lietuvos heraldika*, II d., Vilnius, 2004, p.103)

Klovainiai – Pakruojo rajono savivaldybės seniūnijos centras. Klovainių dvaras istorijos šaltiniuose minimas nuo XVI a. pradžios. XVIII a. Klovainiai jau buvo miestelis, gavęs mugių ir kitų privilegijų. Miestelis priklausė Valavičiams, vėliau Karpiams, kurie turėjo nemažą žirgyną. Rimša teigia, kad Klovainių vardas kilęs nuo einančio per laukus žirgo kinkavimo. Žirgo simbolis siejamas su jėga, vyriškumu, saulės dievu ir Lietuvos kario – krašto gynėjo, nuolatinis palydovas¹³³. Lietuvos heraldikos komisija 1996 m. balandžio 11 d. posėdyje pradėjo svarstyti Klovainių herbo idėją, siūlyta vaizduoti žirgą. Dailininkas Galkus pasiūlė miestelio herbe parodyti Valavičių herbo motyvus arba miestelyje esančio

¹²⁸ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.241.

¹²⁹ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 03 25, protokolas Nr. 206.*

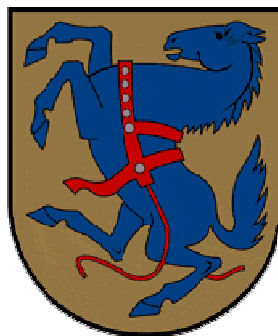
¹³⁰ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 22, protokolas Nr. 208.*

¹³¹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.242.

¹³² Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

¹³³ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.229.

didžiulio ąžuolo figūrą. Rimša teigė, kad Valavičių herbo nereikėtų vaizduoti miestelio herbe, o žirgo idėja jam patiko¹³⁴. Vėlesniuose Lietuvos heraldikos komisijos posėdžiuose buvo svarstoma Klovainių herbo figūros žirgo idėja ir spalvinė gama. Miestelio herbą LR Prezidentas patvirtino 1997 m. kovo 19 d. Herbo auksiniame lauke nutarta pavaizduoti piestu stovintį mėlyną žirgą su raudonais pakinktais, apkaltais sidabru¹³⁵ (Žr. 12 pav.). Herbo autorius – Galkus. Mėlyna žirgo spalva simbolizuoja ištikimybę, pastovumą ir sąžiningumą, raudona – drąsą, meilę, auksinė – kilnumą, o sidabrinė – turta, dorumą¹³⁶.

12pav. Klovainių herbas, patvirtintas 1997m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.228)

Lygumų miestelis yra įsikūręs Pakruojo rajone prie Kruojos upės. Lygumų dvaro pavadinimas šaltiniuose pradėtas minėti apie XV a. pradžią, o miestelis – nuo XVI a. 9 dešimtmečio. Žinoma, kad XVII a. Lygumai buvo gavę turgaus ir mugių privilegiją. Tačiau miestelyje dažnaikildavo gaisrai¹³⁷. Lygumai istorinio herbo niekada neturėjo, todėl XX a. pabaigoje kilo idėja sukurti miestelio herbą. Oficialiai šis procesas prasidėjo 1996 m. vasario 8 d. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, kuriame dailininkas Galkus pasiūlė keturis Lygumų herbo eskizus. Heraldikos specialistui Rimšai labiausiai patiko herbo eskizas su raudonu gaidžiu. Tačiau dailininkas Každailis siūlė vaizduoti ne raudoną gaidį, o auksinį. Tokį siūlymą Každailis pagrindė tuo, kad nereikėtų herbo sieti su dažnai miestelyje kilusiais gaisrais, o su geru derliumi. Menininkas teigė, kad pavasarį prieš arimą papjaudavo gaidį, o jo kraują nuleisdavo į žemę, kad būtų geras derlius¹³⁸. Tačiau kitame Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, įvykusiame 1996 m. kovo 7 d., svarstant Lygumų herbo idėją, buvo nutarta pasilikti prie gaidžio – gaisro, ugnies simbolio. Šiame posėdyje buvo svarstoma, kaip turėtų atrodyti ši pagrindinė herbo figūra – simbolis, kokia spalvinė gama turėtų vyrauti herbe¹³⁹. Panašūs klausimai buvo svarstomi ir 1996 m. kovo 21 d. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje¹⁴⁰. 1996 m. balandžio 11 d. posėdyje Galkus pasiūlė Lygumų herbe vaizduoti juodą gaidį ir raudoną liepsną. Tokiu būdu buvo atmestas anksčiau siūlytas

¹³⁴ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 11, protokolas Nr. 153.

¹³⁵ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.229.

¹³⁶ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

¹³⁷ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.263.

¹³⁸ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 02 08, protokolas Nr. 149.

¹³⁹ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 03 07, protokolas Nr. 151.

¹⁴⁰ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 03 21, protokolas Nr. 152.

Každailio herbo variantas – juodas gaidys, o skiauterė, kojos ir liepsna – raudonos¹⁴¹. Tačiau 1996 m. gegužės 15 d., posėdžio nariai balsavimo metu nutarė, kad gaidžio kojos vis dėlto turėtų būti raudonos¹⁴². Pabrėžtina, kad 1996 m. birželio 20 d. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, apsvarsčius Lygumų herbo projektą, buvo nutarta leisti kurti herbo etaloną¹⁴³. Miestelio herbą LR Prezidentas patvirtino 1997 m. vasario 3 d.¹⁴⁴ (Žr. 13 pav.). Herbo etalono autorius – Galkus.

13pav. Lygumų herbas, patvirtintas 1997 m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (ilustracija iš Lygumų internetinio tinklapio: <http://lygumai.lt/lt/apie-mus.html> [žiūrėta 2012 04 15])

Šaukotas – Radviliškio rajono savivaldybės seniūnijos centras. Šaukoto dvaras žinomas nuo XVI a. Miestelis pirmą kartą paminėtas 1724 m. Lietuvos heraldikos komisija 2003 m. lapkričio 6 d. posėdyje nutarė svarstyti, kas galėtų būti vaizduojama Šaukoto herbe. Miestelio bendruomenės atstovai negalėjo dalyvauti posėdyje. Posėdžio sekretorė Birutė Šilininė teigė, kad miestelis įsikūrė buvusių trijų dvarų vietoje, todėl šaukotiečiai norėtų, kad būtų vaizduojamas simbolis, susijęs su skaičiumi 3. Sekretorė užsiminė, kad apie miestelį yra daug pelkių arba herbe galėtų būti pavaizduotos spanguolės. Dailininkas Každailis siūlė Šaukoto herbe pavaizduoti pempę. Rimša pritarė Miknevičiaus nuomonei, kad herbe galėtų būti vaizduojamos spanguolės. Tačiau greta jų specialistas siūlė herbe pavaizduoti ir pempę. Rimša atmetė dailininko Každailio pasiūlytą herbo eskizą, kuriame buvo nupieštas jaunuolis su rimbų rankose. Šilininė pasiūlė, kad herbo projekte pempė galėtų stovėti ant spanguolyno¹⁴⁵. Pabrėžtina, kad dar keliuose vėlesniuose komisijos posėdžiuose buvo svarstoma Šaukoto herbo idėja. Galiausiai miesteliui herbas buvo suteiktas ir patvirtintas 2004 m. kovo 10 d. (Žr. 14 pav.) Patvirtiname herbe, žaliame skydo lauke buvo nutarta pavaizduoti stovinčią sidabrinę pempę – pavasario ir atgimimo pranašą. Ši miestelį supa daug pelkių ir spanguolynų, todėl Šaukoto herbe prie pempės kojų pavaizduotos raudonos spanguolės¹⁴⁶. Herbo skydo žalia spalva simbolizuoja laisvę, grožį, džiaugsmą, sveikatą ir viltį. Raudona – drąsą, narsą ir meilę, o sidabrinė – turta, dorumą, skaistumą¹⁴⁷.

¹⁴¹ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 11, protokolas Nr. 153.

¹⁴² Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 05 15, protokolas Nr. 155.

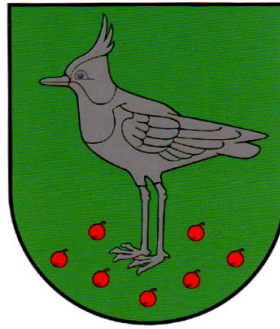
¹⁴³ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 06 20, protokolas Nr. 157.

¹⁴⁴ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.264.

¹⁴⁵ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2003 11 06, protokolas Nr. 293.

¹⁴⁶ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 405.

¹⁴⁷ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

14 pav. Šaukoto herbas, patvirtintas 2004 m. Herbo etalono autorius –Arvydas Každailis(Rimša E., *Lietuvos heraldika*, II d., Vilnius, 2004, p.406)

Šiaurės Lietuvos regione Pašvitinio ir Kriukų herbuose vaizduojami vietos verslų simboliai. **Pašvitinys** – Pakruojo rajone įsikūręs miestelis. Istoriografijoje Pašvitinio kaimas minimas nuo XV a., o 1637 m. jau minimas miestelis, kuris nuo XVII a. pradžios iki XIX a. vidurio priklausė Žemaitijos vyskupams. Rimša knygoje „*Lietuvos heraldika*“ teigia, kad vietovė yra glaudžiai susijusi su žemės ūkiu ir jo produktų perdirbimu¹⁴⁸. 1994 m. spalio 20 d. Lietuvos heraldikos komisijoje vyko posėdis, kurio metu svarstyta, kas turėtų būti vaizduojama Pašvitinio herbo skyde. Dailininkas Galkus pateikė devynis herbo projekto eskizus. Pabrėžtina, kad menininkui labiausiai patiko idėja miestelio herbe vaizduoti kaplį arba statinę su apyniais, kadangi Pašvitinys yra Žiemgalos kraštas, kuriame archeologai kasinėjimų metu suranda daug kaplių. Galkus siūlė herbe vaizduoti statinę su apyniais, nes ši vietovė nuo seno garsėja savo aludarystės tradicijomis. Miknevičiui patiko dailininko siūlymas miestelio herbe vaizduoti apynį ir mėnulį. Galkus taip pat siūlė Pašvitinio herbe pavaizduoti ir plūgą, tačiau heraldikos specialistas Rimša nutarė šį simbolį palikti ateičiai¹⁴⁹. Pašvitinio herbo idėja ir spalvinė gama buvo svarstyta vėlesniuose posėdžiuose, tačiau Lietuvos heraldikos komisijos nariai pasiliko prie idėjos, kad šio miestelio juodame herbo lauke turėtų būti vaizduojamas istorinis žemdirbių įrankis – auksinis kaplys, užmautas ant sidabrinio koto. Taip pat senas šio krašto aludarystės tradicijas simbolizuojantys auksiniai, sidabriniai apyniai. Toks miestelio herbas LR Prezidento buvo patvirtintas 1995 m. balandžio 13 d.¹⁵⁰(Žr. 15 pav.) Herbo etalono autorius – Galkus. Heraldikoje juoda spalva simbolizuoja liūdesį ir kartu išmintį, auksinė – kilnumą, o sidabrinė – turtą, dorumą¹⁵¹.

¹⁴⁸ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.321.

¹⁴⁹ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1994 10 20, protokolas Nr. 123.*

¹⁵⁰ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.322.

¹⁵¹ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

15 pav. Pašvitinio herbas, patvirtintas 1995 m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.322)

Kriukai – Joniškio rajone įsikūręs miestelis. Kriukų kaimas minimas nuo XVI a. antrosios pusės. XIX a. pabaigoje Kriukai tapo valsčiaus centru, vietos gyventojai užsiiminėjo žemdirbyste, bitininkyste ir garsėjo kalvystės tradicijomis. Net legendoje teigiama, kad miestelio vardas kilęs iš senovės kalvių dievo Kriuko. Savo originalumu pasižymi Kriukų kalvių nukalti kryžiai, kurie puošė bažnyčių ir varpinių bokštus, stogastulpius, koplytėles ir t.t. Pabrėžtina, kad 2001 m. gegužės 18 d. UNESCO paskelbė pirmuosius devyniolika Žmonijos žodinio ir nematerialaus kultūros paveldo šedevrų, tarp kurių buvo Lietuvos kryždirbystės ir kryžių simbolika¹⁵². Kriukų herbo idėja pradėta svarstyti 2005 m. sausio 27 d. posėdyje, kurio metu dailininkas Galkus pateikė dešimt herbo projekto eskizų, tačiau komisijai priimtinausias variantas buvo vaizduoti reples ir priekalą¹⁵³. Pažymėtina, kad komisijos posėdyje, vykusiame 2005 m. kovo 3 d. Kriukų seniūnė Audronė Impolienė išreiškė miestelio bendruomenės idėją savo herbe matyti kalvystės simbolį¹⁵⁴. Heraldikos komisija šią idėją apsvarstė ir po kelių vėlesnių posėdžių, buvo nutarta Kriukų herbo raudoname lauke vaizduoti auksinį kryžių – saulutę. Miestelio herbą 2005 m. liepos 13 d. patvirtino LR Prezidentas¹⁵⁵. (Žr. 16 pav.) Herbo etalono autorius – Galkus. Heraldikoje raudona spalva simbolizuoja – drąsą, meilę, auksinė – šviesą, kilnumą.¹⁵⁶

16 pav. Kriukų herbas, patvirtintas 2005m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.235)

¹⁵² Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.236.

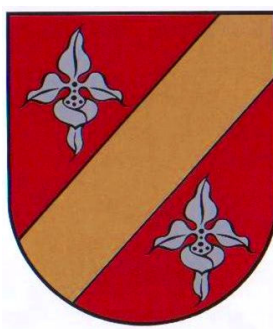
¹⁵³ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2005 01 27, protokolas Nr. 317.*

¹⁵⁴ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2005 0303, protokolas Nr. 319.*

¹⁵⁵ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.236.

¹⁵⁶ Rimša E., *Heraldika, Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004, p.22.

Šiaurės Lietuvos regione 8 miestelių herbuose yra jungiami keleto rūšių simboliai. „Kalbančiosios figūros“ su augmeniniais simboliais yra jungiami Kairių, Skaistgirio, Sidabravo herbuose. **Kairiai** – miestas Šiaulių rajone, pradėjo plėstis XVIII pabaigoje. Miestelis istorinio herbo neturėjo, todėl Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, vykusiam 1999 m. kovo 4 d., buvo sprendžiama, koks turėtų būti Kairių herbas. Miestelio atstovas Vaclovas Motiejūnas papasakojo, kad senesni žmonės sakydavo, kad miestelio pavadinimas kilo nuo to, kad važiuojant iš Šiaulių reikia „sustoti po kairei“. Dailininkė Ramonienė siūlė herbe akcentuoti senovines liaudies tradicijas, priemiesčio, Šiaulių kurorto motyvus. Dailininkas Každailis ir heraldikos specialistas Rimša siūlė herbe akcentuoti kairę pusę, tokiu būdu jame vaizduoti kairįjį kaspiną. Sekretorė Šilininė pasiūlė greta kairiojo kaspino herbe vaizduoti simbolį būdingą tik Kairiams, pavyzdžiui, retą augalą¹⁵⁷. Tačiau kitame posėdyje, įvykusiame balandžio 6 d., Motiejūnas išsakė Kairių gyventojų norą herbe vaizduoti simbolį susijusį su šventumu. Ramonienė pasiūlė pavaizduoti delną, pasuktą į kairę. Rimša plėtojo idėją kurti herbą su kairiu kaspinu, vienos spalvos skyde. Motiejūnas sutiko su kairiojo kaspino idėja, tik kampe pasiūlė pavaizduoti varpą. Posėdžio metu buvo nuspręsta suteikti galimybę dėl herbo figūrų apsispręsti patiems miestelio gyventojams¹⁵⁸. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje 1999 m. balandžio 22 d. Jurgaitienė pasiūlė Kairių herbe greta kairiojo kaspino pavaizduoti gėlę¹⁵⁹. Kitame posėdyje buvo plėtojama gėlės Kairių herbe idėja, Rimša pasiūlė jame vaizduoti stilizuotą gėlę¹⁶⁰. LR Prezidentas Kairių herbą patvirtino 1999 m. birželio 29 d.¹⁶¹ Šiame herbe purpuriniame skydo lauke, vaizduojamas aukso spalvos kairysis kaspinas – simbolizuojantis miestelio pavadinimą. Auksinė jo spalva reiškia kilnumą, dorumą, šviesą. Kaspinas skiria herbo kampuose pavaizduotą du auksinius plačialapių klumpaičių žiedus. Pažymėtina, kad miestelio apylinkėse auga šie reti augalai, todėl jie buvo pavaizduoti herbe. Herbo etalono autorė – Ramonienė¹⁶² (Žr. 17 pav.)

17 pav. Kairių herbas, patvirtintas 1999m. Herbo etalono autorė – Laima Ramonienė (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, II d., Vilnius, 2004, p.89)

¹⁵⁷ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 03 04, protokolas Nr. 205.

¹⁵⁸ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 06, protokolas Nr. 207.

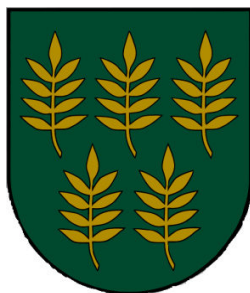
¹⁵⁹ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 22, protokolas Nr. 208.

¹⁶⁰ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 05 06, protokolas Nr. 209.

¹⁶¹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.194.

¹⁶² Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 05 06, protokolas Nr. 209.

Skaistgirys yra įsikūręs Joniškio rajone, miestelio pavadinimas sudarytas iš dviejų žodžių – skaisti giria. Pavadinimas gali asocijuotis su buvusia pagonių šventviete arba šventąja giria. Ši vietovė kadaise priklausė Žiemgalai, miestelis minimas nuo XVIII a. Skaistgirio herbo idėja pradėta svarstyti XXI a. pradžioje. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, vykusiame 2004 m. lapkričio 18 d. dailininkas Galkus pateikė septynis Skaistgirio herbo projekto eskizus. Viename iš eskizų buvo siūloma herbe vaizduoti koplytėlę, kuri esą buvusi miestelio kūrimosi pradžia. Rimša pasiūlė žalios spalvos herbo skyde vaizduoti penkis sidabrinius lapus. Gurskas pastebėjo, kad vienoje vietoje išdėlioti penki lapai – monumentalumo, didumo ir kartu girios įsikūnijimas. Šilinienė herbe siūlė piešti pušis, tačiau Galkus paprieštaravo, kadangi Skaistgiryje šiuo metu auga vien lapuočiai¹⁶³. Miestelio gyventojai pageidavo, kad herbas simbolizuotų miestelio pavadinimą¹⁶⁴. Atsižvelgiant į miestelio bendruomenės norą, buvo nutarta žalios spalvos herbo skyde pavaizduoti penkis auksinius uosio lapus. Herbas simbolizuoja miestelio gamtą, miškus ir jų skaistumą, spindesį. Uosis – tvirtumo simbolis. Skaistgirio herbą LR Prezidentas patvirtino 2005 m. gegužės 10 d.¹⁶⁵ Herbo autorius – Galkus (Žr. 18 pav.)

18 pav. Skaistgirio herbas, patvirtintas 2005m. Herbo etalono autorius – Juozas Galkus (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.382.)

Sidabras pradėjo kurtis apie XIX a. trečiajame dešimtmetyje pastatytą Švč. Trejybės titulo bažnyčią, Radviliškio rajone. Kaip teigiama liaudiškoje miestelio kilmės versijoje, bažnyčios fundatorius Rokonių dvaro savininkas Matas Tracevskis prieš mirtį lenkiškai ištaręs: „*Szczodro odwdzięczył się Bogu*“ (Dievui dosniai atsilyginau). Miestelėnai kartodami šį lenkišką posakį vietovę praminė Ščodobrovu, o vėliau šį pavadinimą supaprastino į Sidabravą¹⁶⁶. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, vykusiame 1999 m. vasario 11 d. svarstant miestelio herbo idėją, nutarta tartis su Sidabravo bendruomene¹⁶⁷. Po svarstymų buvo nuspręsta miestelio herbe pavaizduoti mobiliąją figūrą – sidabrinį medį. Sidabras asocijuojasi su miestelio vardu, o medis simbolizuoja naują šio krašto gyvenimą. LR Prezidentas Sidabravo herbą patvirtino 1999 m. kovo 23 d.¹⁶⁸ (Žr. 19 pav.) Herbo etalono autorius – Každailis.

¹⁶³ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2004 11 18, protokolas Nr. 313.

¹⁶⁴ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 382.

¹⁶⁵ Ten pat, p. 383.

¹⁶⁶ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 375.

¹⁶⁷ Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 02 11, protokolas Nr. 203.

¹⁶⁸ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 375.

19 pav. Sidabravo herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorius –Arvydas Každailis (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.375.)

Papilė – miestelis, įsikūrę Akmenės rajone, dešiniajame Ventos upės krante, prie dviejų piliakalnių. Papilių teritorijoje įsikūrusi gyvenvietė gavo Papilės vardą, kuris pirmą kartą paminėtas 1253 m. Miestelis išaugęs XVI ir XVII a. sandūroje, XVIII a. pradžioje gavo turgaus privilegiją. Papilėje paskutiniuosius savo gyvenimo metus praleido ir 1864 m. mirė istorikas Simonas Daukantas. Šis garsus asmuo palaidotas piliakalnyje esančiose kapinaitėse¹⁶⁹. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje, įvykusiame 1998 m. gruodžio 3 d., dailininkas Saulius Bajorinas pasiūlė dešimt herbo eskizų, kuriuose buvo siūlomi vaizduoti įvairūs simboliai, pavyzdžiui, kriauklės, ąžuolas ir t.t. Galkus pasiūlė herbe pavaizduoti greta pilies be papilio ir upės vingio paukščio plunksną. Dailininkas teigė, kad šis simbolis turėtų priminti Simoną Daukantą. Každailis išsakė mintį, kad reikėtų kurti lakonišką herbą. Rimša pasiūlė dailininkui atsisakyti smulkių detalių¹⁷⁰. Apsvarsčius herbo idėją vėlesniuose posėdžiuose, buvo nutarta Papilės herbe pavaizduoti papilyje įsikūrusią senovinę gyvenvietę, su kuria siejamas miestelio pavadinimas¹⁷¹. Virš piliakalnio pavaizduota mėlynos spalvos aštuoniakampė žvaigždė, kuri yra žinių ir kūrybos simbolis. Ši žvaigždė turi simbolizuoti Simoną Daukantą. Papilės herbą LR Prezidentas patvirtino 1999 m. gegužės 7 d.¹⁷²(Žr. 20 pav.) Pabrėžtina, kad šiame darbe Papilės herbas priskiriama herbų grupei, kurioje jungiami „kalbantieji“ simboliai su augmeniniais ir kitais. Herbo autorius – Bajorinas.

20 pav. Papilės herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorius – Saulius Bajorinas (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, II d., Vilnius, 2004, p.138.)

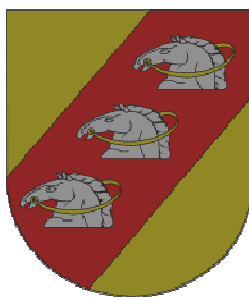
¹⁶⁹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 317-318.

¹⁷⁰ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1998 12 03, protokolas Nr. 199.*

¹⁷¹ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžių, įvykusių: 1999 02 11, protokolas Nr. 203; 1999 03 04, protokolas Nr. 205; 1999 03 25 protokolas Nr. 206.*

¹⁷² Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 318.

Kužiai – Šiaulių rajono savivaldybės seniūnijos centras. Vietovė minima nuo XVIII a. Miestelis pradėjo augti XIX a., kai prie Šiaulių – Telšių kelio buvo pastatyta pašto stotis. Miestelėnai Kužių vardą kildina iš žodžio „kužis“, kuris bendrinėje lietuvių kalboje reiškia arklių, kumelį, kumeliuką¹⁷³. Miestelio herbo idėja pradėta svarstyti pačioje XX a. pabaigoje – XXI a., Lietuvos heraldikos komisijos posėdžiuose buvo Kužių herbą sieti su arkliais. Miestelio herbo eskizo kūrimo rūpinosi dailininkė Laima Ramonienė¹⁷⁴. Komisijos posėdyje įvykusiame 2000 m. gruodžio 7 d. Ramonienė pateikė herbo projekto eskizus. Kužių seniūnas Saulius Mickus išsakė miestelio bendruomenės norą herbe matyti arklio galvą, apsuptą varpų vainiku. Tačiau Rimša nepritarė tokiai idėjai, kadangi jis manė, kad tai prasčiausias variantas ir tokiu būdu svarbiausia herbo figūra – arklys, būtų nustumta į antrą planą. Dailininkai Každailis ir Galkus siūlė atsisakyti dobilo lapelių. Istorikas Kiaupa siūlė herbą kurti pagal heraldikos taisykles ir neskaidyti jo į pirmą bei antrą planus. Gurskas ir Meinoriūtė siūlė herbe vaizduoti tris arklių galvas¹⁷⁵. Kitame komisijos posėdyje 2000 m. gruodžio 21 d. sekretorė Šiliniene komisijai pateikė Kužių seniūno prašymą, miestelio herbe tris arklių galvas patalpinti į kairįjį kaspiną. Šiai idėjai nepritarė Rimša, siūlęs primygtinai atsisakyti šios idėjos, kadangi kaspine arklių galvos atrodo daug prasčiau¹⁷⁶. Tačiau 2001 m. vasario 1 d. komisijos posėdyje, Kužių seniūnas dar kartą išsakė miestelio bendruomenės norą, kad herbe trys arklių galvos būtų vaizduojamos kairiajame kaspine¹⁷⁷. Lietuvos heraldikos komisija atsižvelgė į Kužių bendruomenės norą, todėl buvo nutarta miestelio herbe, auksiniame skydo lauke ant kairiojo kaspino pavaizduoti tris arklių galvas. Raudonas kairysis kaspinas simbolizuoja miestelio pavadinimą, o sidabrinės arklių galvos siejamos su liaudies etimologija. Kužių herbą LR Prezidentas patvirtino 2001 m. kovo 1 d.¹⁷⁸ (Žr. 21 pav.)

21 pav. Kužių herbas, patvirtintas 2001m. Herbo etalono autorė – Laima Ramonienė (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, II d., Vilnius, 2004, p.107)

Meškuičių herbe krikščioniški simboliai yra jungiami su animalistiniu. Meškuičiai – Šiaulių rajono savivaldybės centras. Legendose teigiama, kad šioje vietovėje anksčiau buvusios didelės girios, kuriose gyveno daug meškų. Istoriniuose šaltiniuose rašoma, kad Šiaulių ekonomijai priklausęs Meškuičių kaimas

¹⁷³ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 250.

¹⁷⁴ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 05 04, protokolas Nr. 230.*

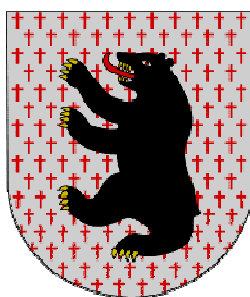
¹⁷⁵ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 12 07, protokolas Nr. 237.*

¹⁷⁶ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 12 21, protokolas Nr. 238.*

¹⁷⁷ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2001 02 01, protokolas Nr. 240.*

¹⁷⁸ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.251.

pradėtas minėti XVII a. Netoli miestelio yra XIX a., pradėtas statyti Kryžių kalnas¹⁷⁹. Lietuvos heraldikos komisijoje 1996 m. birželio 28 d. buvo svarstoma, kas turėtų būti vaizduojama Meškuičių herbe. Dailininkas Saulius Bajorinas pateikė keturis herbo projekto eskizus. Komisijos nariai svarstė idėją herbe vaizduoti mešką arba dvi meškas. Rimša išsakė idėją, kad norint pavaizduoti Kryžių kalną, ji reikėtų išreikšti kažkokiu simboliu. Galkus pasiūlė, kad Meškuičių herbe Kryžių kalną galėtų simbolizuoti kryželiai herbo skydo lauke¹⁸⁰. Vėlesniuose posėdžiuose buvo plėtojama Meškuičių herbo idėja, aptariame spalvinė gama. LR Prezidentas Meškuičių herbą patvirtino 1999 m. gruodžio 22 d. Šio herbo sidabriniam lauke, užpildytame raudonais kryželiais, vaizduojamas juodas lokys raudonu liežuviu ir auksiniais nagais, dantimis. (Žr. 22 pav.). Herbo autorius – Bajorinas. Lokio ginklai – liežuvis ir nagai yra stilizuotai išryškinti, kadangi taip siekiama pavaizduoti miestelį ginantį gyvūną.

22 pav. Meškuičių herbas, patvirtintas 1999 m. Herbo etalono autorius – Saulius Bajorinas (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.282)

Analizuojant Šiaurės Lietuvos miestelių heraldiką, pastebėta, kad Šiaulėnų miestelio herbe yra jungiami vietos verslų ir pono heraldikos simboliai. **Šiaulėnai** garsėja nuo XV a. minimu dvaru, kurį valdė įvairios bajorų giminės. Daugiausiai miesteliui nusipelnė bajorai Šemetos, kurie XIX a. miestelyje pastatė koplyčią, mūrinę bažnyčią¹⁸¹. Lietuvos heraldikos komisijai 1994 m. gruodžio 15 d. svarstant Šiaulėnų herbo idėją, dailininkas Každailis pateikė dešimt herbo projekto eskizų. Sekretorė B. Šilininė, peržiūrėjusi istorinę medžiagą apie Šiaulėnus, pasiūlė herbe panaudoti Šemetų herbo simbolį gulbę ir Mikalojaus Katkaus „*Balandos gadynėje*“ aprašytą dalgį, kuris būdingas tik Šiaulėnų apylinkėms. Nurodyta, kad šiaulėniškiai labai aktyviai dalyvavo 1863 m. sukilime, o miestelyje yra paminklas simbolizuojantis kovą su bermontininkais. Rimša gana prieštaringai vertino gulbės simbolį herbe, kadangi jis siūlė neakcentuoti miestelio priklausymo bajorų giminei. Taip pat buvo svarstomi kiti herbo simbolių variantai: pistoletai, kardas su dalgele arba ažuolo lapais. Jurgaitienė išsakė, kad miestelio bendruomenė pasisako už gulbės ir dalgelės simbolius herbe¹⁸². Komisijos nariai nutarė atsižvelgti į miestelio bendruomenės norus, tačiau vėlesniuose posėdžiuose buvo svarstoma, kaip reikėtų suskirstyti herbo laukus, kokia turėtų būti figūrų ir skydo laukų spalvinė gama. LR Prezidentas Šiaulėnų herbą patvirtino

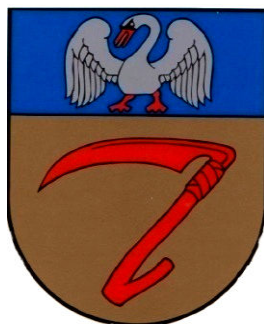
¹⁷⁹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p. 282-283.

¹⁸⁰ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 06 28, protokolas Nr. 212.*

¹⁸¹ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.411- 412.

¹⁸² *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1994 12 15, protokolas Nr. 125.*

1995 m. gegužės 24 d.¹⁸³ Sukurto herbo mėlyna skydo spalva reiškia ištikimybę, dieviškąją išmintį, pastovumą. Herbe esančios Šemetų sidabrinė gulbės spalva simbolizuoja turtą, dorumą, skaistumą, nekaltybę. Galbūt tai galima sieti su šiaulėniškių pagarba ir ištikimybe bajorams Šemetoms. Auksinė herbo skydo spalva simbolizuoja kilnumą, dorumą, protingumą. Raudona dalgelės spalva reiškia drąsą, meilę ir narsą (Žr.23 pav.) Herbo etalono autorius – Každailis. Šiaulėnų herbe jungiami vietos verslų ir pono heraldikos simboliai.

23 pav. Šiaulėnų herbas, patvirtintas 1995m. Herbo etalono autorius – Arvydas Každailis (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.411)

Žeimelis – Pakruojo rajono miestelis, įsikūręs Lietuvos ir Latvijos pasienyje. Miestelio vardas pradėtas minėti nuo XV a., pabaigos. Po trečiojo Lietuvos ir Lenkijos padalijimo 1795 m., Žeimelis išsaugojo tranzitinės prekybos miestelio statusą¹⁸⁴. Istorinio herbo miestelis niekada neturėjo, todėl XX a., pabaigoje pradėta svarstyti jo herbo idėja. Lietuvos heraldikos komisijoje 1994 m. gruodžio 15 d. posėdyje dailininkas Gurskas pasiūlė herbo projekto eskizą, kuriame būtų vaizduojama „Ž“ raidė, simbolizuojanti miestelio pavadinimą. Galkus pritarė raidės idėjai, tačiau pasiūlė herbe vaizduoti pasienio stulpą, o jame nupiešti šią raidę¹⁸⁵. 1995 m. liepos 5 d. komisijos posėdyje dailininkas Gurskas pateikė tris Žeimelio herbo eskizus. Menininkas siūlė herbą dalinti į keturis laukus, o pagrindine figūra siūlė duris, kurios simbolizuotų miestelio vietą pasienyje. Rimša pasiūlė atsisakyti herbo skydo dalijimo į keturis laukus¹⁸⁶. 1996 m. kovo 7 d. komisijos posėdyje Gurskas viename iš pateiktų herbo eskizų siūlė vaizduoti dvi karčiamas. Každailis pasiūlė Žeimelio herbe vaizduoti raktą, komisija nusprendė dar paieškoti kitų herbo idėjų¹⁸⁷. Heraldikos komisijos posėdyje, įvykusiame 1996 m. balandžio 11 d. buvo pateiktas herbo eskizas, kuriame vaizduojama karčiama ir bažnyčia. Tokia idėja nepatiko heraldikos specialistui Rimšai, jis pasiūlė herbo skydą dalinti į dvi dalis, atsisakyti herbe vaizduoti karčiamas. Gurskas nutarė kitam posėdžiui sukurti naujus herbo eskizus¹⁸⁸. Lietuvos heraldikos komisijos posėdyje,

¹⁸³ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p. 412.

¹⁸⁴ Ten pat, p.508-509.

¹⁸⁵ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1994 12 15, protokolas Nr. 125.*

¹⁸⁶ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1995 07 05, protokolas Nr. 136.*

¹⁸⁷ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 03 07, protokolas Nr. 151.*

¹⁸⁸ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 11, protokolas Nr. 153.*

įvykusiame 1996 m. balandžio 25 d., Gurskas pateikė kelis herbo eskizus, viename iš jų jis pasiūlė ant pasienio stulpo vaizduoti tris raudonas įstrižas juostas ir raktą. Ši idėja patiko komisijos nariams, todėl vėlesniuose posėdžiuose buvo aptariama herbo figūrų padėtis, pasienio stulpo juostų skaičius ir spalvinė gama¹⁸⁹. Žemelio herbą LR Prezidentas patvirtino 1997 m. sausio 15 d. Sukurtas herbas yra perskeltas į du laukus. Priekiniame mėlyname skyde vaizduojamas pasienio postą simbolizuojantis raktas, o užpakaliniame sidabriniam skyde du raudoni kairieji kaspiniai – primenantys pasienio stulpą¹⁹⁰. Atlikus Šiaurės regiono miestelių herbų analizę, pastebėta, kad Šiaulėnų herbe yra jungiami vietos verslų ir vietovės simboliai. Herbo etalono autorius – dailininkas Gurskas (Žr. 24 pav.).

24 pav. Žemelio herbas, patvirtintas 1997 m. Herbo etalono autorius – Albertas Gurskas (Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008, p.411)

Apibendrinant būtina pažymėti, kad dalis šių miestelių heraldikos yra istorinė, dalis suformuota ir suteikta miesteliams jau XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje. Miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinis antspaudas, herbinė vėliava.

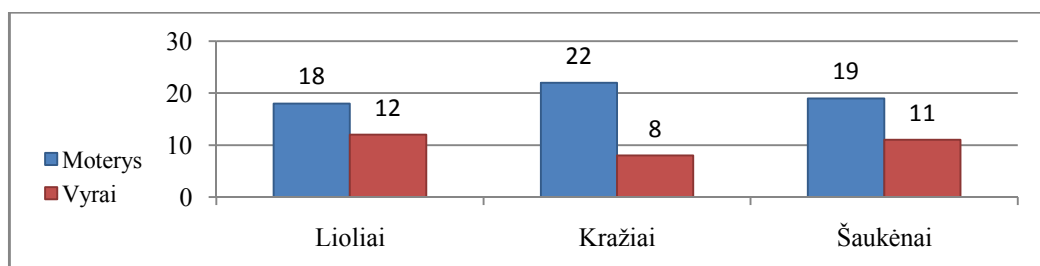
¹⁸⁹ *Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 25, protokolas Nr. 154.*

¹⁹⁰ Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008 p.509.

3.2 Apklausoos „Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje“ rezultatų analizė

Darbe siekiama išnagrinėti Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojų anoniminių anketinių apklausų duomenis ir išsiaiškinti, kokie faktoriai sąlygoja istorinės ir kultūrinės atminties kaitą. Miestelių gyventojai tyrime dalyvavo 2012 m. vasario – birželio mėnesiais¹⁹¹. Tyrimo metu suformuoti keturi anketų variantai: Kelmės ir Šiaulių, Akmenės ir Joniškio, Pakruojo bei Radviliškio rajonų miestelių gyventojams (Žr. 1 – 4 priedai). Anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų, kuriuos galima suskirstyti į tris blokus. Pirmajame klausimų bloke (1–6 klausimai) buvo klausama apie miestelių gyventojų amžių, išsilavinimą, pagrindinį užsiėmimą, gyvenimo miestelyje trukmę. Antrąjį bloką (7–8 klausimai) sudarė klausimai apie pagrindines gyventojų heraldikos žinias. Trečiajame bloke (9–20 klausimai) užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti šį herbą arba surasti informacijos apie jį. Gyventojams buvo pasiūlyta įvertinti savo miestelio herbą 5 variantų skalėje (puikiai, labai gerai, gerai, patenkinamai ir blogai).

Kelmės rajone esančiuose Lioliuose, Kražiuose, Šaukėnuose anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 90 šių miestelių gyventojų. Kelmės rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų (Žr. 1 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti šių miestelėnų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo Lioliuose, Kražiuose arba Šaukėnuose trukmę. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad šiuose trijuose miesteliuose dalyvavo vyrai ir moterys, kurių amžius svyruoja nuo 18 iki daugiau kaip 70 metų. Tyrime dalyvavusių Liolių, Kražių ir Šaukėnų gyventojų išsilavinimas: pagrindinis, vidurinis, profesinis, aukštesnysis, aukštasis neuniversitetinis ir aukštasis universitetinis. Taip pat šie žmonės užsiima įvairia veikla – mokosi, studijuoja, dirba, yra pensijoje arba šiuo metu nedirba¹⁹² (Žr. 1 – 4 diagramos).

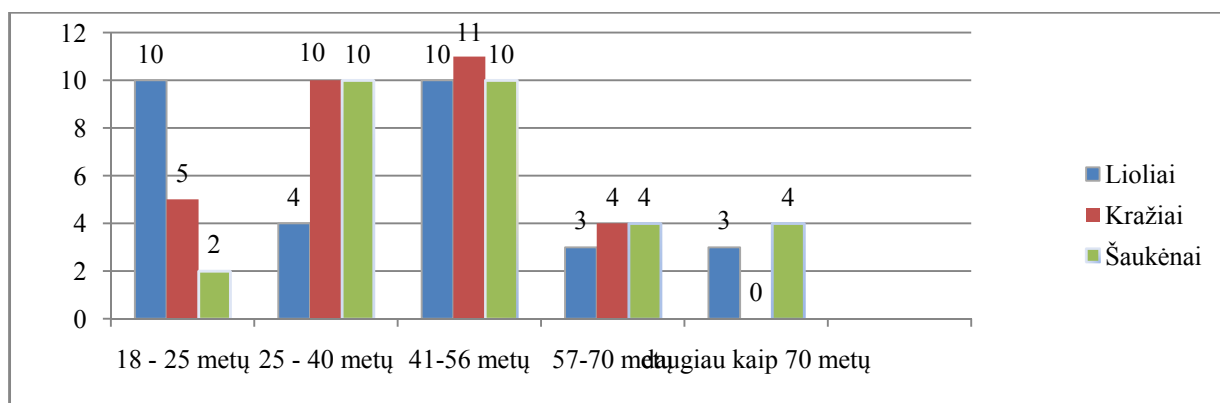

1 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

¹⁹¹ Dėkoju už Lietuvos mokslo tarybos projekto „Studentų mokslinės veiklos skatinimas“ (VP1-3.1-ŠMM-01-V-02-003) paramą. Projektas yra finansuojamas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

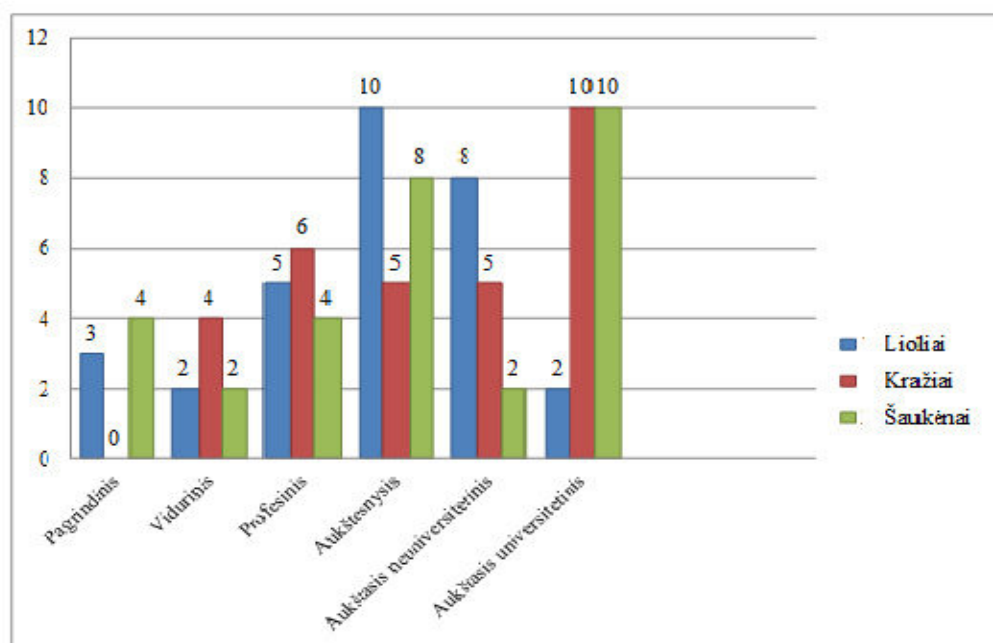
¹⁹² Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Kelmės, Šiaulių rajonų atvejai. *Studentų darbai-2012, bakalauro ir magistrantų mokslinių darbų konferencija : programa ir pranešimų tezės*, Šiauliai, 2012, p.20-21.

Matyti, kad šiame rajone tyrime dalyvavo 59 moterys ir 31 vyras. Daugiausiai moterų dalyvavo apklausoje vykusioje Kražiuose (22), o vyrų – Lioliuose (12).

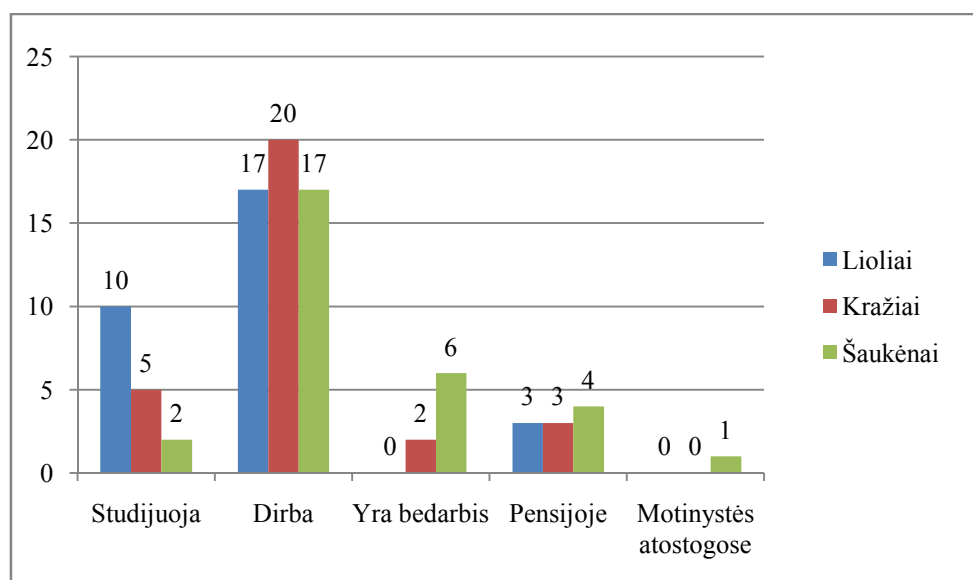
2 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Kelmės rajone tyrime daugiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (31), o mažiausiai – daugiau kaip 70 metų turintys asmenys (7).

3 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Matyti, kad Kelmės rajone tyrime daugiausiai dalyvavo aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys žmonės (22), o mažiausiai – turintys pagrindinį išsilavinimą (7).

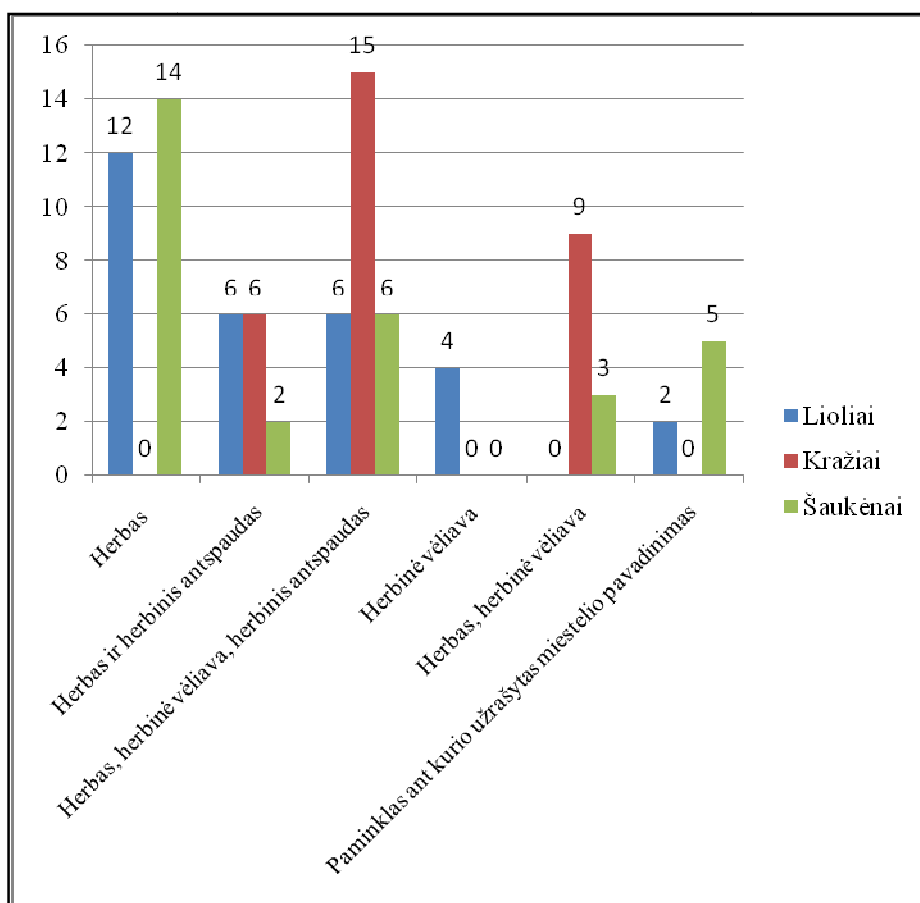

4 diagrama. Tyrimo dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal užsiėmimą.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Kelmės rajone tyrime daugiausiai dalyvavo dirbantys žmonės (54), mažiausiai – bedarbiai (8) ir esantys motinystės atostogose (1). Būtina paminėti, kad anketinių apklausų metu Lioliuose dalyvavo 25 gyventojai (15 moterų, 10 vyrų) miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (3 moterys, 2 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Kražiuose tyrimo metu dalyvavo 25 asmenys (17 moterų, 8 vyrai) miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys – iki 10 metų. Šaukėnuose taip pat apklausoje dalyvavo 25 žmonės (18 moterų, 7 vyrai) gyvenantys miestelyje daugiau kaip 10 metų ir 5 (1 moteris, 4 vyrai) – iki 10 metų.

Antrajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti tyrime dalyvavusių Liolių, Kražių, Šaukėnų gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, 22 Liolių gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusių 8 miestelėnų atsakymai pasiskirstė taip: paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (6), dailininko sukurtas miestelio paveikslas (1), simbolinis ženklas (1). Atsakydami į tą patį septintąjį klausimą, 24 Kražių gyventojai nurodė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusių 6 miestelėnų atsakymai pasiskirstė taip: paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (3), dailininko sukurtas miestelio paveikslas (3). Tuo tarpu 6 Šaukėnų gyventojai, miestelyje įsikūrę daugiau kaip 10 metų nežinojo, kas yra miestelio herbas. Likusiųjų 24 gyventojų atsakymai pasiskirstė: teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas (10), dailininko sukurtas miestelio paveikslas ir teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas (8), dailininko sukurtas paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (6). Pažymėtina, kad Kelmės rajone 56 tyrime dalyvavę asmenys teigia, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Aštuntajame anketos klausime buvo siekiama sužinoti šių tyrimo dalyvių nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Atlikus rezultatų analizę, paaiškėjo, kad didžiausias gyventojų skaičius mano, kad miestelio heraldiką sudaro jo

herbas, herbinė vėliava, herbiniis antspaudas (27). Tačiau pastebėta, kad gyventojų anketose vyrauja labai įvairūs atsakymai, kurie rodo, kad tyrime dalyvavę žmonės vis dėlto nežino tikslaus atsakymo. (Žr. 5 diagrama).

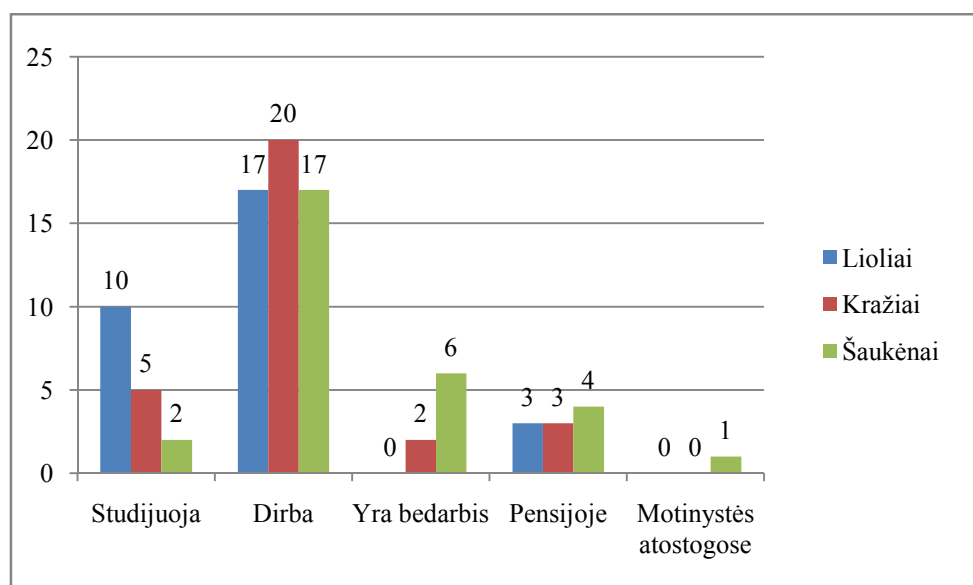

5 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

Trečiajame bloke užduoti klausimai, kurie susiję su Liolių, Kražių arba Šaukėnų heraldika, su ja siejamais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti kiekvieno miestelio herbą, rasti informacijos apie jį. Pastebėta, kad visi tyrime dalyvavę trijų miestelių gyventojai atpažįsta savo miestelio herbą. Dešimtajame klausime tyrimo dalyvių buvo paprašyta nurodyti, kas yra vaizduojama jų miestelio herbe. Atlikus anketinių duomenų analizę, paaiškėjo, kad visi apklausoje dalyvavę Liolių gyventojai mano, kad jų miestelio herbe vaizduojami Šv. apaštalų Simono ir Judo Tado sukryžiuoti simboliai, kardas – pjūklas ir alebardas. Kražių gyventojai išsakė nuomonę, kad jų miestelio herbe pavaizduotas Arkangelas Mykolas, pamynęs į velnią panašų kazoką. Taip pat visi tyrime dalyvavę Šaukėnų gyventojai anketose pažymėjo, kad jų miestelio herbe vaizduojami miestelio bažnyčios šventoriaus vartai. Vienuoliktame klausime norėta sužinoti, su koku istoriniu įvykiu arba įvykiais, Lioliuose, Kražiuose arba Šaukėnuose gyvenantys žmonės sieja savo miestelio herbą. Pasiūlyti tokie atsakymų variantai: su Kryžių kalno statyba XIX a.; su 1792 m., kuomet miestas gavo laisvojo miesto statusą ir herbą; su nuo 1670 m. vykstančiais Šv. Roko atlaidais; su XVII a. viduriu, kuomet miestas dar kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas; su XIX a., kuomet miestas pradėjo augti prie kelio Šiauliai – Telšiai; su 1893 m. kovomis prieš

Benediktinų bažnyčios ir vienuolyno nugriovimą; su XVIII a., kuomet pastatyti barokiniai bažnyčios šventoriaus vartai; su XVI a., kuomet buvo pastatyta Šv. Simono ir Šv. Judo Tado bažnyčia. Taip pat gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo variantą.

Išanalizavus duomenis paaiškėjo, kad visi tyrime dalyvavę Liolių gyventojai miestelio herbą sieja su Šv. Simono ir Šv. Judo Tado bažnyčios pastatymu XVI a. Tuo tarpu visi apklausoje dalyvavę Kražių gyventojai savo herbą sieja su 1893 m. kovomis prieš Benediktinų bažnyčios ir vienuolyno nugriovimą. Reikėtų paminėti, kad šis įvykis dažnai įvardijamas kaip Kražių skerdynės yra svarbus ne tik lokalinei regiono istorijai, tačiau visos šalies istorijai. Dėl šios priežasties jis dažnai minimas spaudoje, knygose, renginių metu. Tyrime dalyvavę Šaukėnų gyventojai savo herbą sieja su XVIII a., kuomet buvo pastatyti barokiniai bažnyčios šventoriaus vartai. Taip pat šie Kelmės rajono miestelėnai anketose nurodė iš kur sužinojo apie šį įvykį. (Žr. 6 diagrama)

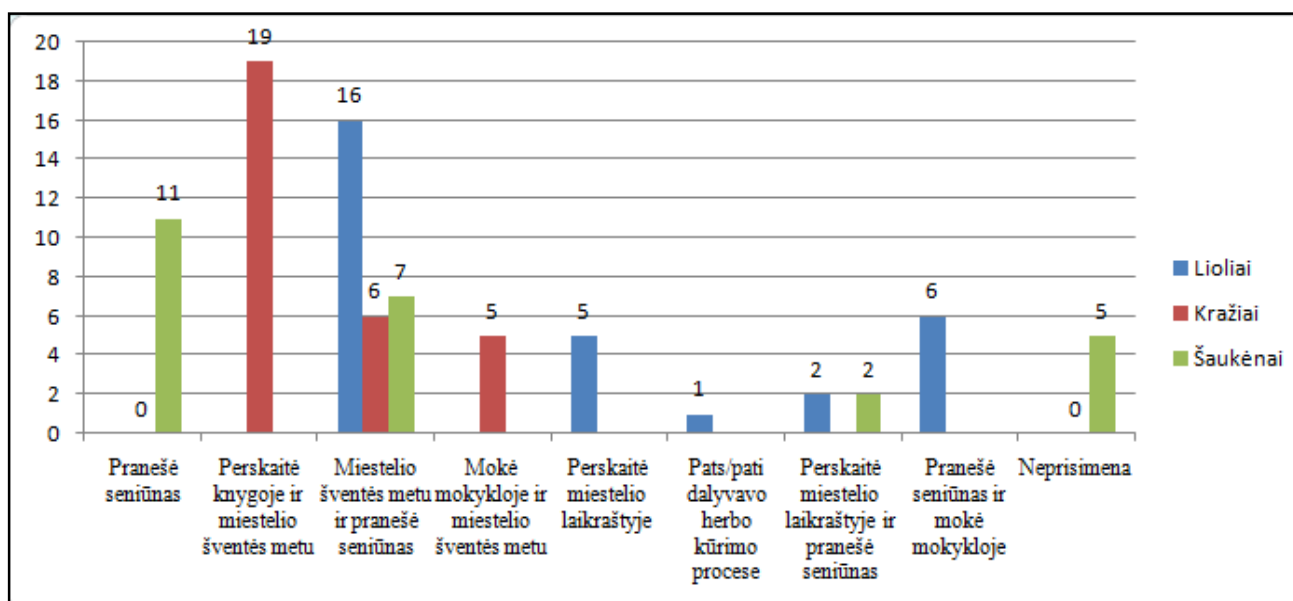
6 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal užsiėmimą.

Tryliktajame klausime buvo siekiama sužinoti Liolių, Kražių ir Šaukėnų gyventojų nuomonę apie tai, ką atspindi jų miestelio herbas. Gyventojams pasiūlyti pasirinkti vieną arba kelis atsakymų variantus. Taip pat jie galėjo įrašyti savo atsakymą. Liolių gyventojai į šį klausimą pateikė tokius atsakymus: miestelio gyventojų religiją (17), miestelio gyventojų religiją, istoriją ir globėjus, įkūrėjus (7), miestelio istoriją (6). Tyrime dalyvavę Kražių miestelėnai teigia, kad jų herbas atspindi: miestelio istoriją (10), miestelio istoriją ir įkūrėjus, globėjus (9), miestelio istoriją ir gyventojų religiją (8), miestelio gyventojų religiją (3). Šaukėnų gyventojų nuomone, jų miestelio herbas simbolizuoja: miestelio religiją (15), miestelio architektūrą (8), miestelio istoriją (7).

Pažymėtina, kad herbo kūrimo ir tvirtinimo procese dalyvauja nemažai žmonių. Didelės įtakos turi ne tik heraldikos specialistai, dailininkai, tačiau ir miestelio bendruomenės atstovai, paprasti gyventojai, kurie nori prisidėti prie savo miestelio herbo sukūrimo. Dėl šios priežasties formuojant anketą buvo

nuspręsta joje pateikti keturioliktą klausimą apie žymius miestelio žmones, dalyvavusius herbo kūrimo procese. Šiame klausime norėta sužinoti, ar tie žmonės yra prisimenami miestelyje, ar žinomi jų vardai, pavardės. Galbūt apie juos buvo rašyta miestelio laikraštyje, knygoje? Galbūt apie šiuos žmones pasakoja valdžios, kultūros, mokslo institucijų atstovai? Išanalizavus anketų rezultatus paaiškėjo, kad 12 tyrime dalyvavusių Liolių gyventojų (7 gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Likusieji 18 gyventojų nurodė miestelio seniūno Vytauto Mikalausko pavardę. Kražiuose tyrime dalyvavę 26 asmenys (21 gyvena Kražiuose daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) teigia, kad neprisimena nė vieno miestelio gyventojų, dalyvavusių herbo kūrimo procese. Tačiau likusieji 4 Kražių gyventojai nurodė anketose įvardijo herbo autorių, dalininką Agnių Tarabildą. Anketinėje apklausoje dalyvavę 28 Šaukėnų gyventojai (23 miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Dvi tyrimo dalyvės įvardijo herbo autorių, dailininką – Juožą Galkų. Apibendrinant šio klausimo atsakymus, būtina pažymėti, kad Kelmės rajono tyrime dalyvavę asmenys labai retai prisimena žmones dalyvavusius jų miestelio herbo kūrimo procese.

Penkioliktajame anketos klausime norėta sužinoti, ar žmonės prisimena, kur sužinojo, kad miestelis turi herbą (Žr. 7 diagrama).

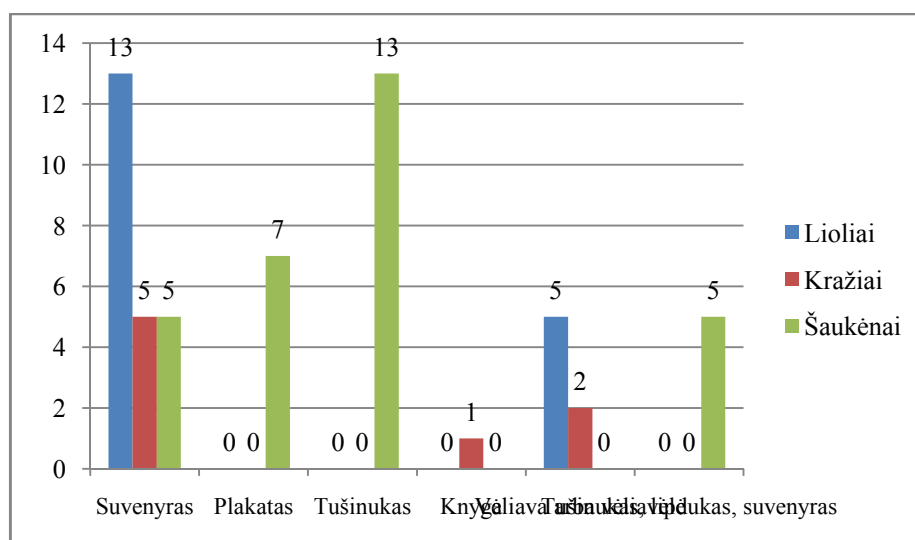
7diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad daugiausia Liolių gyventojų (16), apie tai, kad jų miestelis turi herbą, sužinojo miestelio šventės metu, pranešus seniūnui. Daugiausia Kražių gyventojų (19), apie tai, kad miestelis turi herbą perskaitė knygoje miestelio šventės metu. Tuo tarpu 10 tyrime dalyvavusių Šaukėnų gyventojų (5 miestelyje gyvena iki 10 metų, 5 – virš 10 metų) anketose nurodė, kad neprisimena koku būdu sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Likę 20 Šaukėnų gyventojų anketose nurodė, kad prisimena, iš kur sužinojo, kad miestelis turi herbą. Daugiausiai šio miestelio gyventojų (11) nurodė, kad jiems apie tai pranešė seniūnas. Anketose Liolių gyventojai nurodė, kur galima rasti informacijos apie

miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (11), miestelio seniūnijoje, miestelio bibliotekoje, internetinėje „Facebook“ paskyroje (10), miestelio seniūnijoje ir mokykloje (9). Kražių gyventojai nurodė tokias vietas, kur galima rasti informacijos apie jų miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (19), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete, knygose (11). Šaukėnų gyventojų nuomone informacijos apie miestelio herbą, galima rasti tokiose vietose: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (20), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, internete (7), miestelio seniūnijoje ir internete (3). Atlikus duomenų analizę, pastebėta, kad tyrimo dalyvių anketose, kaip informacijos apie miestelio herbą teikėja ir turėtoja minima kiekvieno miestelio seniūnija. Nors šalia dominuoja kitos kultūros, mokslo institucijos, internetas, tačiau miestelio seniūnija įvardijama kaip pagrindinė vieta, kur galima rasti informacijos apie kiekvieną herbą.

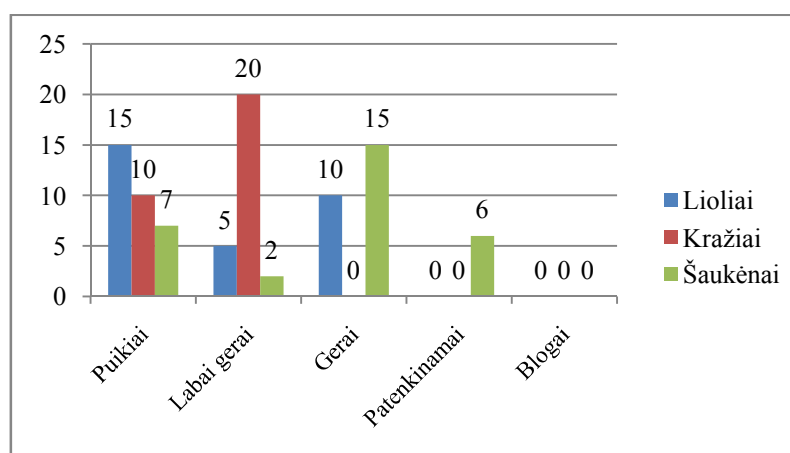
Pažymėtina, kad kultūrinės ir istorinės atminties kūrimui didelės įtakos turi ne tik tai, kur gyventojai gali rasti informacijos apie savo miestelio heraldiką, tačiau ir ją pamatyti. Dėl šios priežasties miestelėnų buvo paprašyta anketose nurodė, kuriose miestelio vietose galima pamatyti miestelio herbą. Gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo variantą. Liolių gyventojai savo anketose nurodė tokias vietas: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (11), miestelio seniūnijoje, miestelio bibliotekoje, internetinėje „Facebook“ paskyroje (10), miestelio seniūnijoje ir mokykloje (5), miestelio seniūnijoje, švenčių, atleidų metu (4). Tyrime dalyvavusių Kražių miestelėnų nuomone, miestelio herbą galima pamatyti: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (19), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete, knygose (11). Šaukėnų miestelėnai nurodė tokias vietas: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, muziejuje, internete (20), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, internete (7), miestelio seniūnijoje ir Šaukėnų internetinės televizijos puslapyje adresu: <http://tv.saukenai.lt/> (3). Išanalizavus duomenis, pastebėta, kad šių trijų Kelmės rajono miestelių seniūnijos yra įvardijamos kaip vienos iš pagrindinių vietų, kur galima pamatyti kiekvieno miestelio herbą.

Devynioliktajame klausime, šių trijų Kelmės rajono gyventojų buvo paprašyta atsakyti, ar jie turi kokį nors daiktą su savo miestelio herbu. Išanalizavus duomenis paaiškėjo, kad 12 Liolių gyventojų, 22 Kražių gyventojai neturi jokio daikto su herbu. Likę 18 Liolių gyventojų turi tokius: suvenyrą (13), vėliavą arba vėliavėlę (5). Likusieji Kražių 8 turi tokius daiktus: suvenyrą (5), vėliavą arba vėliavėlę (2), knygą (1). Tuo tarpu visi tyrime dalyvavę Šaukėnų gyventojai turėjo įvairių daiktų su miestelio herbu: tušinukų (13), plakatų (7), suvenyrą (5), tušinukų, lipdukų, suvenyrų (5) (Žr. 8 diagrama).

8 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų, turinčių daiktus kuriuose pavaizduotas miestelio herbas, pasiskirstymas.

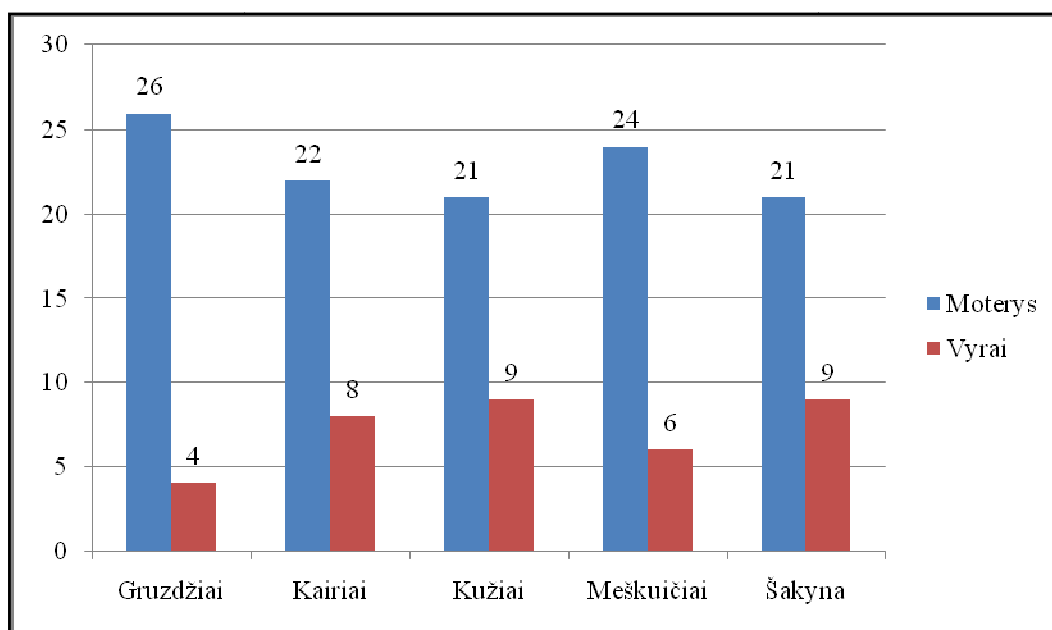
Išanalizavus duomenis, pastebėta, kad daugiausiai žmonių, turinčių daiktus su miestelio herbu yra Šaukėnuose (30), o mažiausiai – Kražiuose (8). Kelmės rajono miesteliuose labiausiai paplitę daiktai, ant kurių vaizduojamas miestelio herbas yra suvenyrai ir tušinukai. Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skalėje (Žr. 9 diagrama).

9 diagrama. Tyrime dalyvavusių Kelmės rajono miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

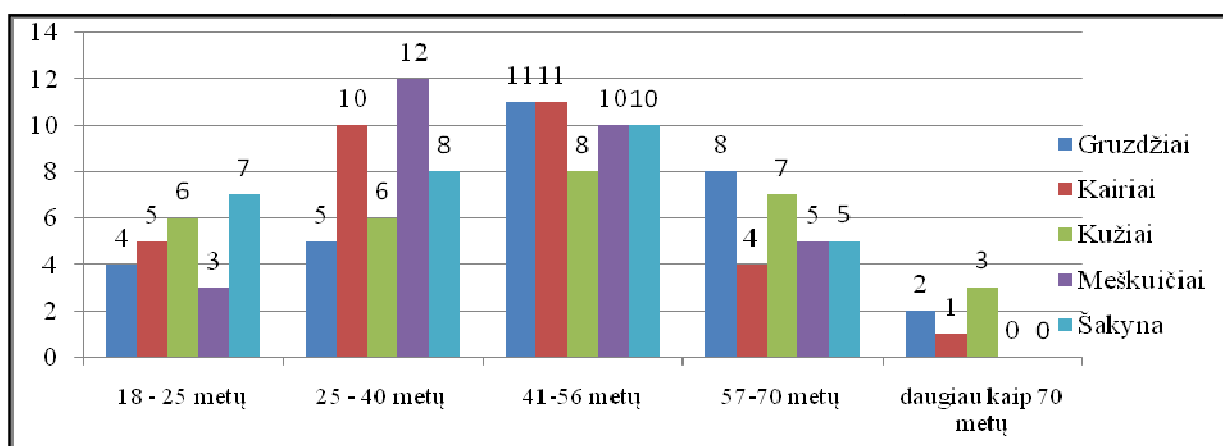
Šiame klausime 9 Liolių papildomai parašė, kad jiems trūksta žinių apie miestelio heraldiką. Viena 41– 56 amžiaus tyrimo dalyvė, miestelyje gyvenanti daugiau kaip 10 metų, dirbanti, turinti aukštąjį universitetinį išsilavinimą nurodo, kad herbo figūros jai atrodo nesuprantamos, per sunkios atsiminti bei mažai atspindinčios Liolius. Taip pat ši moteris rašo: „*ne visiems lioliečiams tai aktualu, tačiau manau, kad yra tokių kaip aš daugiau*“. Pastebėta, kad Kelmės rajone didžiausias Liolių gyventojų skaičius savo miestelio herbą įvertino kaip puikų (15). Kražių herbą didžiausias miestelėnų skaičius įvertino labai gerai (20). Daugiausia Šaukėnų gyventojų savo herbą vertina kaip gerą (15).

Šiaulių rajone esančiuose Gruzdžiuose, Kairiuose, Kužiuose, Meškuičiuose ir Šakynoje anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 150 šių miestelių gyventojų. Šiaulių rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų (Žr. 1 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti šių miestelėnų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo šiuose Šiaulių rajono miesteliuose trukmę. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad šiuose penkiuose miesteliuose dalyvavo vyrai ir moterys, kurių amžius svyruoja nuo 18 iki daugiau kaip 70 metų. (Žr. 10 – 13 diagramos) ¹⁹³.

10 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

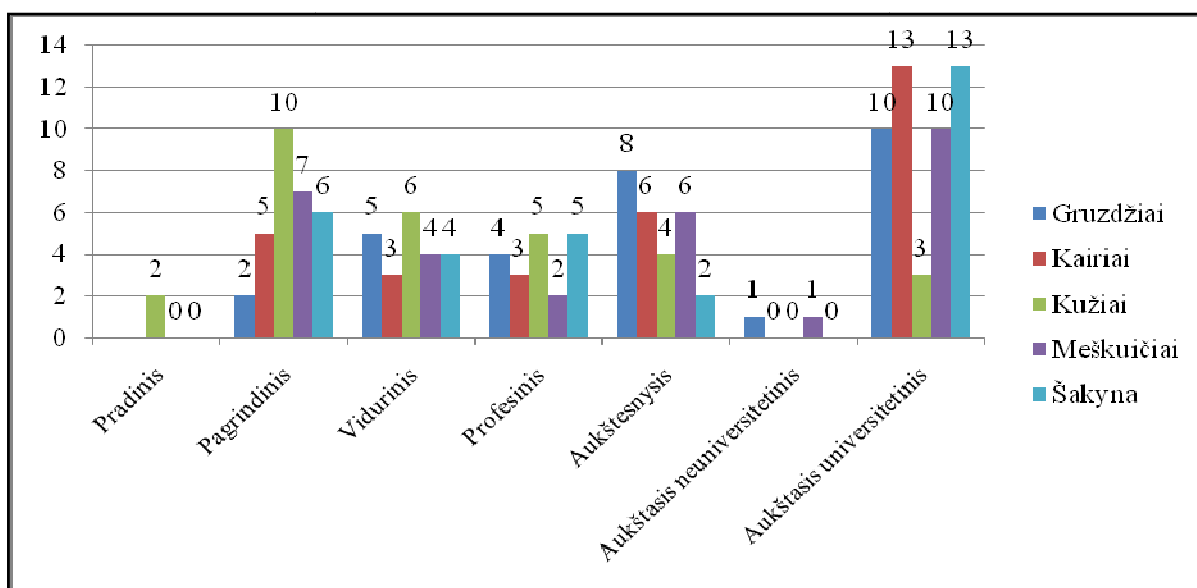
Matyti, kad Šiaulių rajone tyrime dalyvavo 114 moterų ir 36 vyrai. Daugiausiai moterų dalyvavo apklausoje vykusioje Gruzdžiuose (22), o vyrų – Kužiuose ir Šakynoje (9).

11 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

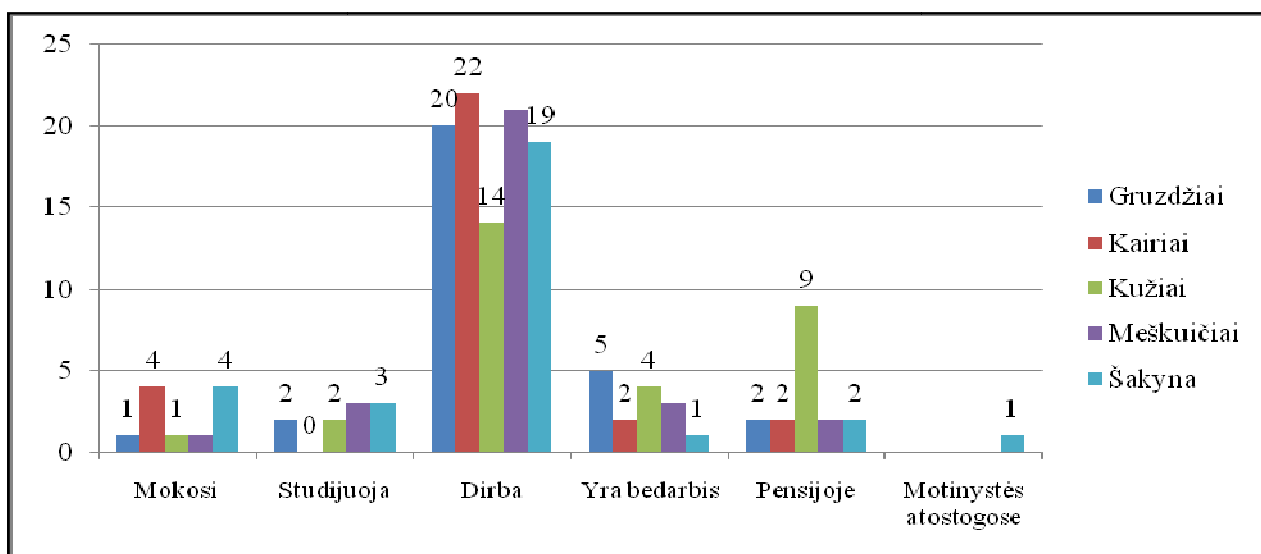
¹⁹³ Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Kelmės, Šiaulių rajonų atvejai. *Studentų darbai-2012, bakalauro ir magistrantų mokslinių darbų konferencija : programa ir pranešimų tezės*, Šiauliai, 2012, p.20-21.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Šiaulių rajone tyrime daugiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (50), o mažiausiai – daugiau kaip 70 metų turintys asmenys (6).

12 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Išnagrinėjus anketų rezultatus, pastebėta, kad Šiaulių rajone tyrime daugiausiai dalyvavo aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys žmonės (49), o mažiausiai – turintys pradinį išsilavinimą (2).

13 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal užsiėmimą.

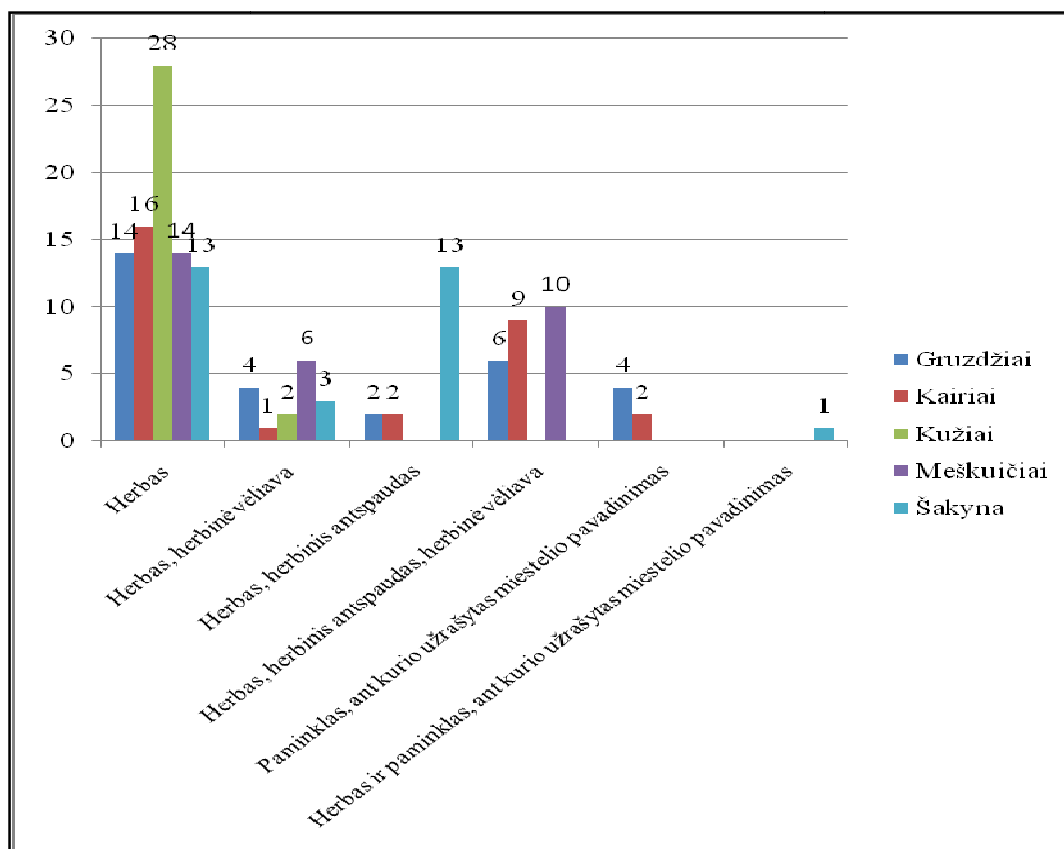
Matyti, kad Šiaulių rajone tyrime gausiausiai dalyvavo dirbantys žmonės (75), mažiausiai – studijuojantys (7) ir esantys motinstės atostogose (1).

Anketinių apklausų metu dalyvavo Gruzdžiuose dalyvavo 25 (21 moteris, 4 vyrai) asmenys miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moteris miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Kairiuose apklausų metu dalyvavo 25 (20 moterų, 5 vyrai) žmonės miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5

(2 moterys, 3 vyrai) žmonės miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Kužiuose apklausoje taip pat dalyvavo 25 (17 moterų, 8 vyrai) asmenys miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų bei 5 (4 moterys ir 1 vyras) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Apklausoje, vykusioje Meškuičiuose, dalyvavo 25 (19 moterų, 6 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Šakynos tyrimo metu dalyvavo 25 (16 moterų, 9 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų.

Antrajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti Gruzdžių, Kairių, Kužių, Meškuičių ir Šakynos gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, 11 Gruzdžių gyventojų nežinojo, kas yra miestelio herbas. Likusiųjų 19 gyventojų atsakymai pasiskirstė taip: teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas (14), simbolis (2), dailininko sukurtas miestelio paveikslas ir teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas (1), dailininko sukurtas miestelio paveikslas (1), paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (1). Tuo tarpu 27 Kairių gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likę trys miestelėnai atsakymo nežinojo. Atsakydami į septintąjį klausimą, 9 Kužių gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusieji 21 mano, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Tyrimo metu 25 Meškuičių gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likę penki dalyviai pateikė šiuos atsakymus: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (2), paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (1), nežinojo (2). Atliekant anketines apklausas 24 Šakynos gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Kiti penki miestelėnai nurodė, kad miestelio herbas yra paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas ir dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Likusi viena tyrimo dalyvė manė, kad herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, kad Šiaulių rajone iš visų tyrime dalyvavusių 150 gyventojų, teisingą atsakymą, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas, pasirinko 99 miestelėnai.

Aštuntajame anketos klausime buvo siekiama sužinoti šio tyrimo dalyvių nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Atlikus rezultatų analizę, paaiškėjo, kad didžiausias gyventojų skaičius mano, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas (85). Tačiau pastebėta, kad gyventojų anketose vyrauja labai įvairūs atsakymai. Teisingas atsakymas buvo – miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava, herbinis antspaudas. Šį atsakymą pasirinko tik 25 tyrime dalyvavę Gruzdžių, Kairių ir Meškuičių gyventojai (Žr. 14 diagrama).

14 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

Trečiasis klausimų blokas buvo siejamas su šių penkių Šiaulių rajono miestelio heraldika, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti miestelių herbus arba surasti informacijos apie juos. Pastebėta, kad visi 150 tyrimo dalyvių atpažįsta savo miestelio herbus. Dešimtajame klausime tyrimo dalyvių buvo paprašyta nurodyti, kas yra vaizduojama miestelio herbe. Išanalizavus duomenis paaiškėjo, Gruzdžių gyventojai mano, kad jų miestelio herbe vaizduojamas Šv. Rokas. Kairių miestelėnai žino, kad jų herbe vaizduojamas Kairių pavadinimą simbolizuojantis kairysis kaspinas, du klumpaičių žiedai. Kužių gyventojai anketose įrašė, kad miestelio herbe vaizduojami trys arkliai, viena tyrimo dalyvė 57 – 70 metų, turinti aukštąjį universitetinį išsilavinimą, dirbanti, anketoje patikslino, kad herbe vaizduojamos trys žirgų galvos. Meškuičių gyventojai žino, kad jų miestelio herbe vaizduojama jo pavadinimą simbolizuojanti meška, o herbo skydo laukas užpildytas kryželiais. Šakynos gyventojai nurodė, kad miestelio herbe vaizduojamas riteris su skydu.

Vienuoliktame klausime norėta sužinoti, su koku istoriniu įvykiu arba įvykiais, Gruzdžiuose, Kairiuose, Kužiuose, Meškuičiuose, Šakynoje gyvenantys Kražiuose arba Šaukėnuose sieja savo miestelio herbą. Pasiūlyti tokie atsakymų variantai: su Kryžių kalno statyba XIX a.; su 1792 m., kuomet miestelis gavo laisvojo miesto statusą ir herbą; su nuo 1670 m. vykstančiais Šv. Roko atlaidais; su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas; su XIX a., kuomet miestelis pradėjo augti prie kelio Šiauliai – Telšiai; su 1893 m. kovomis prieš Benediktinų bažnyčios ir vienuolyno

nugriovimą; su XVIII a., kuomet pastatyti barokiniai bažnyčios šventoriaus vartai; su XVI a., kuomet buvo pastatyta Šv. Simono ir Šv. Judo Tado bažnyčia. Taip pat gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo variantą. Išanalizavus rezultatus paaiškėjo, kad tyrime dalyvavę Gruzdžių gyventojai savo herbą sieja su nuo 1670 m. vykstančiais Šv. Roko atlaidais. Septynios tyrime dalyvavusios moterys, kurių amžius nuo 41 iki 70 metų, turinčios pagrindinį arba profesinį, arba aukštesnįjį išsilavinimą, anketose užsimena apie legendą. Jos teigia, kad Šv. Rokas buvo atvykęs į miestelį, po jį vaikščiojo, bendravo su žmonėmis. Gruzdiečiai vertina ir miestelyje vykstančius Šv. Roko atlaidus, tačiau visiškai neužsimena apie XVIII a. šio šventojo paveikslą, kuris yra saugomas miestelio bažnyčioje.

Atlikus Kairių gyventojų anketinių duomenų analizę pastebėta, kad miestelio herbą su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar tik kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas, sieja 15 gyventojų, iš kurių keturi miestelėnai Kairiuose gyvena iki 10 metų. Pabrėžtina, kad ši didžioji dalis gyventojų pasirinko teisingą variantą. Kairių herbo atsiradimą su 1792 m., miesto statuso ir herbo gavimu, sieja 5 gyventojai, iš kurių vienas miestelyje gyvena iki 10 metų. Pasirinktas variantas nėra teisingas. Septyni miestelėnai Kairių herbo atsiradimą sieja su miestelio įsikūrimu ir legenda apie vietovėje augančių retų klumpaičių atradimu. Trys Kairių gyventojai miestelio herbą sieja su Kryžių kalno statyba XIX a., tačiau šis pasirinktas variantas nėra teisingas ir negali būti siejamas nei su Kairių miestelio, nei su herbo istorija.

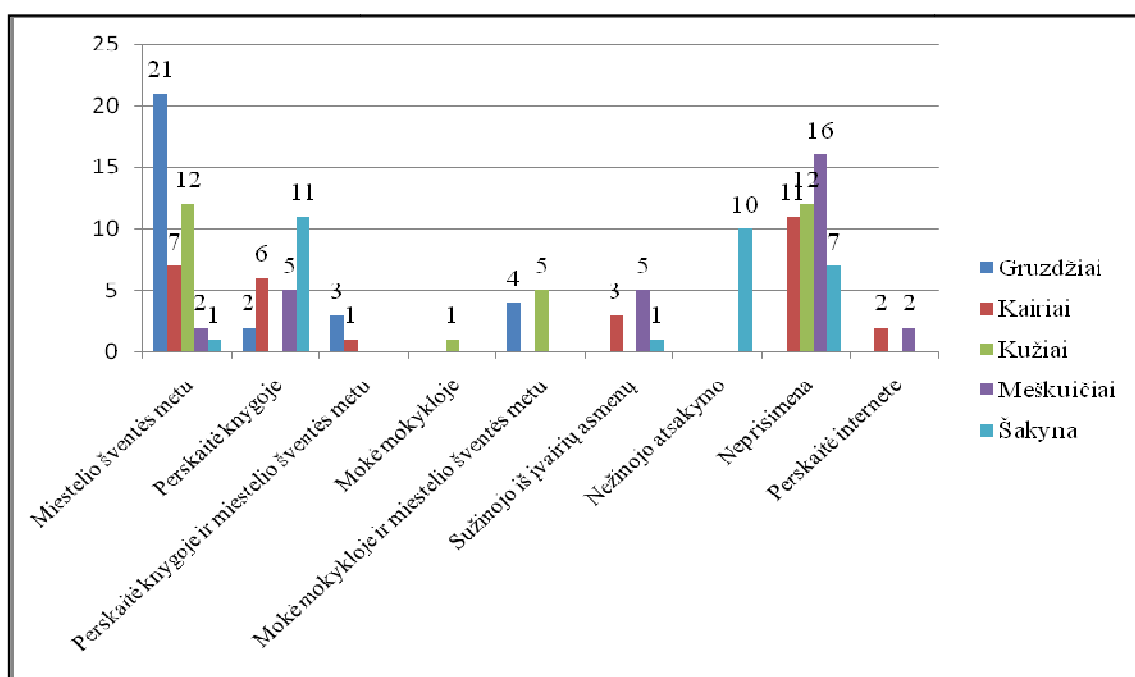
Tuo tarpu Kužių herbą 5 asmenys miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų, sieja su dviem istoriniais įvykiais: su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas ir su XIX a., kuomet miestelis pradėjo augti prie kelio Šiauliai – Telšiai. Iš šių gyventojų du nurodė neprisimenantys, iš kur sužinojo apie šį įvykį. Viena 57–70 metų dirbanti moteris, turinti aukštąjį universitetinį išsilavinimą, apie miestelio herbą rašo: „*nuo pavadinimo, susijusio su žirgynu, vėliau asimiliavosi į „ž“*“. Kiti 8 miestelio gyventojai (6 žmonės miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 2 asmenys miestelyje gyvenantys iki 10 metų) nurodė, kad miestelio herbą sieja su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas. Likę 16 (13 žmonių miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 3 asmenys miestelyje gyvenantys iki 10 metų) gyventojų miestelio herbą sieja su XIX a., kuomet miestelis pradėjo augti prie kelio Šiauliai – Telšiai.

Meškuičių herbą su istoriniu įvykiu – XIX a. pradėta Kryžių kalno statyba ir miestelio įsikūrimu, sieja trys gyventojai. Kiti 18 miestelio gyventojų šiuo klausimu turėjo savo nuomones, todėl anketoje įrašė, kad miestelio herbą sieja su tuo, kad šioje vietovėje nuo senų laikų gyveno daug meškų. Iš šių 18 tyrimo dalyvių viena moteris anketoje parašė tokį atsakymą: „*Nesieju herbo su jokia istoriniu įvykiu. Sieju su pasakojimu, kad miške gyvena daug meškų*“ (moteris, 18–25 metų, vidurinis išsilavinimas, dirbanti, miestelyje gyvena 5 metus). Kita tyrimo dalyvė anketoje parašė tokį atsakymą: „*Herbą sieju su legenda apie Meškuičių apylinkėje gyvenusią mešką, kuri buvo labai didelė. Tikslios datos neprisiminsiu*“ (moteris, 25 – 40 metų, aukštasis neuniversitetinis išsilavinimas, dirbanti, miestelyje gyvena 7 metus). Likusios 9 tyrime dalyvavusios moterys, 8 miestelyje gyvenančios daugiau kaip 10 metų ir viena

gyvenanti iki 10 metų, anketoje pažymėjo, kad savo herbą sieja su XIX a., prasidėjusia Kryžių kalno statyba.

Penkios moterys, miestelyje gyvenančios iki 10 metų, Šakynos herbą sieja su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar tik kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas. Tuo tarpu aštuonios moterys, kurių amžius svyruoja nuo 25 iki 56 metų, turinčios aukštąjį universitetinį išsilavinimą, savo miestelio herbą sieja su 1792 m., kuomet Šakyna gavo laisvojo miesto statusą ir herbą. Kiti 7 tyrime dalyvavę Šakynos gyventojai savo herbą sieja su XIX a. kuomet jis pradėjo augti prie kelio Šiauliai – Telšiai. Toks miestelio gyventojų atsakymas nėra teisingas, kadangi Šakyna gana tolokai įsikūrusiu nuo kelio Šiauliai – Telšiai. Likę 10 Šakynos gyventojų anketose nurodė, kad nežino istorinio įvykio, su kuriuo būtų galima sieti miestelio herbą. Būtina pabrėžti, kad 1792 m., kuomet Šakyna gavo laisvojo miesto statusą ir herbą, nėra stipriai įsitvirtinęs gyventojų sąmonėje ir atmintyje.

Taip pat Šiaulių rajono miestelių gyventojai savo anketose nurodė, iš kur sužinojo apie įvykį paminėtą vienuoliktajame klausime. Pastebėta, kad daugiausia tyrimo dalyvių apie įvykį, su kuriuo siejamas jų miestelio herbas, sužinojo įvairiais būdais: švenčių metu, skaitė knygoje, buvo mokomi mokykloje ir pan. (Žr. 15 diagrama).

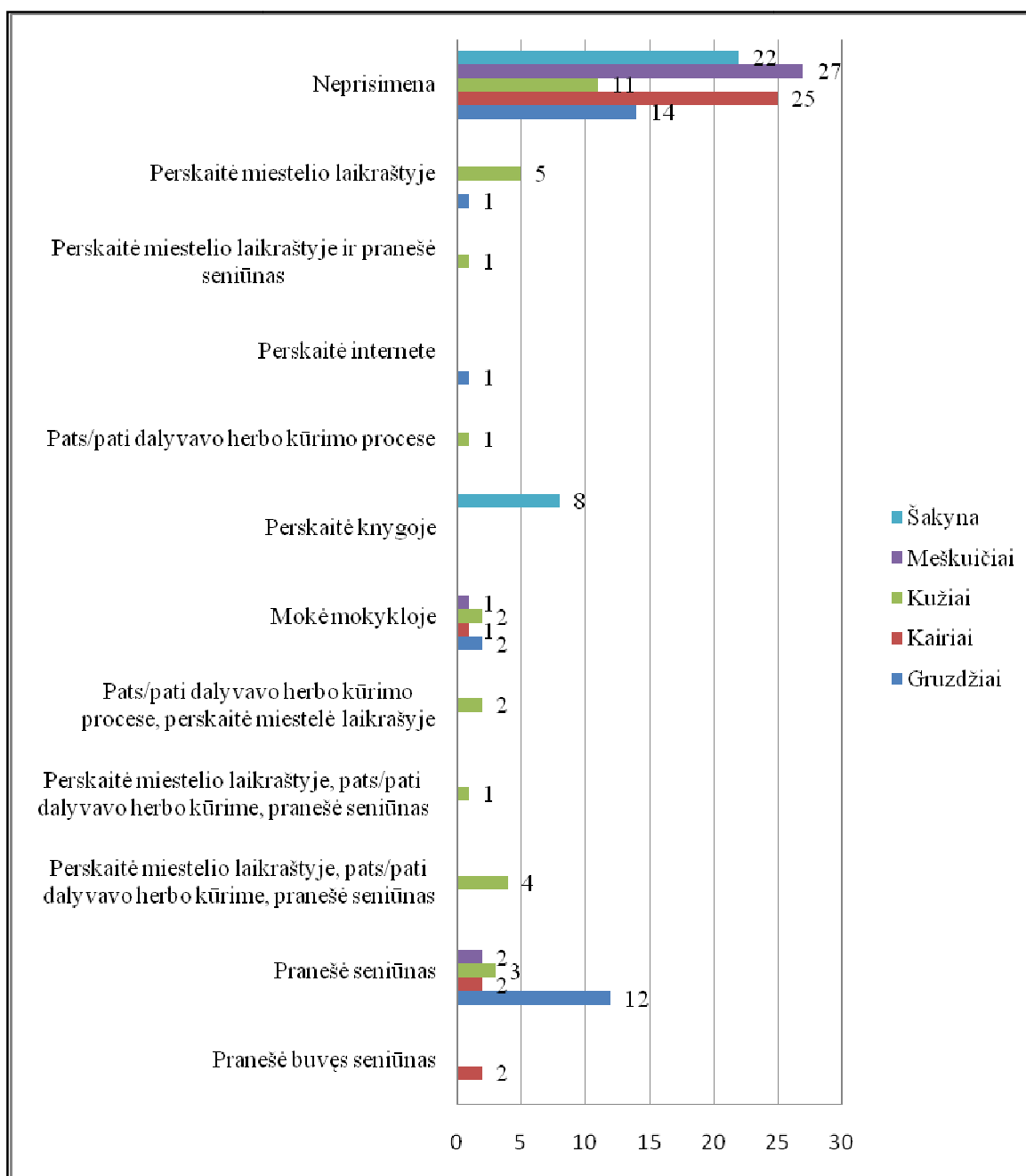
15 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, su kuo siejamas jų miestelio herbas.

Tryliktame klausime dalyvių buvo paprašyta nurodyti vieną arba kelis variantus, ką atspindi jų miestelio herbas. Gruzdžių gyventojai mano, kad jų miestelio herbas atspindi: miestelio tradicijas ir papročius, miestelio gyventojų religiją (10), miestelio įkūrėjus, globėjus ir miestelio gyventojų religiją (3), miestelio istoriją ir įkūrėjus, globėjus (7), miestelio istoriją (5), miestelio tradicijas ir papročius, istoriją, įkūrėjus, globėjus (5). Kairių gyventojai teigia, kad jų herbas atspindi: miestelio tradicijas ir

papročius, miestelio istoriją, miestelio pavadinimą (1); miestelio istoriją, miestelio pavadinimą (5); miestelio tradicijas ir papročius, miestelio istoriją, miestelio pavadinimą, miestelio įkūrėjus ir globėjus (1), miestelio pavadinimą (6), miestelio istoriją, miestelio įkūrėjus, globėjus ir pavadinimą (1), miestelio tradicijas ir papročius (2), miestelio istoriją (8), miestelio tradicijas ir papročius, miestelio istoriją, miestelio įkūrėjus ir globėjus (3). Vienas tyrimo dalyvis mano, kad herbas nieko neatspindi. Po vieną gyventoją atsakymo nežino arba negalvoja apie tai, ką atspindi herbas. Apklausoje dalyvavę Kužių gyventojai mano, kad jų herbas atspindi: miestelio istoriją ir pavadinimą (15), miestelio pavadinimą (8), miestelio istoriją (3), miestelio tradicijas ir papročius, miestelio istoriją, miestelio pavadinimą (3), miestelio tradicijas, papročius ir miestelio pavadinimą (1). Atlikus anketinių duomenų analizę, paaiškėjo, kad Meškuičių gyventojai mano, kad jų miestelio herbą simbolizuoja: pasakojimą apie mešką (18), miestelio istoriją (5), miestelio istoriją ir gyventojų religiją (4), miestelio istoriją ir miestelio pavadinimą (3). Atlikus Šakynos gyventojų atsakymų analizę paaiškėjo, kad gyventojai miestelio herbą sieja su: miestelio istorija (8), miestelio istorija, tradicijomis ir papročiais (10). Tyrime dalyvavusi moteris miestelyje gyvenanti iki 10 metų rašo: „Šis herbas yra reikalingas ne žmonėms, o dokumentams“. Likę 11 Šakynos gyventojų mano, kad jų herbas nieko neatspindi.

Keturioliktajame klausime norėta sužinoti, ar Šiaulių rajono miestelių gyventojai prisimena žymius miestelio žmones, dalyvavusius jų miestelio herbo kūrimo procese. Būtina išskirti, kad penki Gruzdzii gyventojai (miestelyje įsikūrę daugiau kaip 10 metų), anketose įvardijo Birutę Šiliniene (2 kartus), Laimą Ramonienę (3 kartus). Miestelio herbo kūrimo procese dalyvavusius žmones prisiminė taip pat penki Kairių gyventojai (miestelyje įsikūrę daugiau kaip 10 metų), anketose nurodė, kad prisimena žymius miestelio žmones dalyvavusius herbo kūrimo procese. Anketose įvardinti Laima Ramonienė (3 kartus), Vidmantas Šulčius, buvęs Kairių seniūnas Vaclovas Motiejūnas (2 kartus). Iš visų 30 Kužių gyventojų, 21 nurodė, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Likę 9 asmenys, miestelyje gyvenantys daugiau kaip dešimt metų, nurodė, kad visi miestelėnai dalyvavo herbo rinkimuose. Šie asmenys teigia, kad miestelio herbas buvo renkamas iš kelių variantų. Visi tyrime dalyvavę Meškuičių ir Šakynos gyventojai anketose nurodė, kad neprisimena nė vieno žymaus miestelio žmogaus dalyvavusio jų miestelių herbų kūrimo procese.

Penkioliktajame anketos klausime norėta sužinoti, ar žmonės prisimena, kur sužinojo, kad miestelis turi herbą. Atlikus duomenų analizę, paaiškėjo, kad dauguma iš 150 tyrime dalyvavusių 99 Šiaulių rajono miestelių gyventojai neprisimena, kur sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Likę 51 tyrime dalyvavusių asmenų pateikė įvairius variantus, koku būdu sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. (Žr. 16 diagrama).

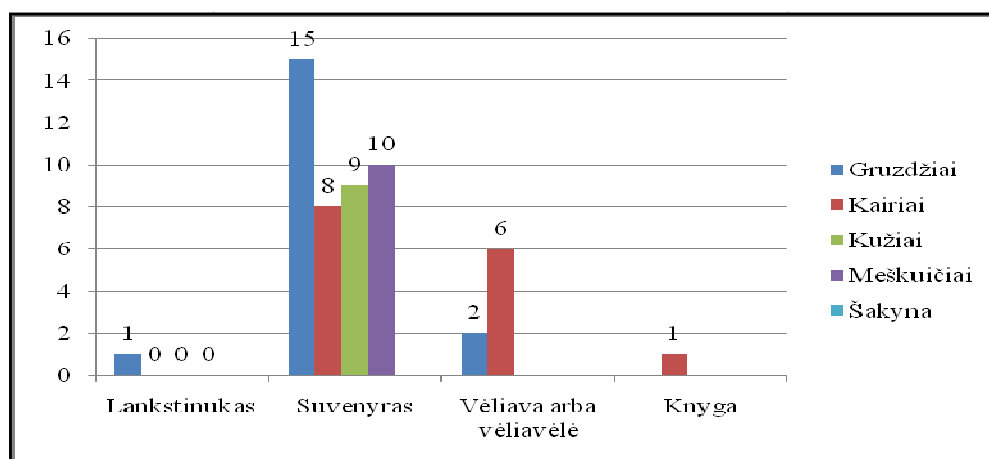

16 diagrama. Tyrimo dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestas turi herbą

Anketose Gruzdziių gyventojai nurodė, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (18), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (5), miestelio bibliotekoje, internete (1), miestelio seniūnijoje ir mokykloje (6). Kairių gyventojai anketose pažymėjo, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje (2), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (4). Likę devyni miestelėnai anketose nurodė, kad nežino, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą. Tyrimo dalyvavę Kužiių gyventojai taip pat nurodė, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (11), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje (7), miestelio bibliotekoje (1), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, muziejuje, mokykloje (1),

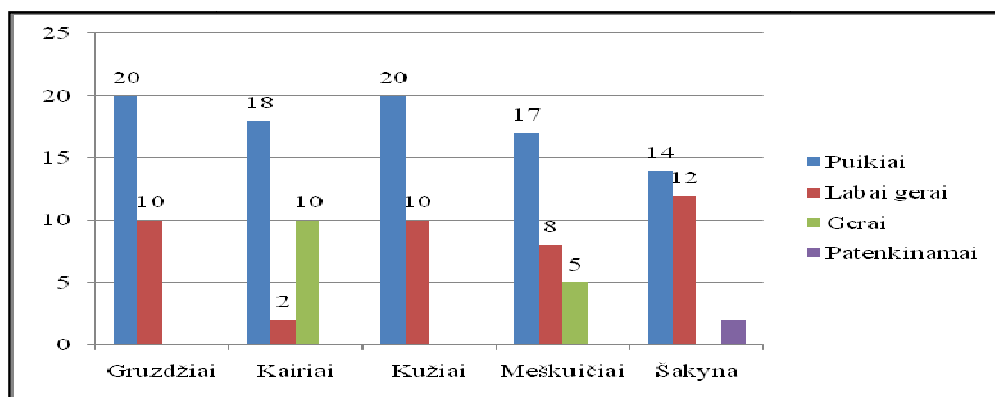
seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (7). Likę trys tyrimo dalyviai, gyvenantys Kužiuose daugiau kaip dešimt metų, parašė, kad nežino, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą. Meškuičių gyventojų nuomone, apie jų miestelio herbą informacijos galima rasti: miestelio seniūnijoje (20), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (7), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (3). Šakynos gyventojai savo anketose pažymėjo tokius atsakymus: miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (5), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (10). Anketinių apklausų metu Gruzdžių, Kairių, Kužių, Meškuičių ir Šakynos gyventojų paprašyta nurodyti kiekvieno miestelio vietas, kur galima pamatyti jo herbą. Gruzdžių gyventojų nuomone miestelio herbą galima pamatyti: miestelio seniūnijoje (20), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje, internete (1), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje (9). Kairių miestelėnai anketose nurodė, kuriose miestelio vietose galima pamatyti Kairių herbą: miestelio seniūnijoje (13), miestelio bibliotekoje ir seniūnijoje (2), iškaboje prie miestelio pavadinimo (6), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje (2), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje ir iškaboje prie miestelio pavadinimo (3). Likę keturi gyventojai, nežinojo, kur galima pamatyti miestelio herbą. Tyrime dalyvavę Kužių gyventojai savo anketose taip pat pažymėjo miestelio vietas, kur galima pamatyti jo herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio bibliotekoje ir seniūnijoje (5), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje (9). Likusi viena tyrimo dalyvė Kužiuose gyvenanti 50 metų, anketoje pažymėjo, kad nežino, kur galima pamatyti miestelio herbą. Meškuičių gyventojai, nurodė tokias vietas, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (20), miestelio seniūnijoje ir bibliotekoje (17), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (3). Šakynos miestelėnai pažymėjo tokias vietas: miestelio seniūnijoje (10), miestelio seniūnijoje ir bibliotekoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (3), iškaboje prie miestelio pavadinimo (2).

Devynioliktajame klausime buvo siekiama sužinoti, ar šių miestelių gyventojai turi daiktų, ant kurių yra pavaizduotas jų miestelio herbas. Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad 12 Gruzdžių, 15 Kairių, 21 Kužių, 20 Meškuičių ir 30 Šakynos gyventojų neturi jokio daikto su miestelio herbu. Likę šių miestelių gyventojai turi įvairius daiktus (Žr. 17 diagrama).

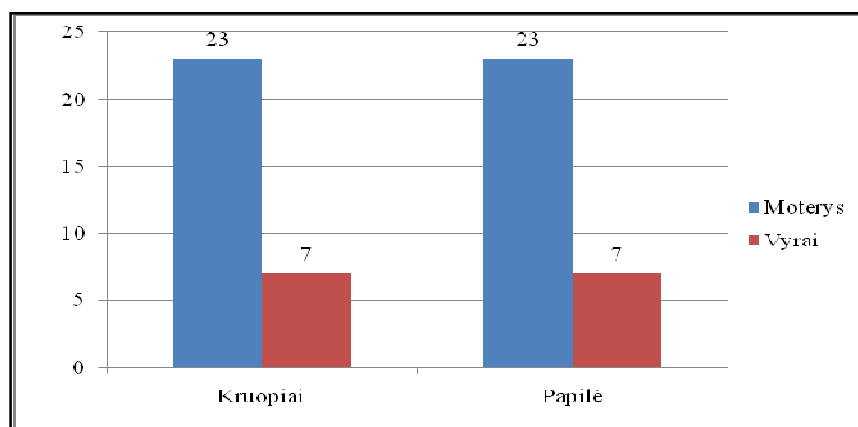
17 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų, turinčių daiktus kuriuose pavaizduotas miestelio herbas, pasiskirstymas.

Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skalėje. Pastebėta, kad šiame rajone savo herbą geriausiai įvertino tyrime dalyvavę Gruzdžių ir Kairių miestelėnai, o prasčiausiai – Šakynos (Žr. 18 diagrama).

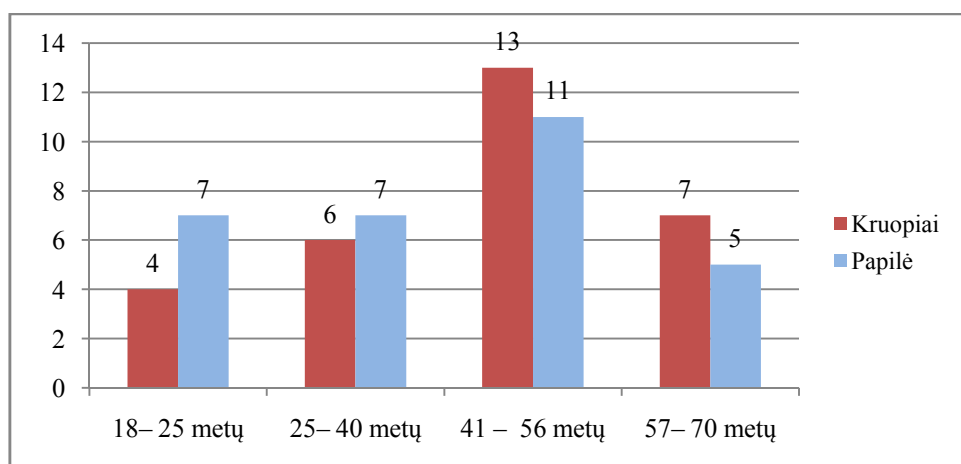
18 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

Akmenės rajone esančiuose Kruopių ir Papilės miesteliuose anoniminėje anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 60 šių miestelių gyventojų. Akmenės rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų (Žr. 2 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti šių miestelėnų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo Kruopiuose arba Papilėje trukmę. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad šiuose miesteliuose dalyvavo vyrai ir moterys, kurių amžius svyruoja nuo 18 iki 70 metų. (Žr. 19 – 22 diagramos).

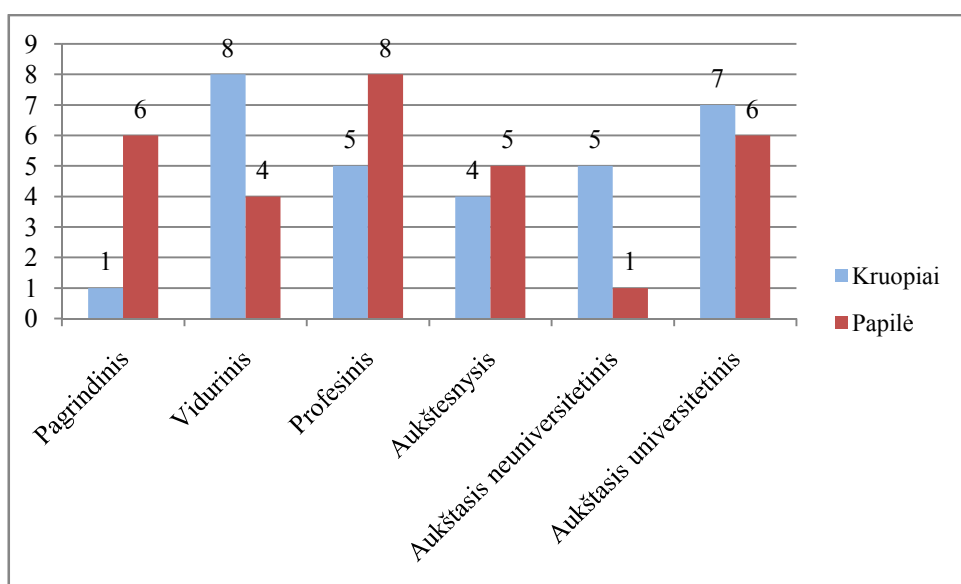
19 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

Matyti, kad Akmenės rajono miesteliuose apklausoje dalyvavo vienodas skaičius moterų ir vyrų. Iš viso šiame rajone tyrime dalyvavo 46 moterys ir 14 vyrų.

20 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

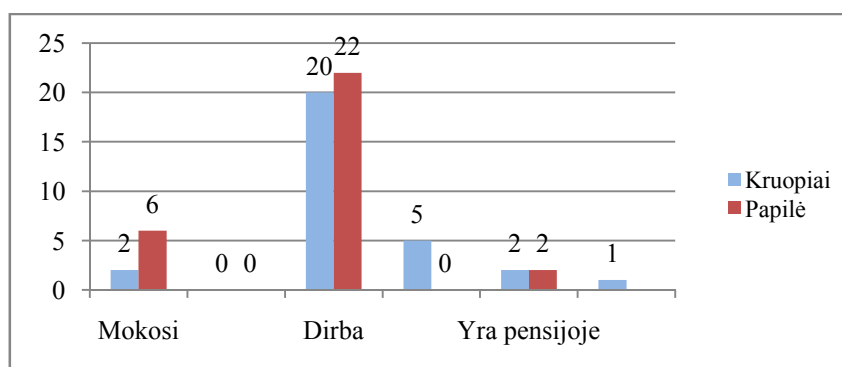
Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Akmenės rajone tyrime daugiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (24), o mažiausiai – nuo 18 iki 25 metų turintys asmenys (11).

21 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

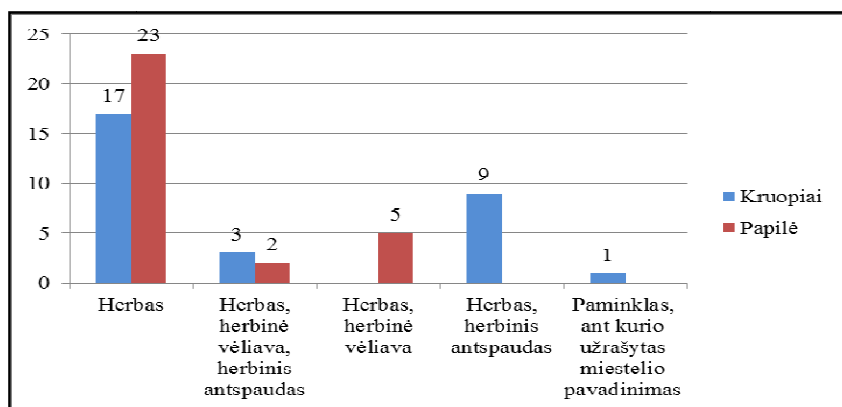
Išnagrinėjus anketų rezultatus, pastebėta, kad Akmenės rajone tyrime daugiausiai dalyvavo profesinį (13) ir aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys žmonės (13), o mažiausiai – aukštąjį neuniversitetinį (6).

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad rajone tyrime daugiausiai dalyvavo dirbantys žmonės (42), mažiausiai – esantys pensijoje (4), globojanti anūką (1). Anketinių apklausų metu dalyvavo 25 (21 moteris, 4 vyrai) Kruopių gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (2 moterys ir 3 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Tuo tarpu Papilėje apklausų metu dalyvavo 25 (19 moterų, 6 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (4 moterys ir 1 vyras) miestelyje gyvenantys iki 10 metų (Žr.22 diagrama).

22 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Antrajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti tyrime dalyvavusių Kruopių ir Papilės gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, 24 Kruopių gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 6 gyventojų atsakymai pasiskirstė: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (2), paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (4). Tyrime dalyvavę 25 Papilės gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 5 gyventojų nuomone, miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Išanalizavus duomenis paaiškėjo, kad Akmenės rajone didžiausias skaičius žmonių (49) anketose nurodė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Aštuntajame klausime buvo siekiama sužinoti Kruopių ir Papilės gyventojų nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Dalyviams pasiūlyta pasirinkti vieną arba kelis siūlomus variantus arba įrašyti savo. (Žr. 23 diagrama).

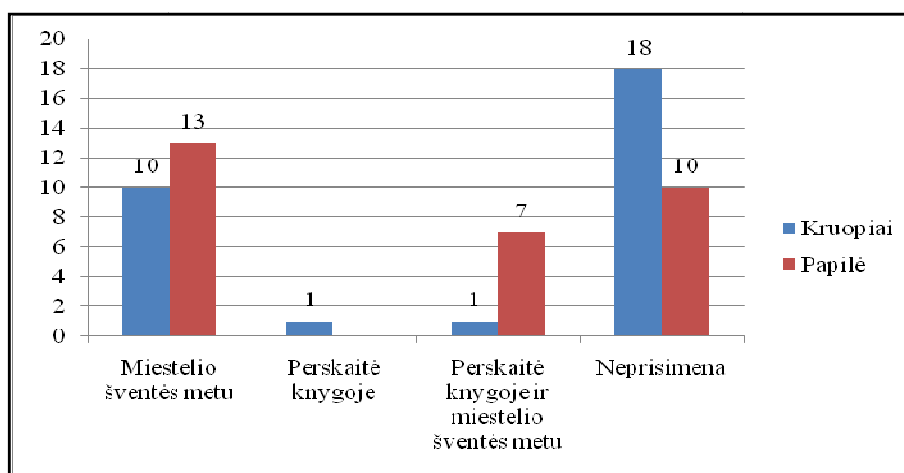

23 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

Atlikus anketinių duomenų analizę, pastebėta, kad Akmenės rajone daugiausiai tyrime dalyvavusių asmenų (40) savo anketose nurodė, kad miestelio heraldiką sudaro tik jo herbas. Tuo tarpu teisingą atsakymą, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava ir herbinis antspaudas, pasirinko tik 3 Kruopių ir 2 Papilės gyventojai.

Trečiasis klausimų blokas buvo siejamas su šių dviejų Akmenės rajono miestelių heraldika, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti miestelių herbus arba surasti informacijos apie juos. Pastebėta, kad visi 60 tyrimo dalyvių atpažįsta savo miestelių herbus. Atsakydami

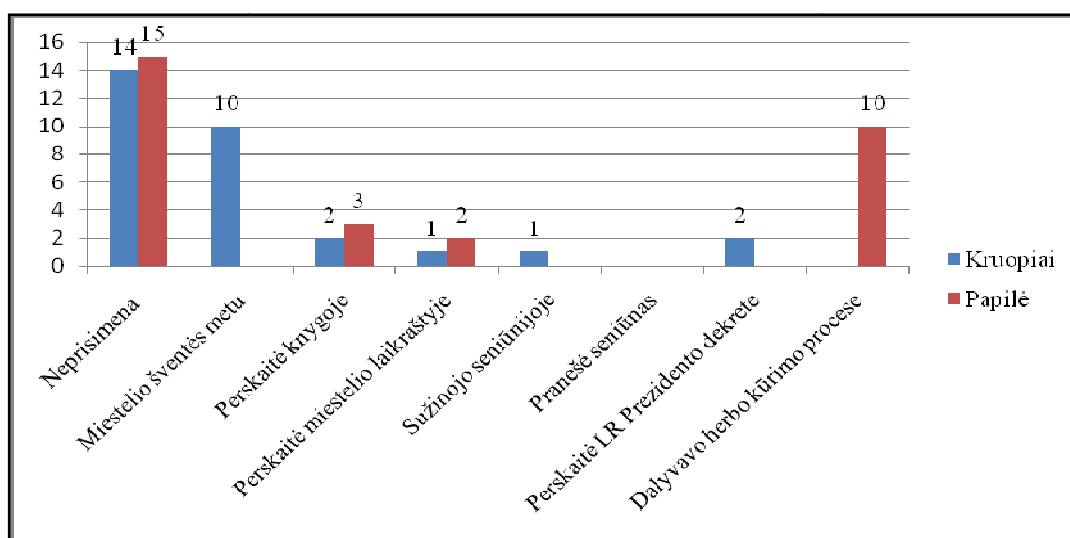
į dešimtąjį klausimą 30 Kruopių gyventojų mano, kad jų miestelio herbe vaizduojamas šioje vietovėje gyvenantis tetervinas. Dešimtajame klausime 26 (23 asmenys Papilėje gyvena daugiau kaip 10 metų ir 3 asmenys iki 10 metų) tyrimo dalyviai pasirinko anketoje pateiktą variantą, kad miestelio herbe vaizduojama sena gyvenvietė. Du tyrimo dalyviai, miestelyje gyvenantys iki 10 metų, anketose rašo, kad herbe vaizduojamos trobos. Kiti du tyrimo dalyviai, miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų, anketose rašo, kad herbe vaizduojamas piliakalnis, sena gyvenvietė, žvaigždė miestelio šviesulys ar šviesuliai. Vienuoliktajame klausime buvo siekiama sužinoti su kuo Kruopių gyventojai sieja savo miestelio herbą. Pasiūlyti tokie atsakymų variantai: šiame miestelyje gyveno ir 1864 m. mirė žymus istorikas Simonas Daukantas; šioje vietovėje rasta retų paukščių – tetervinų; 1735 m. miestelis pirmą kartą įvardintas šaltiniuose; šis miestelis nuo seno garsėja kalvystės tradicijomis. Gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo atsakymo variantą. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad visi tyrime dalyvavę Kruopių gyventojai miestelio herbą sieja su tuo, kad šioje vietovėje rasta tetervinų. Papilėje visi apklausoje dalyvavę asmenys miestelio herbą sieja su tuo, kad miestelyje gyveno ir 1864 m. mirė žymus istorikas Simonas Daukantas. Taip pat šių miestelių gyventojai anketose nurodė, iš kur sužinojo apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį. Pastebėta, kad daugiausia tyrimo dalyvių (28) neprisiminė iš kur sužinojo, apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį. Likę 32 tyrimo dalyviai apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį sužinojo švenčių metu, skaitė knygoje. (Žr. 24 diagrama).

24 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, su kuo siejamas jų miestelio herbas.

Tryliktame klausime dalyvių buvo paprašyta nurodyti vieną arba kelis variantus, ką atspindi jų miestelio herbas. Atsakydami į šį klausimą 18 Kruopių gyventojų (13 miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 miestelyje gyvena iki 10 metų) pažymėjo, kad miestelio herbas atspindi miestelio istoriją. Kiti 9 tyrime dalyvavę asmenys teigia, kad miestelio herbas simbolizuoja vietovėje išlikusius retus paukščius tetervinus. Likę trys gyventojai mano, kad herbas nieko neatspindi. Tyrime dalyvavę Papilės gyventojai teigia, kad jų miestelio herbas atspindi: miestelio istoriją ir įkūrėjus, globėjus (10), miestelio istoriją (5), miestelio tradicijas, papročius, istoriją (3), miestelio istoriją, įkūrėjus, globėjus, pavadinimą (12).

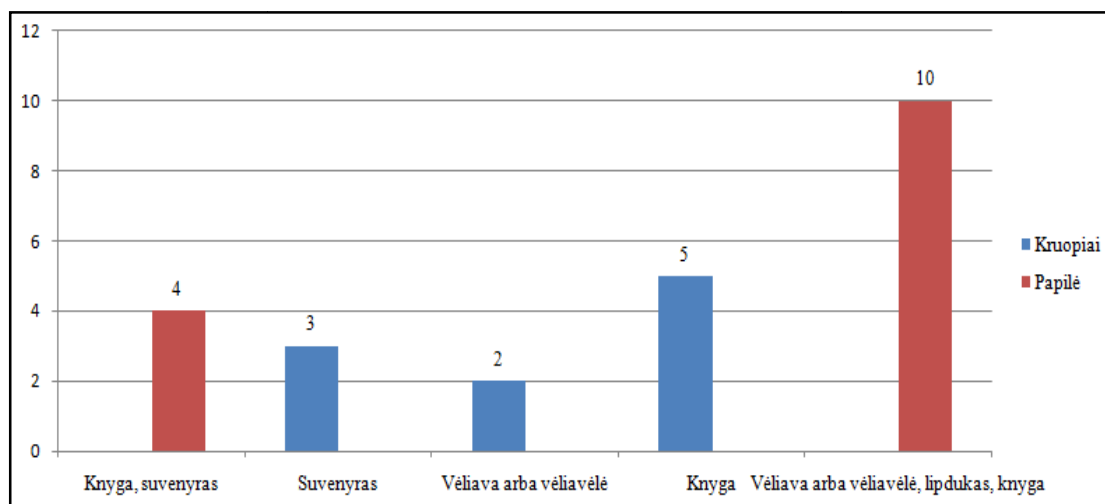
Pažymėtina, kad nė vienas Kruopių gyventojas neprisiminė miestelio žmonių, kurie dalyvavo herbo kūrimo. Tuo tarpu 15 Papilės gyventojų, miestelyje įsikūrusių daugiau kaip 10 metų, anketose mini tokias žmones, dalyvavusius Papilės herbo kūrimo: miestelio bendruomenės aktyvą su seniūnu Antanu Vaičiumi (10), dailininką Saulių Bajoriną (5). Tyrime dalyvavę asmenys teigia apie šiuos žmones sužinoję tokiais būdais: dalyvavo herbo kūrimo procese (10), perskaitė miestelio laikraštį (2), perskaitė knygoje (3). Tyrimo metu Kruopių ir Papilės miestelių gyventojų buvo paprašyta nurodyti, iš kur sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Atlikus duomenų analizę, paaiškėjo, kad 29 tyrime dalyvavę asmenys, neprisimena, koku būdu sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Likusieji 31 nurodė, koku būdu sužinojo apie šį įvykį. Pastabėta, kad daugiausiai Kruopių gyventojų apie tai sužinojo miestelio šventės metu (10). Tuo tarpu daugiausia Papilės gyventojų (10) apie tai, kad jų miestelis turi herbą, sužinojo dalyvaudami jo kūrimo procese. (Žr. 25 diagrama).

25 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

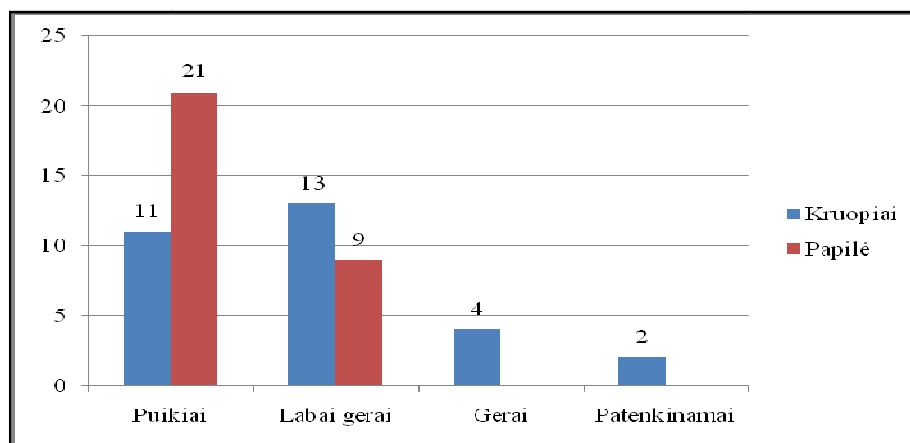
Anketose Kruopių gyventojai nurodė, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (14), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (1). Taip pat miestelėnai nurodė, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (14), miestelio seniūnijoje ir bibliotekoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (1). Anketose Papilės gyventojai nurodė, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (4), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje muziejuje (4), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, muziejuje, internetinėje svetainėje adresu www.papile.lt (22). Taip tyrime dalyvavę Papilės gyventojai anketose nurodė, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (4), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje muziejuje (4), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, muziejuje, internetinėje svetainėje adresu www.papile.lt (22). Apibendrinant galima teigti, kad Akmenės rajono miestelių gyventojai teigia, kad daugiausiai informacijos apie jų miestelių herbus galima rasti seniūnijose. Kruopių ir Papilės herbus galima pamatyti seniūnijoje,

internete, mokslo ir kultūros institucijose. Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad 20 Kruopių ir 16 Papilės gyventojų neturi jokio daikto su miestelio herbu. Likusieji turi įvairius daiktus: knygas, suvenyrus, vėliavas arba vėliavėles ir t.t. (Žr. 26 diagrama).

26 diagrama. Tyrime dalyvavusių Šiaulių rajono miestelių gyventojų, turinčių daiktus kuriuose pavaizduotas miestelio herbas, pasiskirstymas.

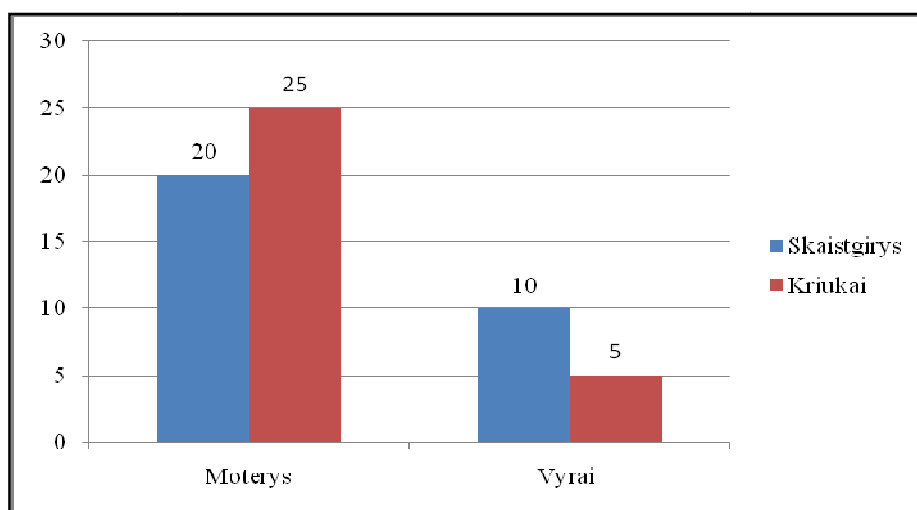
Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skalėje. Pastebėta, kad daugiausia (21) Papilės gyventojų savo herbą vertina puikiai, o didžiausias skaičius Kruopių miestelėnų savo herbą vertina labai gerai (13) (Žr. 27 diagrama).

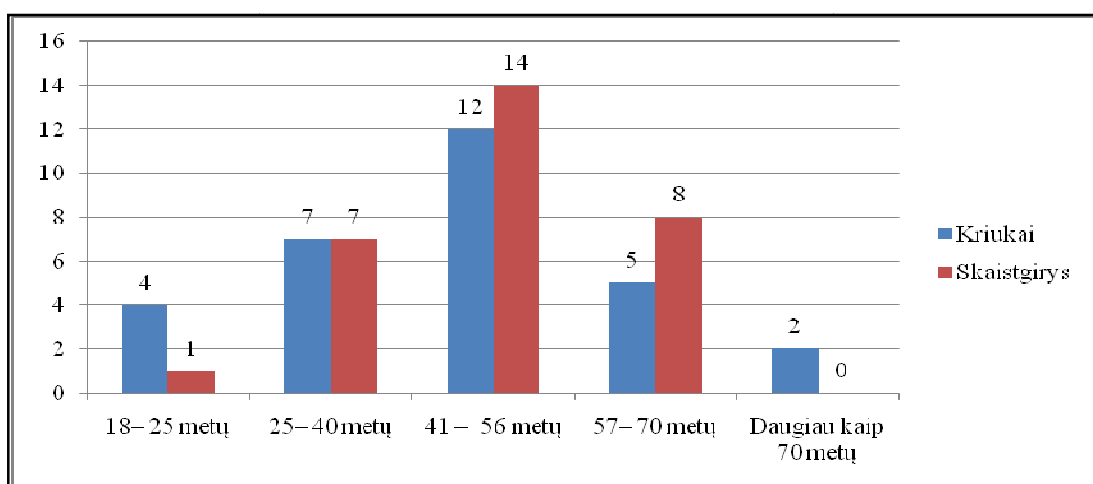
27 diagrama. Tyrime dalyvavusių Akmenės rajono miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

Joniškio rajone esančiuose Kriukuose ir Skaistgiryje anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 60 šių miestelių gyventojų. Joniškio rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų (Žr. 2 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti šių miestelėnų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo Kriukuose, Skaistgiryje trukmę. Išanalizavus tyrime dalyvavusių

Joniškio rajono gyventojų pasiskirstymą pagal lytį, pastebėta, kad šiame rajone tyrime dalyvavo 45 moterys ir 15 vyrų. (Žr. 28 diagrama).

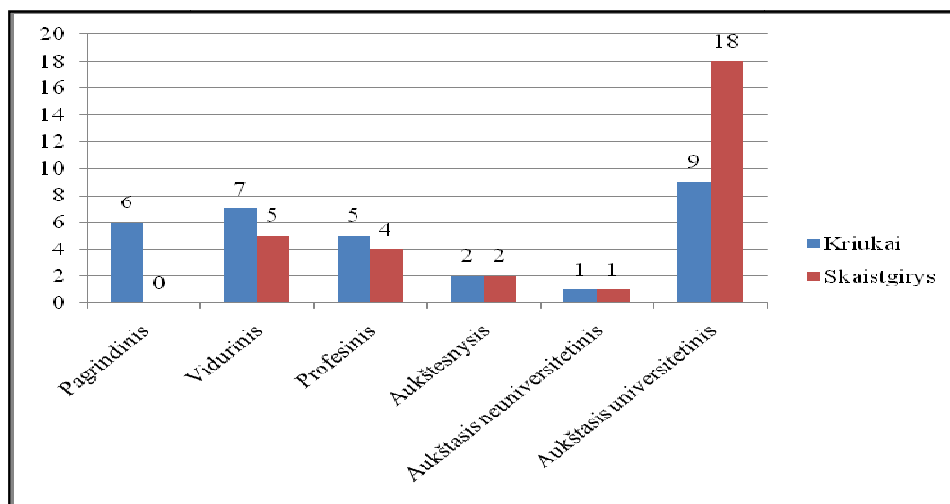

28 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

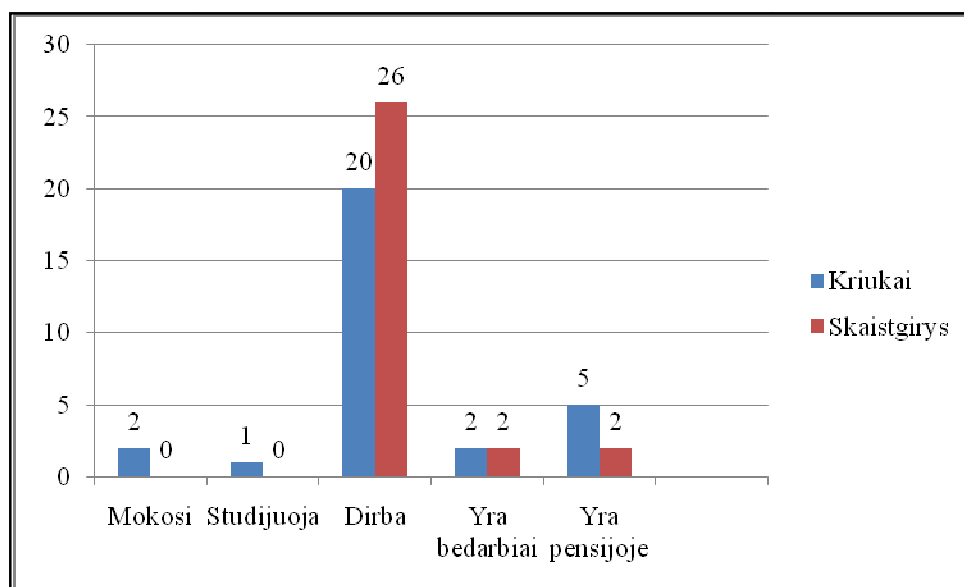

29 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Joniškio rajone tyrime daugiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (26), o mažiausiai – daugiau kaip 70 metų turintys asmenys (11). Šiame rajone apklausoje daugiausia dalyvavo aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys miestelėnai (27), o mažiausiai turintys aukštąjį neuniversitetinį (2). Taip Joniškio rajone apklausoje dalyvavę žmonės daugiausiai yra dirbantys (46) (Žr. 29,30,31 diagramas).

30 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

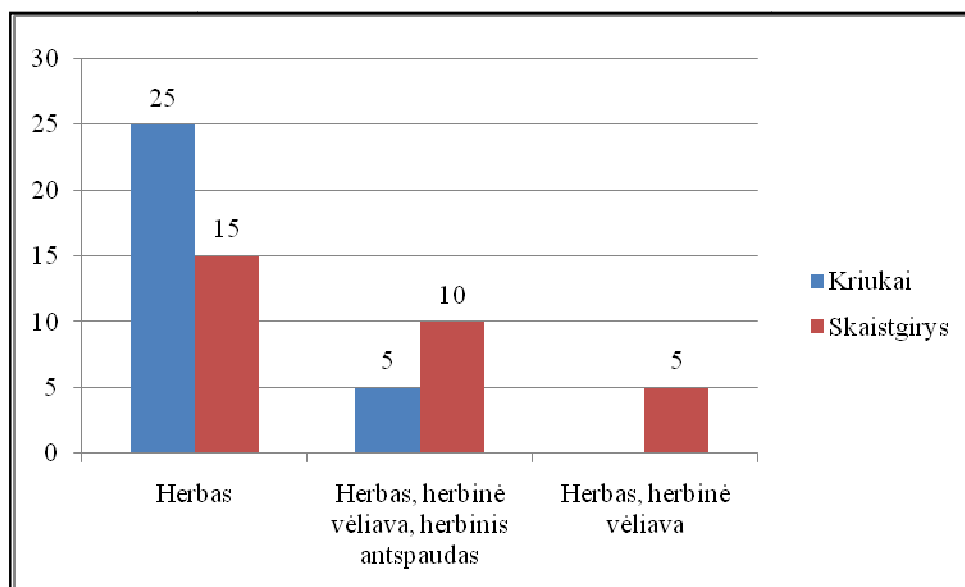
31 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal užsiėmimą.

Anketinių apklausų metu dalyvavo 25 (20 moterų, 5 vyrai) Kriukų gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Skaistgiryje apklausoje dalyvavo 25 (18 moterų, 7 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (2 moterys, 3 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų

Antrajame klausimų bloke siekiama sužinoti gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, 24 Kriukų gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Vienas tyrimo dalyvis mano, kad miestelio herbas yra paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas. Likę 5 tyrime dalyvavę asmenys teigia, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Tyrime dalyvavę 19 Skaistgirio gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis

ženklas. Likusiųjų 11 gyventojų atsakymai pasiskirstė taip: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (5), paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (6). Atsakydami į šį klausimą 43 Joniškio rajono gyventojai pasirinko teisingą atsakymą, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas.

Aštuntajame anketos klausime buvo siekiama sužinoti šio tyrimo dalyvių nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Atlikus rezultatų analizę, paaiškėjo, kad didžiausias gyventojų skaičius mano, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas (40). Teisingą atsakymą, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava, herbinis antspaudas, pasirinko 5 Kriukų ir 10 Skaistgirio gyventojų (Žr. 32 diagrama).

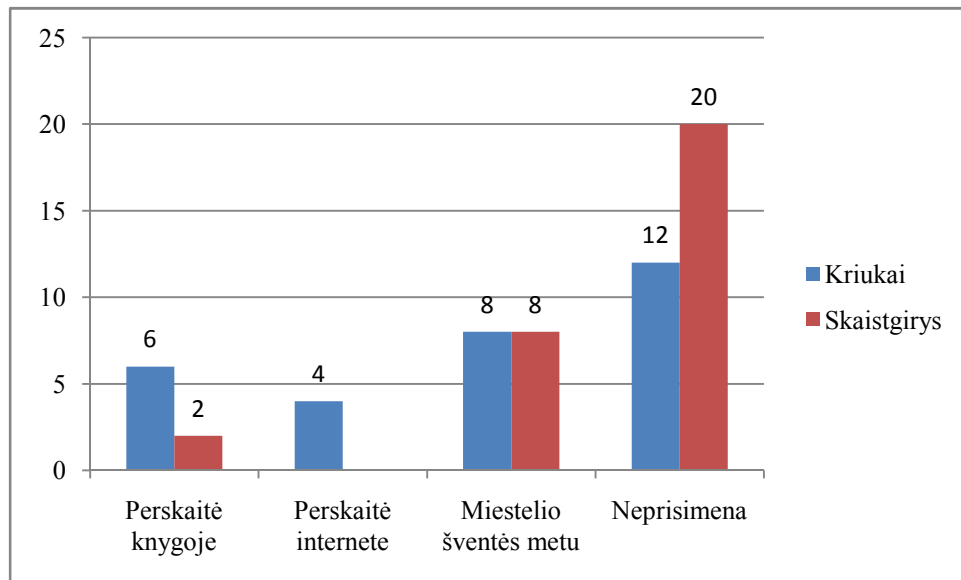

32 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškio rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

Trečiajame bloke užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti miestelių herbus arba surasti informacijos apie juos. Pastebėta, kad visi 60 tyrimo dalyvių atpažįsta savo miestelių herbus. Atsakydami į dešimtąjį klausimą 30 Kriukų miestelėnų žino, kad jų herbe vaizduojamas auksinis kryžius – saulutė. Tiek pat Skaistgirio gyventojų anketose teigia, kad jų miestelio herbe yra didelės girios simbolis – uosio šakelės.

Vienuoliktajame klausime norėta sužinoti su kuo tyrime dalyvavę Joniškio rajono miestelėnai sieja savo herbą. Pasiūlyti tokie variantai: šiame miestelyje gyveno ir 1864 m. mirė žymus istorikas Simonas Daukantas; šioje vietovėje rasta retų paukščių – tetervinų; 1735 m. miestelis pirmą kartą įvardintas šaltiniuose; šis miestelis nuo seno garsėja kalvystės tradicijomis. Gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo atsakymo variantą. Trys tyrimo dalyvės, miestelyje gyvenančios iki 10 metų, Kriukų herbą sieja su 1735 m., kuomet miestelis pirmą kartą įvardintas šaltiniuose. Pabrėžtina, kad šios tyrimo dalyvės pasirinko klaidingą atsakymo variantą. Kadangi Kriukai nebuvo pirmą kartą įvardinti istoriniuose šaltiniuose 1735 m. Likę 27 tyrimo dalyviai Kriukų herbą sieja su senomis kalvystės tradicijomis. Tuo tarpu tyrime dalyvavusiems Skaistgirio gyventojams šis klausimas sukėlė daug sunkumų. Atlikus rezultatų analizę

pastabėta, kad vyrauja trys atsakymai. Daugiausia tyrimo dalyvių anketose nurodė, kad miestelio herbą sieja 1735 m., kuomet Skaistgirys pirmą kartą įvardintas šaltiniuose. Pastarieji tyrimo dalyvavę asmenys pasirinko teisingą atsakymo variantą. Tuo tarpu kiti 10 miestelėnų pasirinko tokį atsakymą – miestelis nuo seno garsėja kalvystės tradicijomis (8 asmenys miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 2 miestelėnai Skaistgiryje gyvena iki 10 metų). Būtina paminėti, kad Skaistgirys negarsėja savo kalvystės tradicijomis, todėl miestelio herbas negali jų atspindėti. Paskutiniai 5 Skaistgirio gyventojai anketose nurodė, kad miestelio herbą sieja su miškingomis apylinkėmis. Taip pat šių miestelių gyventojai anketose nurodė, iš kur sužinojo apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį. Pastebėta, kad daugiausia tyrimo dalyvių (32) neprisiminė iš kur sužinojo, apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį. Likę tyrimo dalyviai apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį sužinojo švenčių metu, skaitė knygoje, internete. (Žr. 33 diagrama).

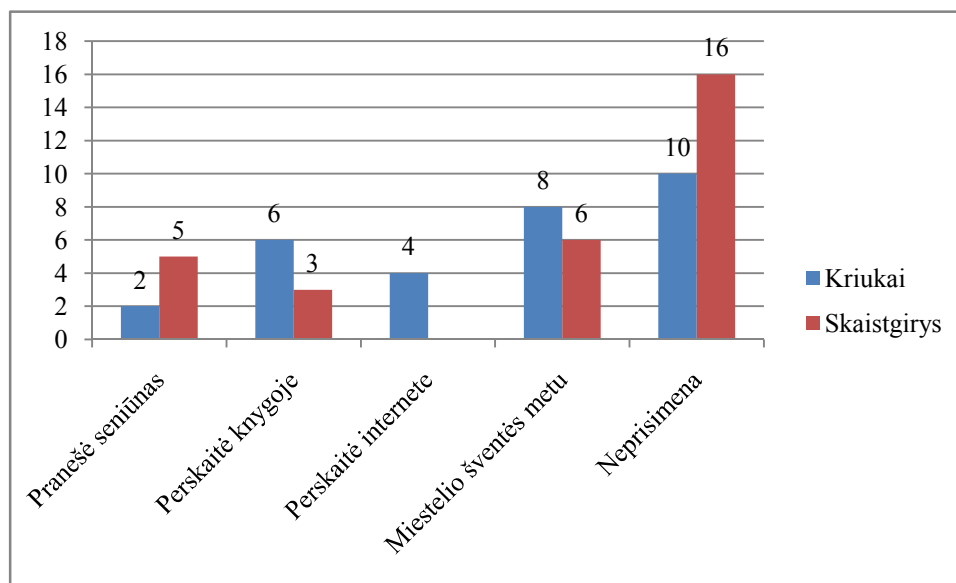

33 diagrama. Tyrimo dalyvavusių Jonišio rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, su kuo siejamas jų miestelio herbas

Tryliktame klausime dalyvių buvo paprašyta nurodyti vieną arba kelis variantus, ką atspindi jų miestelio herbas. Atlikus analizę, paaiškėjo toks Kriukų gyventojų atsakymų pasiskirstymas: miestelio istoriją (3), miestelio istoriją, tradicijas, papročius (27). Skaistgirio gyventojų nuomonę miestelio herbas atspindi: miestelio istoriją, tradicijas, papročius (14), miestelio istoriją (2), miestelio apylinkių grožį (5). Likę 9 tyrimo dalyviai (6 Skaistgiryje gyvena daugiau kaip 10 metų, 3 – iki 10 metų) savo anketose nurodė, kad miestelio herbas nieko neatspindi.

Keturioliktame anketos klausime gyventojų buvo paklausta, ar jie prisimena žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese. Kriukuose tyrimo dalyvavę 26 asmenys teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Likę 4 tyrimo dalyviai, Kriukuose gyvenantys daugiau nei 10 metų, pateikė tokius atsakymus: Vidas Narvydas (2 teigia, kad apie šį žmogų jiems papasakojo seniūnas), Vidas Narvydas ir Juozas Galkus (2). Iš šių dviejų asmenų, vienas teigia apie šiuos žmones sužinojęs iš seniūno, o kitas pats

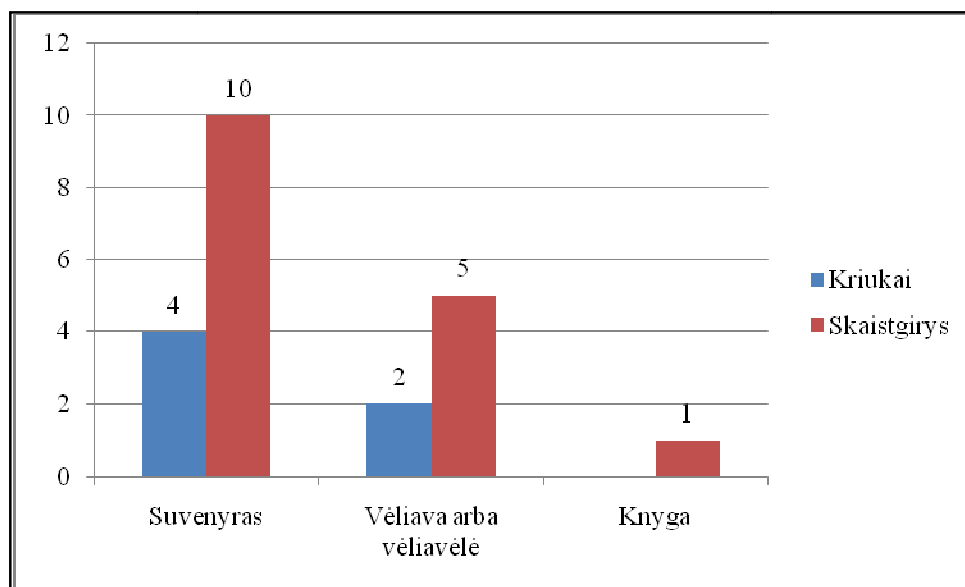
dalyvavo herbo kūrimo procese. Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, kad 28 tyrime dalyvavę asmenys teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Likusios 2 moterys, miestelyje gyvenančios daugiau kaip 10 metų, paminėjo dailininką Juozą Galkų. Iš šių dviejų tyrimo dalyvių, viena teigia apie šį žmogų sužinojo iš seniūno, o kita pati dalyvavo herbo kūrimo procese. Penkioliktajame anketos klausime norėta sužinoti, ar žmonės prisimena, kur sužinojo, kad miestelis turi herbą. Atlikus duomenų analizę, paaiškėjo, kad iš 60 tyrime dalyvavusių 26 Joniškių rajono miestelių gyventojai neprisimena, kur sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Likę 34 tyrime dalyvavusių asmenų pateikė įvairius variantus, koku būdu sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. (Žr. 34 diagrama).

34 diagrama. Tyrime dalyvavusių Joniškių rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

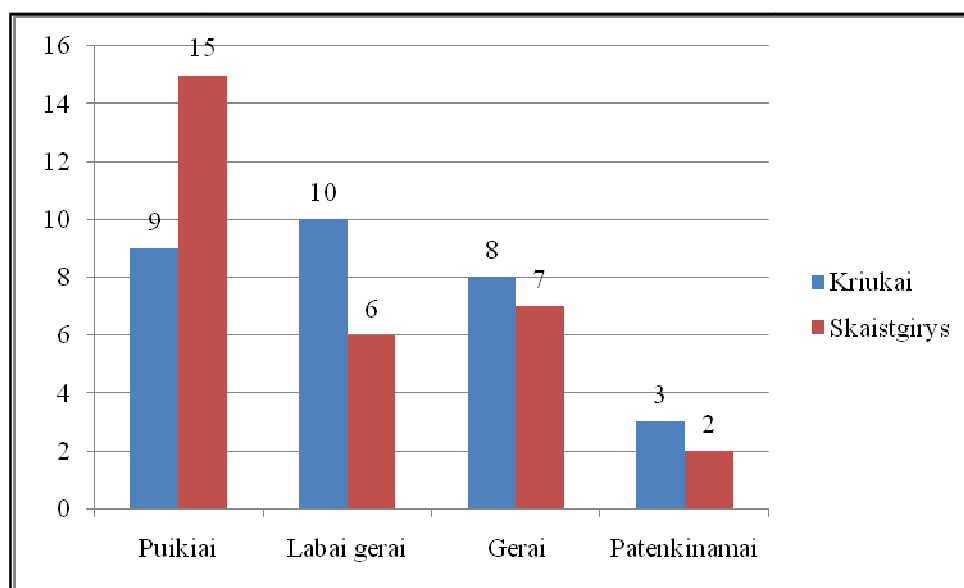
Atlikus rezultatų analizę pastebėta, kad tyrime dalyvavę Kriukų ir Skaistgirio gyventojai dažniausiai apie tai, kad jų miestelis turi herbą sužinojo švenčių metu (14). Tyrime siekiama sužinoti, ar visų Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojai žino vietas, kur galima rasti informacijos apie jų miestelio herbą, pamatyti jį. Anketose Kriukų gyventojai nurodė, tokias vietas, kur galima sužinoti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (4), miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, knygoje, internete (6). Taip pat miestelėnai anketose paminėjo, kur galima pamatyti Kriukų herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, (4), miestelio seniūnijoje, mokykloje (6), miestelio seniūnijoje, internete, knygoje (5). Skaistgirio gyventojai anketose taip pat pateikė atsakymus, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (15), miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, internete (9), miestelio seniūnijoje (6). Taip pat miestelėnai nurodė, kur galima pamatyti Skaistgirio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (15), miestelio seniūnijoje, mokykloje, internete (9), miestelio seniūnijoje (5), suvenyrų parduotuvėje ir internete (1). Atsižvelgiant į anketų rezultatus, būtina paminėti, kad Joniškių rajone – miestelio seniūnija yra dominuojanti vieta, kur galima pamatyti kiekvieno miestelio

herbą, rasti informacijos apie jį. Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad 24 Kriukų ir 14 Skaistgirio gyventojų neturi jokie daikto su miestelio herbu. Likusieji turi įvairius daiktus: knygas, suvenyrus, vėliavas arba vėliavėles ir t.t. Jonišchio rajone miestelių gyventojai dažniausiai turi suvenyrus, ant kurių vaizduojamas miestelio herbas. (Žr. 35 diagrama)

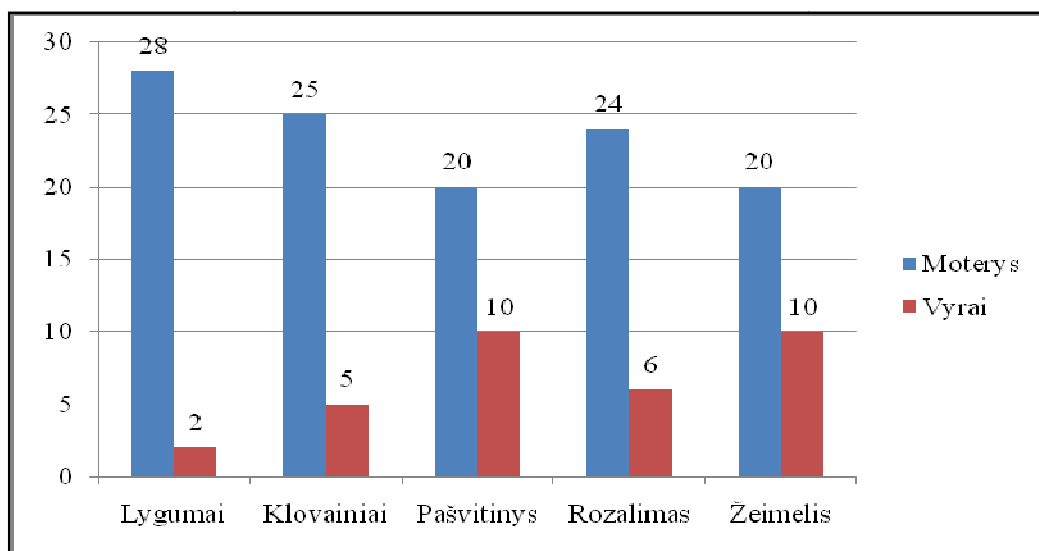
35 diagrama. Tyrime dalyvavusių Jonišchio rajono miestelių gyventojų, turinčių daiktus kuriuose pavaizduotas miestelio herbas, pasiskirstymas.

Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Jonišchio rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skalėje. Išanalizavus duomenis, paaiškėjo, kad daugiausia Kriukų gyventojų (10) savo herbą vertina labai gerai, o daugiausia Skaistgirio gyventojų savo herbą vertina puikiai (15) (Žr. 36 diagrama).

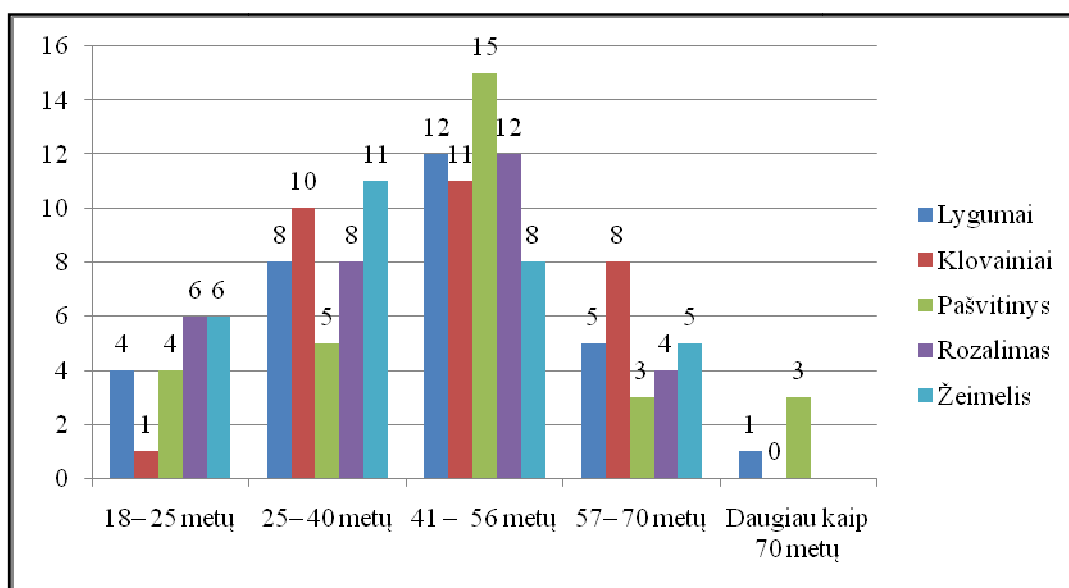
36 diagrama. Tyrime dalyvavusių Jonišchio rajono miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

Pakruojo rajone esančiuose Klovainiuose, Lygumuose, Rozalime, Pašvitinyje, Žeimelyje anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 150 šių miestelių gyventojų. Pakruojo rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūrotų klausimų (Žr. 3 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti šių miestelėnų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo šiuose miesteliuose trukmę. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad penkiuose miesteliuose dalyvavo vyrai ir moterys, kurių amžius svyruoja nuo 18 iki daugiau kaip 70 metų. (Žr. 37 – 41 diagrama)

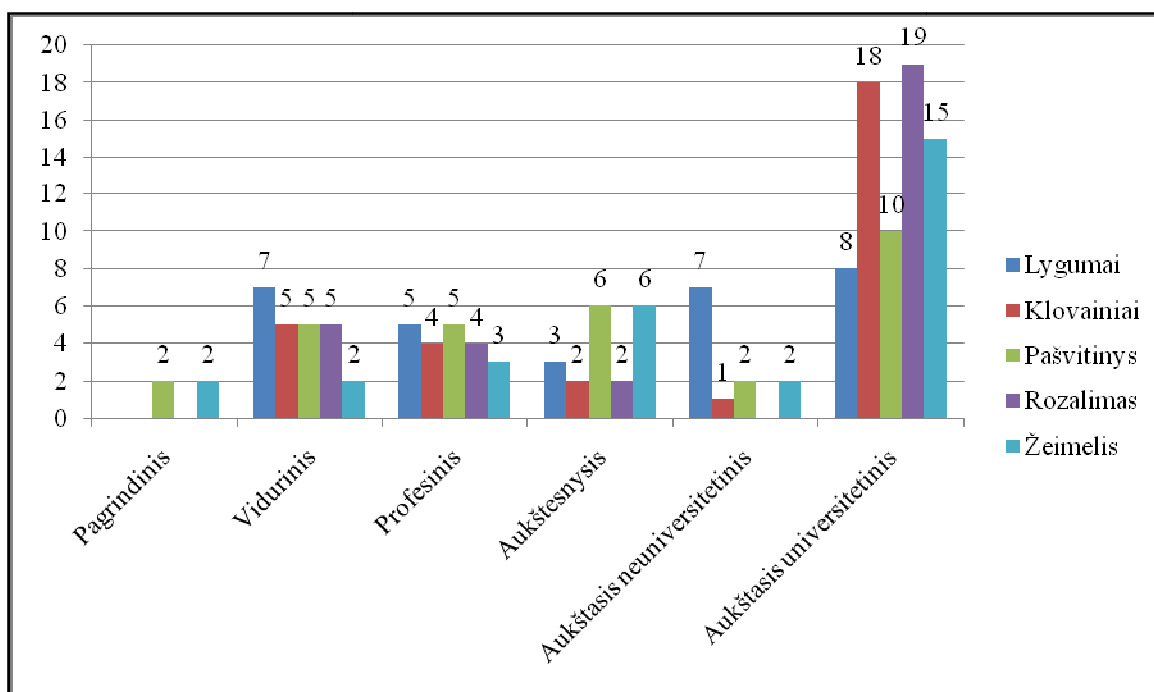

37 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

Išanalizavus tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono gyventojų pasiskirstymą pagal lytį, pastebėta, kad šiame rajone tyrime dalyvavo 117 moterų ir 33 vyrai. Daugiausiai moterų dalyvavo apklausoje vykusioje Lygumuose (22), o vyrų – Pašvitinyje ir Žeimelyje (9). Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Pakruojo rajone tyrime gausiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (58), o mažiausiai – asmenys turintys daugiau kaip 70 metų (4) (Žr. 38 diagrama).

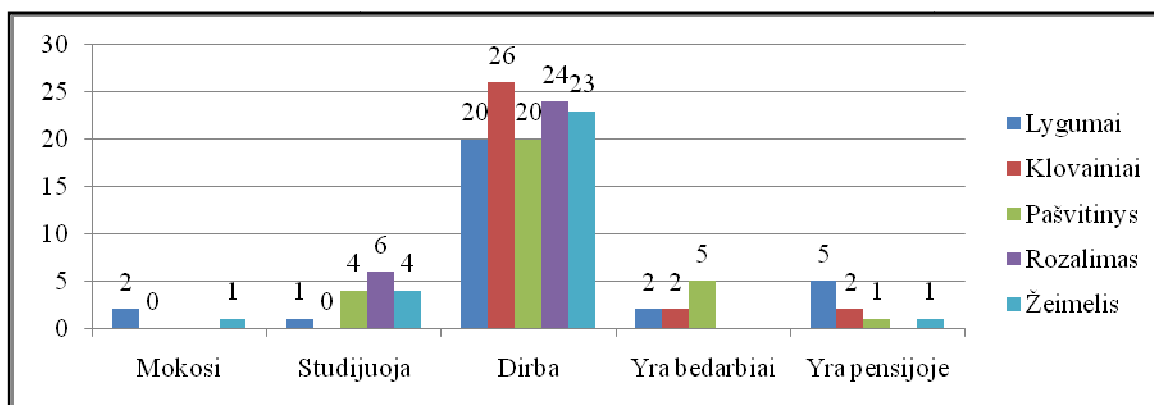

38 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

39 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Išanalizavus duomenis, pastebėta, kad Pakruojo rajone tyrime daugiausiai dalyvavo žmonės, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą (70), mažiausiai – žmonės turintys pagrindinį išsilavinimą (4).

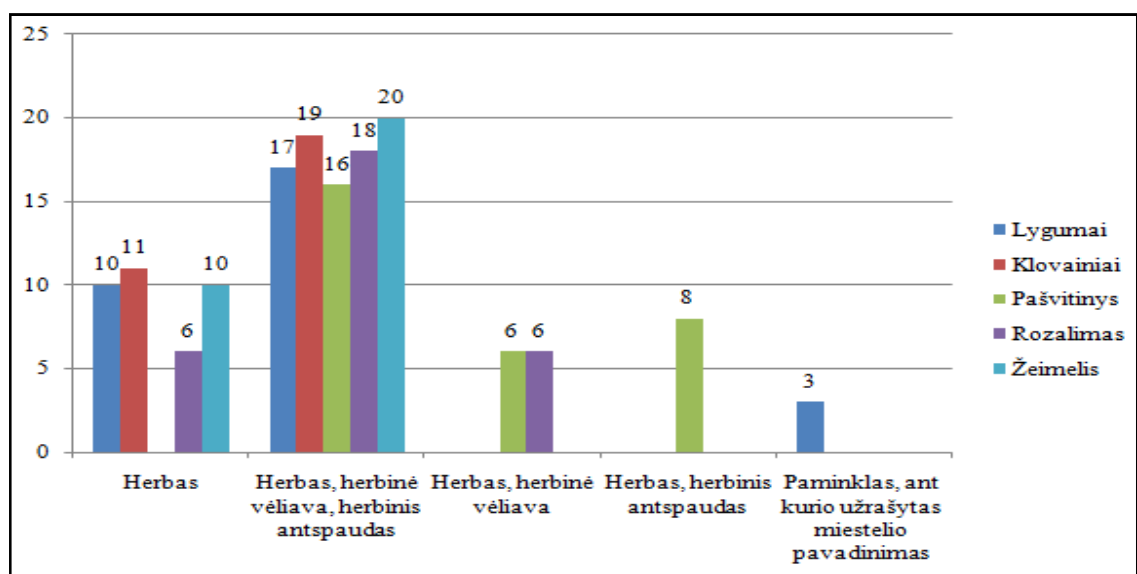
40 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal užsiėmimą.

Matyti, kad Pakruojo rajone tyrime gausiai dalyvavo dirbantys žmonės (113), o mažiausiai – besimokantys (3). Anketinių apklausų metu dalyvavo 25 (23 moterų, 2 vyrai) Lygumų gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Klovainiuose apklausoje dalyvavo 25 (21 moteris, 4 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (4 moterys, 1 vyras) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Pašvitinyje apklausoje dalyvavo 25 (15 moterų, 10 vyrų) ir 5 moterys miestelyje gyvenančios daugiau kaip 10 metų. Rozalimo anketinėje apklausoje dalyvavo 25 (20 moterų, 5 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (4 moterys, 1 vyras) žmonės miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Šiame tyrime Žeimelyje dalyvavo 25 (15

moterų, 10 vyrų), asmenys miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų.

Antrajame klausimų bloke siekiama sužinoti gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, 19 Lygumų gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likę 11 tyrime dalyvavę asmenys teigia, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Tyrime dalyvavę 23 Klovainių gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 7 gyventojų atsakymai pasiskirstė taip: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (5), paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (2). Tuo tarpu 18 Pašvitinio gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 12 atsakymai pasiskirstė taip: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (5), paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (2). Tyrime dalyvavę Rozalimo gyventojai anketose nurodė tokius atsakymus: teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas (20), dailininko sukurtas miestelio paveikslas (6), paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (4). Atsakydami į šį klausimą, 27 Žeimelio gyventojai manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusieji 3 Žeimelio gyventojai nurodė, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Atsakydami į šį klausimą 107 Pakruojo rajono gyventojai pasirinko teisingą atsakymą, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas.

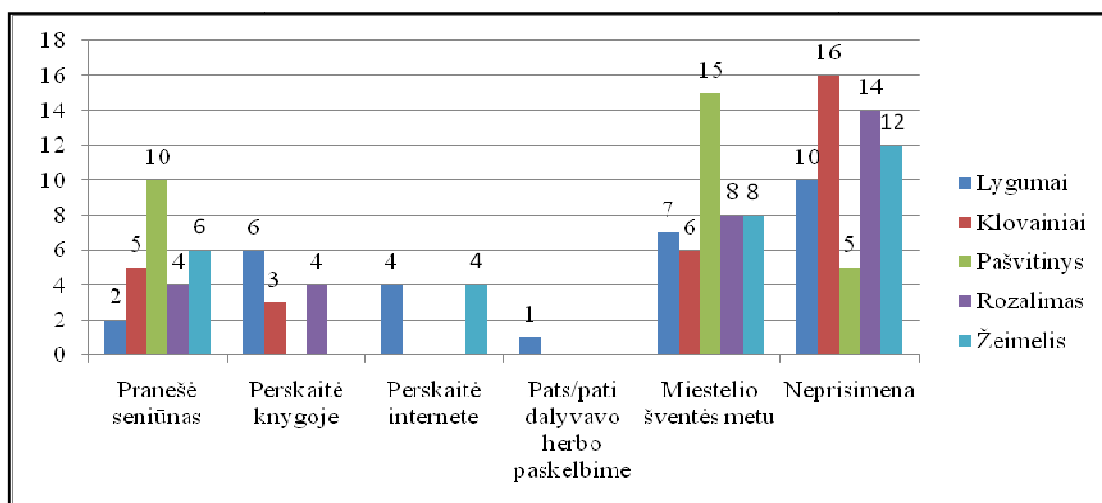
Aštuntajame anketos klausime buvo siekiama sužinoti šio tyrimo dalyvių nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Atlikus rezultatų analizę, matyti, kad didžiausias Pakruojo rajono miestelių gyventojų skaičius mano, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava, herbinis antspaudas (90). Šie žmonės pasirinko teisingą atsakymą (Žr. 41 diagrama).

41 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

Trečiajame bloke užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti miestelių herbus arba surasti informacijos apie juos. Pastebėta, kad visi 150 tyrimo dalyvių atpažįsta savo miestelių herbus. Atsakydami į dešimtąjį klausimą 30 Lygumų miestelėnų žino, kad jų herbe vaizduojamas kovos, narsumo, saulės, ugnies simbolis – gaidys. Tiek pat Klovainių gyventojų anketose teigia, kad jų miestelio herbe yra jėgos, vyriškumo, saulės dievo ir Lietuvos kario simbolis – žirgas. Atsakydami į šį klausimą 30 Pašvitinio miestelėnų mano, kad jų herbe vaizduojamas auksinis kaplys, apie kurį raizgosi apynių virkščios su sidabrinėmis spurgomis ir lapais. Visi apklausoje Rozalimo gyventojai žino, kad jų miestelio herbo skyde yra trys variniai varpai. Tiek pat Žeimelio gyventojų anketose teigia, kad jų herbe yra raktas ir pasienio simbolis.

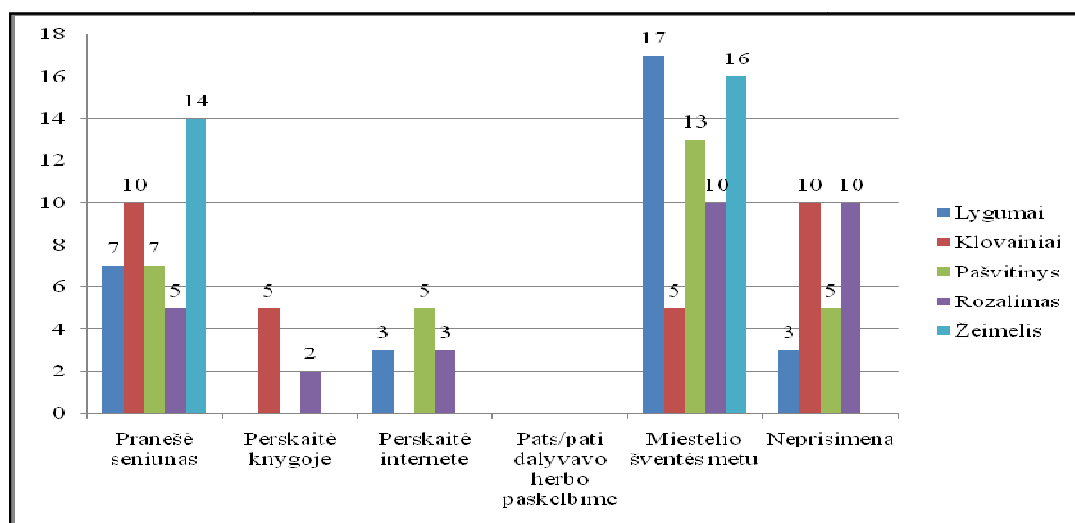
Vienuoliktajame klausime norėta sužinoti, su kuo tyrime dalyvavę Pakruojo rajono miestelėnai sieja savo herbą. Pasiūlyti tokie variantai: su liaudies pasakojimu apie tai, kad miestelio pavadinimas, kilę nuo einančio per laukus žirgo kinkavimo; su derlinga miestelio žeme, sukilimais, gaisrais, rezistencija; su senomis žemės ūkio ir aludarystės tradicijomis; su XVIII a. pastatytos bažnyčios varpais, kurie XX a. buvo sulieti į vieną; su tuo, kad miestelis nuo seno žinomas kaip tranzitinis. Išanalizavus anketinius duomenis pastebėta, kad visi tyrime dalyvavę Pakruojo rajono miestelių gyventojai pasirinko teisingus atsakymus. Lygumų gyventojai savo herbą sieja su derlinga miestelio žeme, sukilimais, gaisrais, rezistencija (30). Klovainių miestelėnai savo herbą sieja su liaudies pasakojimu apie tai, kad miestelio pavadinimas, kilę nuo einančio per laukus žirgo kinkavimo (30). Pašvitinyje tyrime dalyvavę asmenys miestelio herbą sieja su senomis žemės ūkio ir aludarystės tradicijomis (30). Rozalimo gyventojai savo herbą sieja su XVIII a. pastatytos bažnyčios varpais, kurie XX a. buvo sulieti į vieną (30). Pažymėtina, kad viena Rozalimo gyventoja savo anketoje rašo: *„Teisės aktų numatyta tvarka siūlant patvirtinti miestelio herbą aptarus seniūnijoje pasirenkant herbo spalvų variantą/esu seniūnijos darbuotoja/PST. Įvertinau tik patenkinamai, nes mano nuomone nenatūralu raudoni varpai, kiek žinau buvo nutarta sidabriniam fone 3 bronziniai varpai, bet tuomet dirbusi seniūnė pasirašydama sumaišė variantus ir taip gavosi“*. Žeimelio miestelyje tyrime dalyvavę žmonės savo herbą sieja su tuo, kad miestelis nuo seno žinomas kaip tranzitinis. Pastebėta, kad daugiausia tyrimo dalyvių (57) neprisiminė, iš kur sužinojo, apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį. Likę tyrimo dalyviai apie vienuoliktajame klausime pasirinktą įvykį sužinojo švenčių metu, skaitė knygoje, internete, pranešė seniūnas, pats/pati dalyvavo herbo paskelbime. (Žr. 42 diagrama).

42 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, su kuo siejamas jų miestelio herbas

Tryliktame klausime dalyvių buvo paprašyta nurodyti vieną arba kelis variantus, ką atspindi jų miestelio herbas. Atlikus analizę, paaiškėjo toks Lygumų gyventojų atsakymų pasiskirstymas: miestelio istoriją, tradicijas, papročius (28) miestelio istoriją (2). Klovainių gyventojų nuomonę miestelio herbas atspindi: miestelio istoriją (15), miestelio pavadinimą (10). Likę 5 Klovainių gyventojai mano, kad jų miestelio herbas nieko neatspindi. Pašvitinio gyventojai savo anketose pateikė tokius atsakymus: miestelio tradicijas, papročius (18), miestelio istoriją (10), miestelio tradicijas, papročius, istoriją (2). Miestelėnai, gyvenantys Rozalime, savo anketose pateikė tokius atsakymo variantus: miestelio pavadinimą (19), miestelio istoriją (11). Tyrime dalyvavusių Žeimelio gyventojų atsakymai pasiskirstė tokiu būdu: miestelio vietovę (22), miestelio vietovę, istoriją (7), miestelio istoriją (1).

Keturioliktajame anketos klausime gyventojų buvo paklausta, ar jie prisimena žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese. Lygumuose, Pašvitinyje ir Rozalime tyrime dalyvavę gyventojai teigia, kad neprisimena tokio žmogaus. Klovainiuose trys tyrime dalyvavę asmenys prisiminė herbo kūrėją, dailininką Juožą Galkū. Žeimelyje du apklausoje dalyvavę asmenys prisiminė herbo autorių – Albertą Gurską. Penkioliktajame anketos klausime norėta sužinoti, ar žmonės prisimena, kur sužinojo, kad miestelis turi herbą. Atlikus duomenų analizę, paaiškėjo, kad iš 150 tyrime dalyvavusių 28 Pakruojo rajono miestelių gyventojai neprisimena, kur sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. Pakruojo rajone daugiausia gyventojų apie tai, kad miestelis turi herbą, sužinojo miestelio šventės metu (61). Likę tyrime dalyvavusių asmenų pateikė įvairius variantus, koku būdu sužinojo, kad jų miestelis turi herbą. (Žr. 43 diagrama).

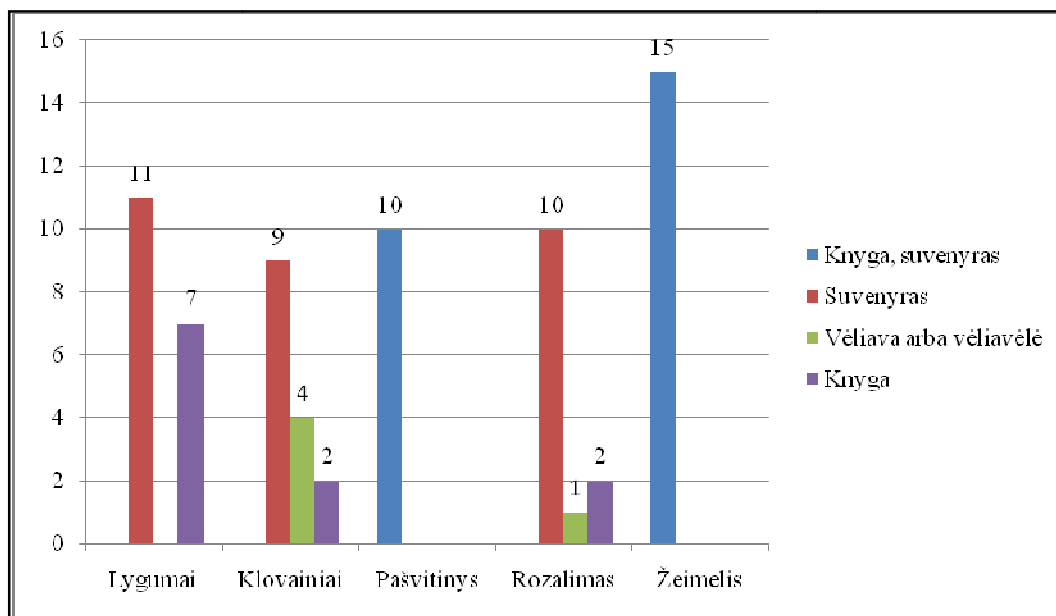

43 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

Tyrime siekiama sužinoti, ar visų Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojai žino vietas, kur galima rasti informacijos apie jų miestelio herbą, pamatyti jį. Anketose Lygumų gyventojai nurodė, tokias vietas, kur galima sužinoti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (20), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (10). Klovainių gyventojai savo anketose paminėjo tokias vietas, kur galima sužinoti apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, knygoje, internete (13), miestelio seniūnijoje (10), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (7). Pašvitinyje gyvenantys žmonės savo anketose nurodė tokius atsakymus: miestelio seniūnijoje (15), miestelio bibliotekoje (13), miestelio mokykloje (2). Apklausoje dalyvavę Rozalime gyvenantys asmenys savo anketose nurodė tokias miestelio vietas, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (4), miestelio seniūnijoje, mokykloje (6), miestelio seniūnijoje, internete, knygoje (5). Žeimelio gyventojų atsakymą į šį klausimą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (19), miestelio seniūnijoje, mokykloje, internete (6), miestelio seniūnijoje (5). Anketose Lygumų gyventojai nurodė, tokias vietas, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (20), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (9), internete (1). Klovainių gyventojai savo anketose paminėjo tokias vietas, kur galima pamatyti jų miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, (13), miestelio seniūnijoje, miestelio bibliotekoje (10), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (7). Pašvitinyje gyvenantys žmonės savo anketose nurodė tokius atsakymus: miestelio seniūnijoje, internete (15), miestelio seniūnijoje ir bibliotekoje (13), miestelio mokykloje (2). Apklausoje dalyvavę Rozalime gyvenantys asmenys savo anketose nurodė tokias miestelio vietas, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, (4), miestelio seniūnijoje, mokykloje (6), miestelio seniūnijoje, internete, knygoje (5). Žeimelio gyventojų atsakymą į šį klausimą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje, internete (25), miestelio seniūnijoje (5). Pažymėtina, kad

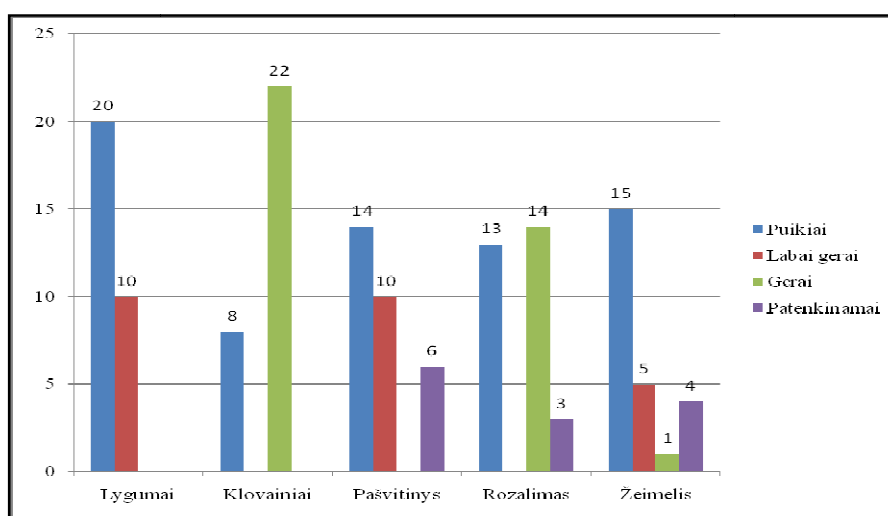
Pakruojo rajono penkių miestelių gyventojai dažniausia teigia, kad rasti informacijos apie jų herbus ir juos pamatyti, galima miestelių seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje. Taip pat internete, knygose.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad 12 Lygumų, 15 Klovainių, 20 Pašvitinio, 17 Rozalimo ir 15 Žeimelio gyventojų neturi jokio daikto su miestelio herbu. Likusieji turi įvairius daiktus: knygas, suvenyrus, vėliavas arba vėliavėles ir t.t. (Žr. 44 diagrama)

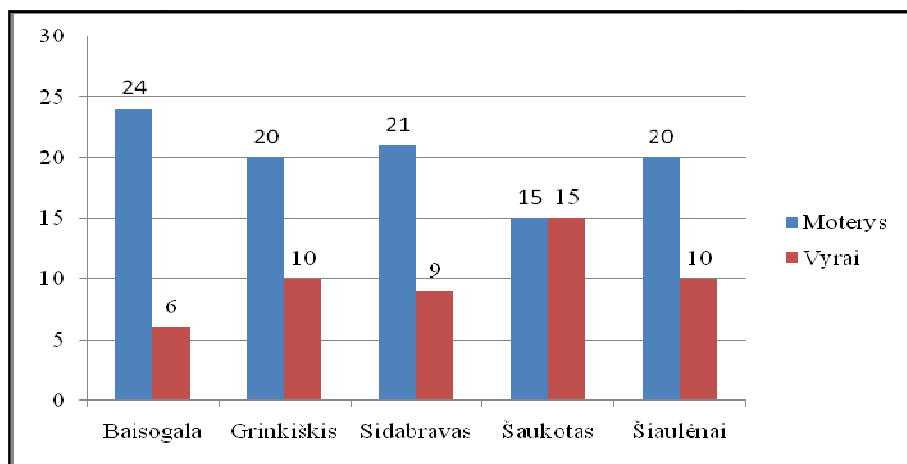
44 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų, turinčių daiktus kuriuose pavaizduotas miestelio herbas, pasiskirstymas.

Matyti, kad Pakruojo rajone miestelių gyventojai dažniausiai turi suvenyrus, ant kurių vaizduojamas miestelio herbas (30). Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skaleje. Išanalizavus duomenis, pastebėta, kad šių miestelių gyventojai herbus vertina labai įvairiai. Pažymėtina, kad šiame rajone geriausiai savo herbą vertina Lygumų gyventojai (Žr. 45 diagrama).

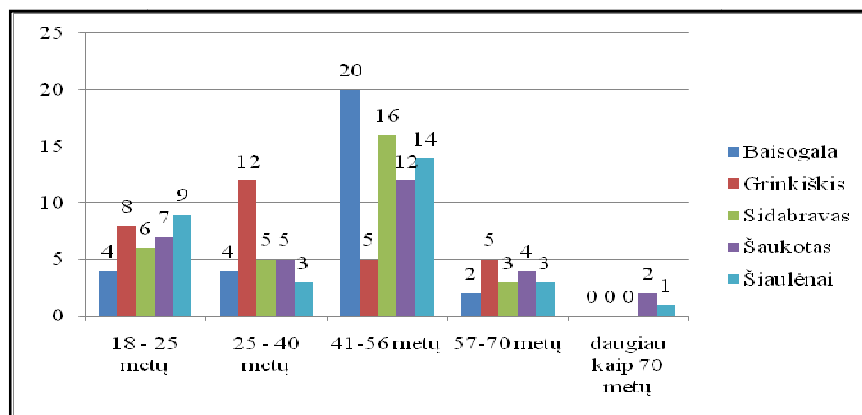
45 diagrama. Tyrime dalyvavusių Pakruojo rajono miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

Radviliškio rajone esančiuose Baisogalos, Grinkiškio, Sidabravo, Šaukoto ir Šiaulėnų miesteliuose anketinėje apklausoje iš viso dalyvavo 150 šių miestelių gyventojų. Radviliškio rajono miestelių gyventojams suformuluotą anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų (Žr. 4 priedas). Pirmajame klausimų bloke buvo siekiama sužinoti gyventojų amžių, išsilavinimą, veiklą, gyvenimo šiuose Radviliškio rajono miesteliuose trukmę. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad šiuose penkiuose miesteliuose dalyvavo vyrai ir moterys, kurių amžius svyruoja nuo 18 iki daugiau kaip 70 metų. Tyrime dalyvavusių šių penkių miestelių gyventojų išsilavinimas: pagrindinis, vidurinis, profesinis, aukštesnysis, aukštasis neuniversitetinis ir aukštasis universitetinis. Taip pat šie žmonės užsiima įvairia veikla – studijuoja, dirba, yra pensijoje arba šiuo metu nedirba¹⁹⁴ (Žr. 46 – 49 diagramos).

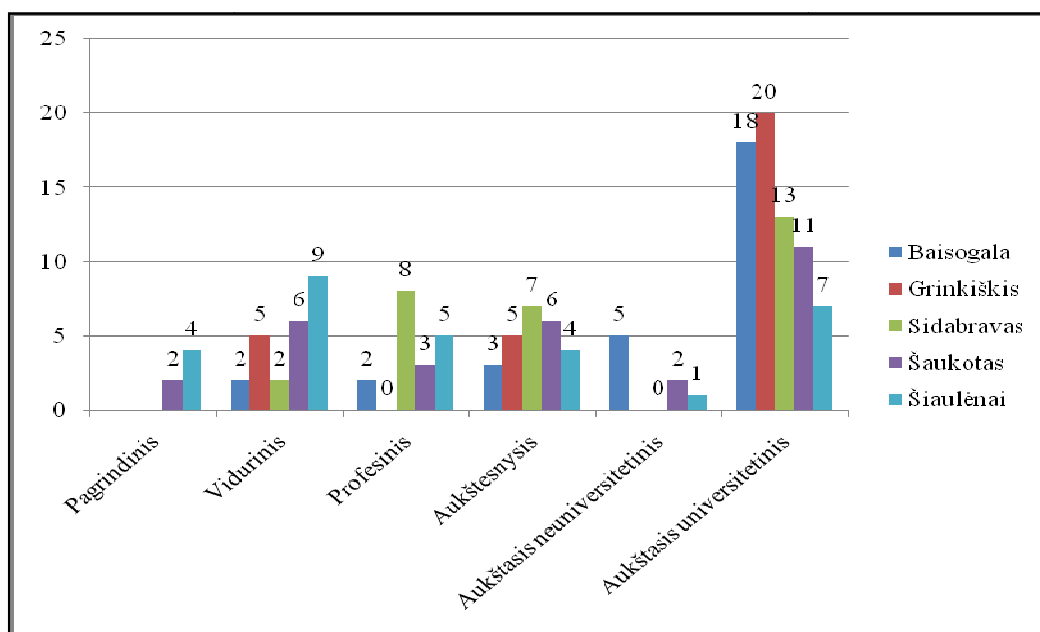
46 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį.

Matyti, kad Radviliškio rajone anketinėje apklausoje dalyvavo 100 moterų ir 50 vyrų. Daugiausiai moterų (24) tyrime dalyvavo Baisogaloje, o vyrų – Šaukote. Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Radviliškio rajone tyrime gausiausiai dalyvavo 41 – 56 metų miestelėnai (70), o mažiausiai – asmenys turintys daugiau kaip 70 metų (3) (Žr. 47 diagrama).

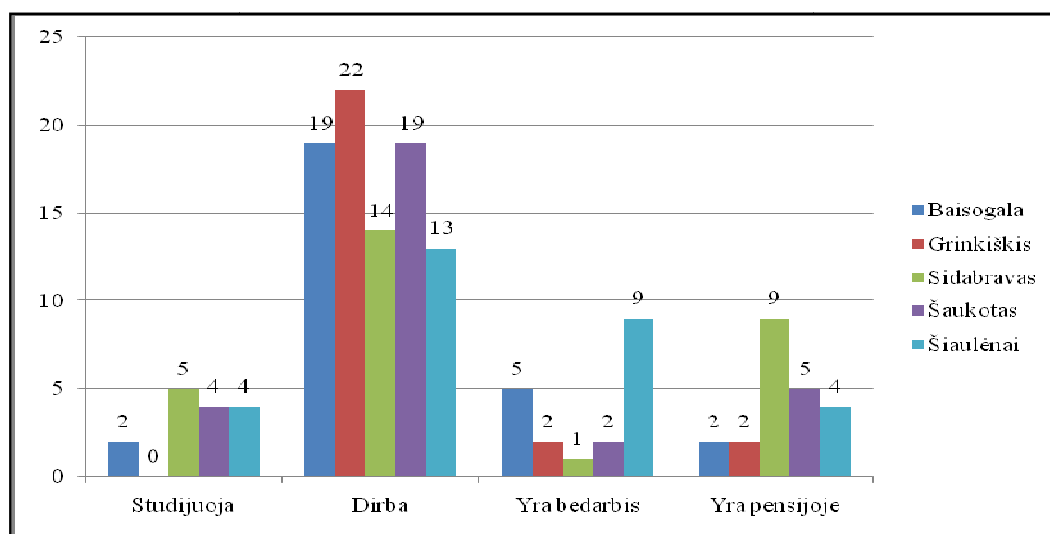
47 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

¹⁹⁴ Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Šiaulių, Radviliškio rajonų atvejai. *Šiaurės Lietuva 2012*, Šiauliai, p.66-78

48 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Matyti, kad Radviliškio rajone apklausoje daugiausiai dalyvavo asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą (69), o mažiausiai – žmonės, turintys aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą (3) (Žr. 48 diagrama).

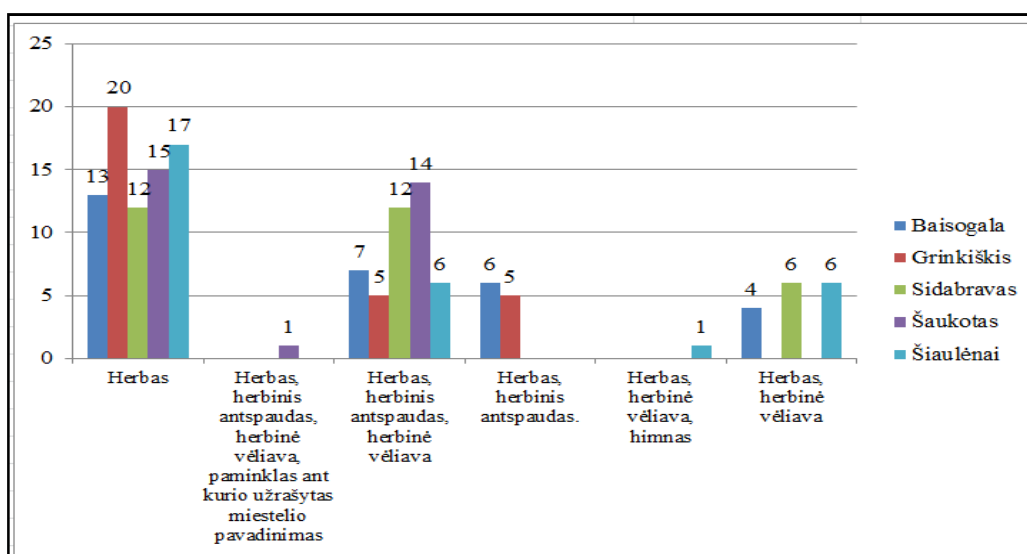

49 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal veiklą.

Atlikus anketinių duomenų analizę, pastebėta, kad Radviliškio rajone tyrime daugiausiai dalyvavo dirbantys žmonės (87), o mažiausiai – studijuojantys asmenys (15) (Žr. 49 diagrama). Apklausoje, vykusioje Baisogaloje dalyvavo 25 (19 moterų, 6 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Grinkiškyje tyrime dalyvavo 25 (18 moterų, 7 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 (2 moterys, 3 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Sidabravo miestelyje tyrime dalyvavo 25 (16 moterų, 9 vyrai) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų ir 5 moterys miestelyje gyvenančios iki 10 metų. Šaukote apklausų metu dalyvavo 25 (13 moterų, 12 vyrų) gyventojai miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų

ir 5 (2 moterys, 3 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų. Šiaulėnuose apklausose dalyvavo 25 (17 moterų, 8 vyrai) gyventojai miestelyje įsikūrę daugiau kaip 10 metų ir 5 (3 moterys, 2 vyrai) miestelyje gyvenantys iki 10 metų.

Antrajame klausimų bloke siekiama sužinoti gyventojų heraldikos žinias. Atsakydami į septintąjį klausimą, visi 30 Baisogalos gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Tuo tarpu tyrime dalyvavusių 16 Grinkiškio gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Trys vyrai, Grinkiškyje gyvenantys iki 10 metų, anketose nurodė, kad miestelio herbas yra paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas. Likę 11 tyrime dalyvavusių asmenų teigia, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Atsakydami į šį klausimą, 10 Sidabravo gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 20 gyventojų atsakymai pasiskirstė taip: dailininko sukurtas miestelio paveikslas (14), paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas (6). Tyrime dalyvavusių 18 Šaukoto gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 22 gyventojai anketose nurodė, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Šiaulėnuose 20 gyventojų manė, kad miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Likusiųjų 10 gyventojai anketose nurodė, kad miestelio herbas yra dailininko sukurtas miestelio paveikslas. Radviliškio rajone daugiausiai gyventojų (94) savo anketose pasirinko teisingą atsakymą – miestelio herbas yra teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas, patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas. Aštuntajame anketos klausime buvo siekiama sužinoti šio tyrimo dalyvių nuomonę, kas sudaro miestelio heraldiką. Atlikus rezultatų analizę, matyti, kad didžiausias Radviliškio rajono miestelių gyventojų skaičius mano, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas (77). Teisingą atsakymą, kad miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinė vėliava, herbinis antspaudas, pasirinko 44 Radviliškio rajono miestelių gyventojai (Žr. 50 diagrama).

50 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų nuomonės, kas sudaro miestelio heraldiką.

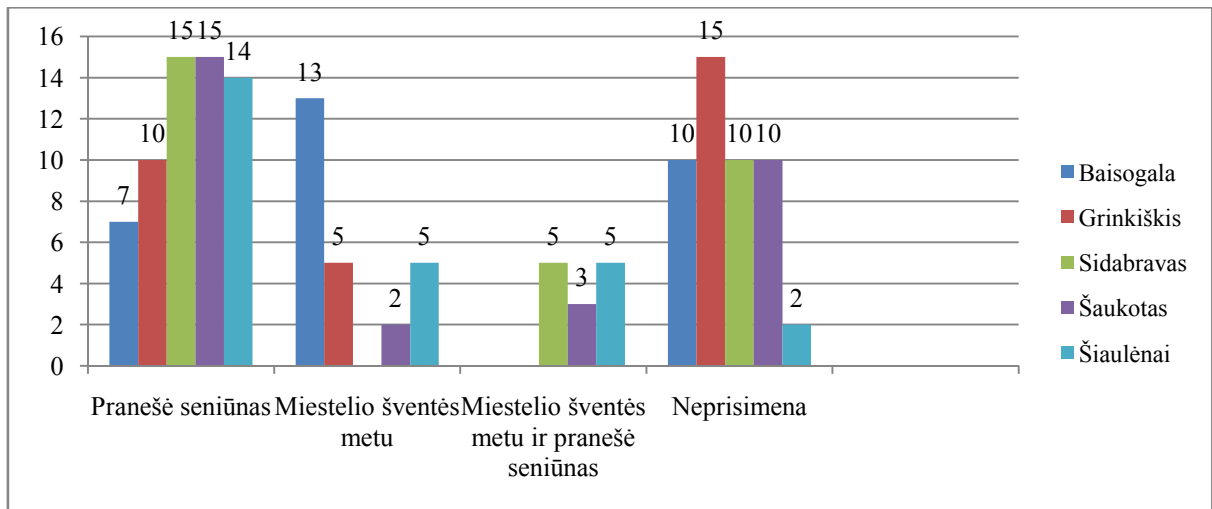
Trečiajame bloke užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti šį herbą arba surasti informacijos apie jį. Pastebėta, kad visi 30 Baisogalos gyventojų atpažįsta savo miestelio herbą ir žino, kad jo priekiniame lauke vaizduojamas sidabrinė pasaga su virš jos tupinčiu, į kairę pusę atsigręžusiu juodu naktikovu. Paukštis snape laiko auksinį žiedą. Antrajame skydo lauke – auksinė Dievo Apvaizdos akis. Visi 30 Grinkiškio miestelėnai taip pat atpažįsta savo miestelio herbą ir žino, kad jame vaizduojamas angelas, laikantis lelijos šakelę su trimis sidabriniais žiedais. Tyrime dalyvavę visi Sidabravo gyventojai atpažįsta savo miestelio herbą ir teigia, kad jame vaizduojamas sidabrinis medis. Visi apklausoje dalyvavę Šaukoto gyventojai savo anketose nurodė, kad atpažįsta savo miestelio herbą ir žino, kad jame vaizduojama sidabrinė pempė, stovinti tarp raudonų uogų. Tyrime dalyvavę asmenys Šiaulėnų herbą sieja su šiam kraštui būdingu rugių pjovimo įrankiu, bei garsia Šemetų gimine.

Vienuliiktajame klausime norėta sužinoti, su kuo Baisogalos gyventojai sieja savo miestelio herbą. Pasiūlyti tokie atsakymų variantai: su 1791 m. lapkričio 10 d., kuomet ATR valdovas Stanislovas Augustas miesteliui suteikė herbą; su XIX a. dievdirbiu Vincu Svirskiu, kurio du vertingi kryžiai išlikę miestelio kapinaitėse; su šiame krašte itin gausiai gyvenančiu, pavasario ir atgimimo pranašu paukščiu – pempe; su miestelio vardu ir gyvybės simboliu; su šiam kraštui būdingu rugių pjovimo įrankiu, bei garsia Šemetų gimine. Taip pat gyventojams pasiūlyta įrašyti ir savo atsakymo variantą. Atlikus rezultatų analizę paaiškėjo, kad du tyrimo dalyviai, miestelyje gyvenantys iki 10 metų, Baisogalos herbą sieja su pavadinimu ir gyvybės simboliu. Likę 28 tyrimo dalyviai (25 miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 3 – iki 10 metų) savo anketose nurodė, kad Baisogalos herbą sieja su 1791 m. lapkričio 10 d., kuomet ATR valdovas Stanislovas Augustas suteikė jį miesteliui.

Atlikus anketinių duomenų analizę, paaiškėjo, kad šiuo klausimu skyrėsi nuomonės tarp miestelėnų gyvenančių Grinkiškyje iki 10 metų, bei miestelėnų jame gyvenančių daugiau nei 10 metų. Grinkiškietėnai miestelyje gyvenantys iki 10 metų, anketose nurodė, kad herbą sieja su miestelio vardu ir gyvybės simboliu (5). Tokiu būdu galima daryti išvadą, kad šie žmonės pasirinko neteisingą atsakymą, kadangi jų atmintyje jau nebėra išlikęs XIX a. Vinco Svirskio vardas. Taip pat šie žmonės nesieja miestelio herbo ir su angelo figūra, kuri yra miestelio bažnyčios simbolis. Tuo tarpu aštuoni tyrimo dalyviai, kuriems yra 18 – 25 metų, dvylika tyrimo dalyvių, kuriems yra 25 – 40 metų, miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų, anketose savo herbą sieja su angelo – miestelio globėjo figūra. Likę 10 (41– 70 metų) miestelėnų Grinkiškio herbą vis dar sieja su XIX a. dievdirbiu Vincu Svirskiu, kurio du vertingi kryžiai išlikę miestelio kapinaitėse. Viena tyrimo dalyvė, kurios amžius nuo 57 iki 70 metų, anketoje rašo: „*Mūsų miestely gyvena Vincas Svirskis, kuris mėgo drožinėti angelus. Turime du kryžius su angelais kapinėlose. Todėl herbe ir yra angelas. Ir mūsų bažnytelę globoja angelas*“. Apklausoje dalyvavę visi 30 Sidabravo gyventojai savo miestelio herbą sieja su miestelio vardu ir gyvybės simboliu. Visi 30 tyrimo dalyvė Šaukoto miestelėnai herbą sieja su šiame krašte itin gausiai gyvenančiu, pavasario ir atgimimo pranašu

paukščiu – pempe. Visi Šiaulėnų gyventojai anketose nurodė, kad savo miestelio herbą sieja su šiam kraštui būdingu rugių pjovimo įrankiu, bei garsia Šemetų gimine.

Taip pat Radviliškio rajono miestelių gyventojai savo anketose nurodė, iš kur sužinojo apie įvykį paminėtą vienuoliktajame klausime. Atlikus anketinių duomenų analizę, matyti, kad Radviliškio rajone daugiausia tyrimo dalyvių (61) apie įvykį, su kuriuo siejamas su miestelio herbas, sužinojo iš seniūno. Tačiau pastebėta, kad 47 šio rajono gyventojai neprisimena, iš kur sužinojo, apie vienuoliktajame klausime paminėtą įvykį. (Žr. 51 diagrama).

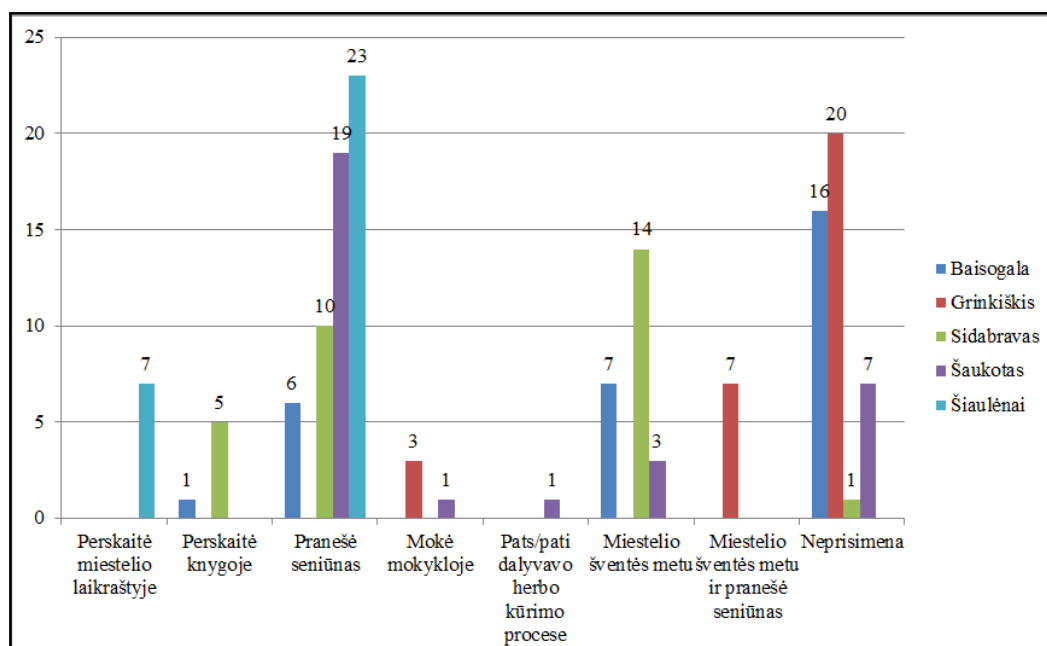
51 diagrama. Tyrimo dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

Tryliktame klausime gyventojų buvo paprašyta įvardinti vieną arba kelis dalykus, ką atspindi jų miestelių herbai. Atlikus analizę, paaiškėjo toks Baisogalos gyventojų atsakymų pasiskirstymas: miestelio istoriją (25), miestelio tradicijas, papročius ir įkūrėjus, globėjus (5). Pastebėta, kad vienas tyrimo dalyvis anketoje rašo: „*Tai tiesiog istorinis simbolis*“. Kitas gyventojas anketoje išsako tokią nuomonę: „*Tiesioginių specifinių sąsajų su miesteliu herbas neturi, tai tiesiog istorinis simbolis, žymintis Baisogalą ir su ja siejamas*“. Išanalizavus rezultatus pastebėta, kad gyventojai mano, kad Grinkiškio herbas atspindi: miestelio medžio drožėjo darbus ir miestelio religiją (10), miestelio religiją ir miestelio globėjus, įkūrėjus (15), miestelio pavadinimą (5). Tryliktajame klausime 20 Sidabravo (15 miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 miestelyje gyvena iki 10 metų) gyventojų pažymėjo, kad miestelio herbas atspindi miestelio pavadinimą. Likusiųjų apklausoje dalyvavusių asmenų atsakymai pasiskirstė tokiu būdu: miestelio istoriją ir pavadinimą (5), miestelio tradicijas, papročius ir pavadinimą (5). Šaukote 8 (3 miestelyje gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) asmenys mano, kad herbas nieko neatspindi. Likusiųjų miestelėnų atsakymai pasiskirstė taip: miestelio tradicijas, papročius (9), miestelio įkūrėjus, globėjus (5), apylinkes, kur auga daug spanguolynų (3), miestelio istoriją (2), miestelio pavadinimą (1), miestelio gamtą (1), aplinką (1). Atlikus analizę, paaiškėjo, kad trys Šiaulėnuose tyrimo dalyvę asmenys, miestelyje gyvenantys daugiau kaip 10 metų, anketose nurodė, kad herbas nieko neatspindi. Likusiųjų 27

asmenų atsakymai pasiskirstė tokiu būdu: miestelio istoriją (16), miestelio įkūrėjus, globėjus (4), miestelio istoriją ir įkūrėjus, globėjus (2), miestelio tradicijas, papročius (2), miestelio tradicijas, papročius ir įkūrėjus, globėjus (2), miestelio tradicijas, papročius, istoriją ir globėjus, įkūrėjus (1).

Keturioliktajame klausime norėta sužinoti, ar Baisogalos, Grinkiškio, Sidabravo, Šaukoto ir Šiaulėnų gyventojai prisimena žymius miestelių žmones, dalyvavusius herbų atkūrimo arba kūrimo. Taip pat buvo paprašyta, kad tyrimo dalyviai nurodytų to žmogaus vardą ir pavardę. Išanalizavus rezultatus paaiškėjo, kad 17 Baisogalos gyventojų (12 gyvena miestelyje daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Penki tyrimo dalyviai įvardijo Baisogalos garbės pilietį – Romualdą Budrį. Apie šį žmogų tyrimo dalyviai sužinojo miestelio šventės metu. Aštuoni tyrimo dalyvavę asmenys įvardijo baisogalietį, dalininką – Arvydą Každailį. Pastebėta, kad Grinkiškyje 26 miestelėnai (21 gyvena miestelyje daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) teigia, kad neprisimena nė vieno tokio žmogaus. Keturios tyrimo dalyvės įvardijo herbo autorių, dailininką – Arvydą Každailį. Pažymėtina, kad 5 (4 moterys, 1 vyras) tyrimo dalyvavę, daugiau kaip 10 metų Sidabrave gyvenantys žmonės teigia prisimenantys herbą sukūrusį dailininką Arvydą Každailį. Likę 25 Sidabravo gyventojai (20 gyvena daugiau kaip 10 metų, 5 – iki 10 metų) anketose rašo, kad neprisimena nė vieno asmens dalyvavusio herbo kūrimo procese. Iš visų tyrimo dalyvavusių Šaukoto gyventojų, penki anketose įvardijo tokius žmones: seniūną Albiną Augustį ir dailininką Arvydą Každailį (2), Joną Varną (1), Arvydą Každailį (1), seniūną Albiną Augustį (1). Iš 30 apklausoje dalyvavusių Šiaulėnų gyventojų dvi moterys, miestelyje įsikūrusios daugiau nei 10 metų įvardijo herbo autorių Arvydą Každailį ir J. Šemetą.

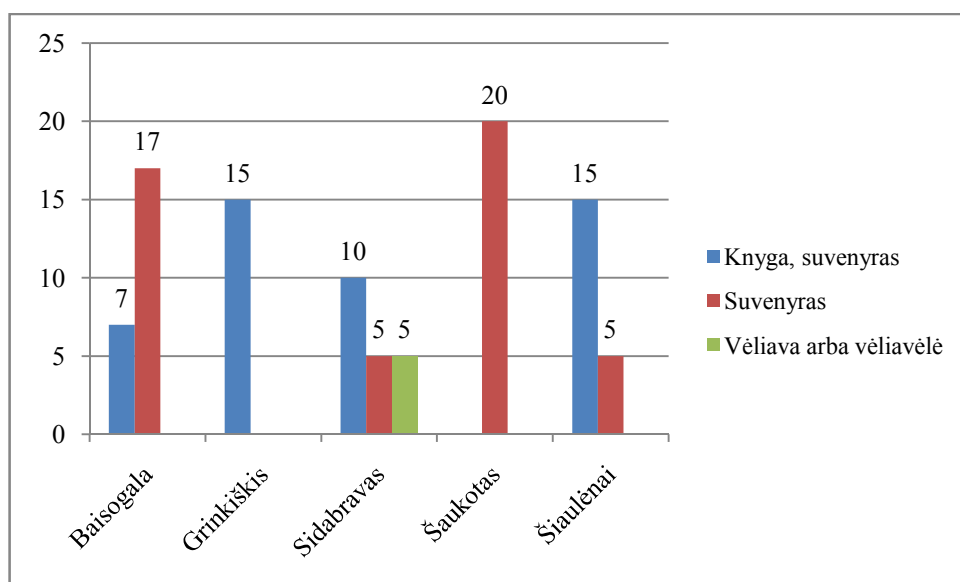
Penkioliktajame anketos klausime paklausta, ar gyventojai prisimena, kur sužinojo, kad miestelis turi herbą. Atlikus rezultatų analizę, matyti, kad dažniausiai tyrimo dalyvavę žmonės, apie tai, kad jų miestelis turi herbą sužinojo iš seniūno (58) (Žr. 52 diagrama).

52 diagrama. Tyrimo dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų atsakymai, iš kur jie sužinojo, kad jų miestelis turi herbą.

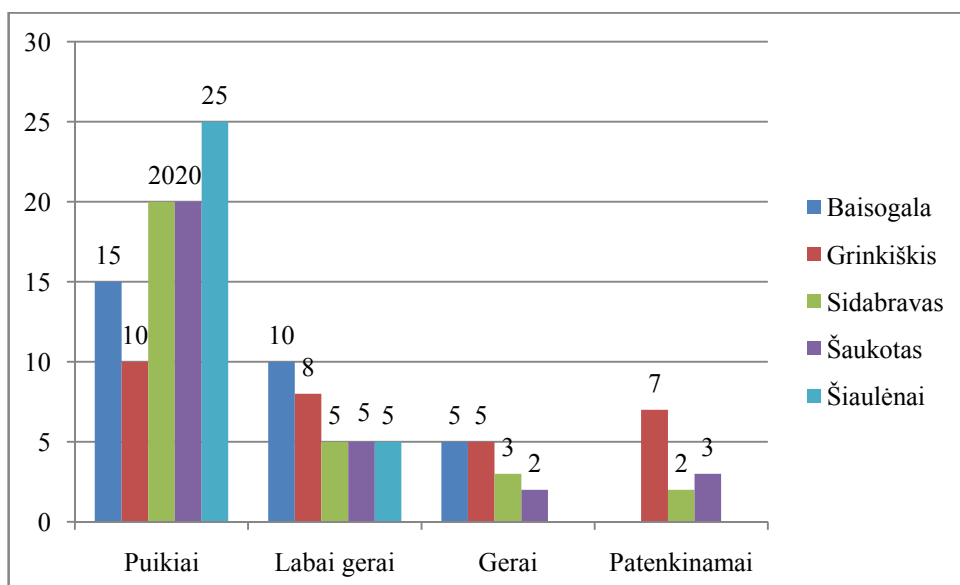
Šešioliktajame klausime buvo siekiama sužinoti, ar Radviliškio rajono miestelių gyventojai žino, kur galima rasti informacijos apie jų miestelių herbus. Anketose Baisogalos gyventojai nurodė tokius atsakymus: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (15), miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, internete (10), miestelio seniūnijoje (5). Taip pat miestelėnai nurodė, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (14), miestelio seniūnijoje, mokykloje, internete (9), Lietuvos sveikatos mokslų Gyvulininkystės institute (7). Tyrime dalyvavę Grinkiškio gyventojai pateikė tokius atsakymus: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (14), miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, internete (8), miestelio seniūnijoje (8). Taip pat šie tyrimo dalyviai nurodė, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (14), miestelio seniūnijoje, mokykloje, internete (9), miestelio seniūnijoje (4), miestelio seniūnijoje ir prie gaisrinės (3). Sidabravo gyventojų nuomone, apie jų miestelio herbą informacijos galima rasti ir jį pamatyti: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (20), miestelio seniūnijoje, mokykloje, bibliotekoje, internete (8), miestelio seniūnijoje (2). Anketose Šaukoto miestelėnai atsakė, kur galima rasti informacijos apie miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (13), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje (4), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, mokykloje (3), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, muziejuje, mokykloje (3), miestelio bibliotekoje, muziejuje (2), miestelio seniūnijoje, mokykloje (3), miestelio bibliotekoje, internete (1), miestelio bibliotekoje (1). Taip pat miestelėnai anketose pažymėjo vietas, kur galima pamatyti miestelio herbą: miestelio seniūnijoje (14), miestelio bibliotekoje, miestelio seniūnijoje (5), miestelio seniūnijoje, miestelio mokykloje (4), miestelio bibliotekoje, mokykloje, seniūnijoje (3), miestelio bibliotekoje (2), miestelio bibliotekoje, mokykloje, iškaboje prie miestelio pavadinimo, vėliavoje (1), centre (1). Tyrime dalyvavę Šiaulėnų gyventojai mano, kad informacijos apie miestelio herbą galima rasti: miestelio seniūnijoje, bibliotekoje (10), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, muziejuje (7), miestelio seniūnijoje (5), miestelio seniūnijoje, bibliotekoje, muziejuje, mokykloje (4), miestelio bibliotekoje (3), internete (1). Šie tyrime dalyvavę gyventojai miestelėnai nurodė, kur galima pamatyti Šiaulėnų herbą: miestelio seniūnijoje (15), miestelio bibliotekoje, miestelio seniūnijoje (7), miestelio bibliotekoje (4), miestelio bibliotekoje (2), miestelio seniūnijoje, mokykloje (2). Apklausoje dalyvavę Radviliškio gyventojai savo anketose dažniausiai nurodė, kad rasti informacijos apie miestelio herbą bei pamatyti jį galima kiekvieno miestelio seniūnijoje.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad 6 Baisogalos, 15 Grinkiškio, 10 Sidabravo, 10 Šaukoto, 10 Šiaulėnų gyventojų neturi jokio daikto su miestelio herbu. Likusieji turi įvairius daiktus: knygas, suvenyrus, vėliavas arba vėliavėles ir t.t. Tyrimo dalyviai savo anketose teigia dažniausiai turintys suvenyrus, ant kurių vaizduojamas miestelio herbas. (47) (Žr. 53 diagrama).

53 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų pasiskirstymas pagal turimus daiktus, ant kurių vaizduojamas jų miestelio herbas.

Dvidešimtajame klausime tyrime dalyvavusių Radviliškio rajono miestelių gyventojų buvo paprašyta įvertinti savo miestelio herbą penkių balų skalėje. Išanalizavus duomenis, paaiškėjo, kad geriausiai savo herbą vertina tyrime dalyvavę Šiaulėnų gyventojai (Žr. 54 diagrama).

54 diagrama. Tyrime dalyvavusių Radviliškio miestelių gyventojų savo miestelių herbų įvertinimai.

Apibendrinant būtina paminėti, kad iš viso tyrime dalyvavo 660 gyventojų, 181 (27%) vyras ir 479 (73%) moterys iš 22 Lietuvos miestelių. Anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų, kuriuos galima suskirstyti į tris blokus. Pirmajame klausimų bloke (1–6 klausimai) buvo klausama apie miestelių gyventojų amžių, išsilavinimą, pagrindinį užsiėmimą, gyvenimo miestelyje trukmę. Antrąjį bloką (7–8 klausimai) sudarė klausimai apie pagrindines gyventojų heraldikos žinias. Trečiajame bloke (9–20 klausimai) užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti šį herbą arba surasti informacijos apie jį. Anketinėje apklausoje gausiai dalyvavo

asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą, dirbantys. Kiekviename miestelyje apklausta po 30 žmonių, iš kurių po 25, miestelyje gyvenančius daugiau nei 10 metų (550) bei po 5, miestelyje gyvenančius iki 10 metų (110). Tokiu būdu buvo siekiama sužinoti, kaip formuojama kultūrinė ir istorinė atmintis veikia neseniai miestelyje gyvenančius žmones bei palyginti šiuos rezultatus su virš 10 metų miestelyje gyvenančių anketų atsakymais. Būtina pažymėti, kad pasirinktas iki 10 metų gyvenimo miestelyje tarpsnis, kadangi šiuo laikotarpiu žmonės dar tik kuriasi miestelyje, susipažįsta su jo istorija, kitais gyventojais, pradeda dirbti, auginti vaikus ir pan. Išanalizavus anketinius duomenis, paaiškėjo, kad tyrimo dalyviai, miesteliuose gyvenantys iki 10 metų, atpažįsta savo miestelio herbas, tačiau jiems trūksta žinių apie tai su kokiais įvykiais, asmenimis siejami šie herbai, ką jie atspindi.

Anketinių apklausų metu paaiškėjo, kad Šiaurės Lietuvos miestelių gyventojai geriausiai atsimena, gali paaiškinti tokių miestelių herbus, kuriuose vaizduojami lengvai suprantami, įsimenami simboliai. Tokie herbai geriau atpažįstami, žinomi tuose miesteliuose, kuriuose juos galima pamatyti ne tik seniūnijoje, tačiau kitose miestelio vietose, mokykloje, muziejuje, ant suvenyrų, knygose ir t.t. Miesteliuose kultūrinės atminties kūrimu labiausiai rūpinasi seniūnija. Įtakos turi biblioteka, mokykla, muziejus (jeigu yra), mokykla.

Pabrėžtina, kad XX – XXI a. herbai yra dažnai siejami su miesteliu, jo istorija, globėjais ir žymiais asmenimis. Tuo tarpu XVIII a. herbai, kurie buvo atkurti XX a. žmonių atmintyje dažnai suvokiami kaip istoriniai simboliai, kurie tiesioginių sąsajų su miesteliu neturi. Kita vertus, pažymėtina, kad XVIII herbai yra labai sietini su istorija, reprezentuoja tam tikrą istorinį įvykį. Tuo tarpu XX – XXI a. herbai reprezentuoja ir kuria tokią kultūrinę atmintį, kur istorija suliejama su miestelio tradicijomis, legendomis, pasakojimais apie augančius augalus, gyvenančius gyvūnus ir pan. Herbai, su jais susiję įvykiai, asmenys yra atpažįstami, žinomi tuose miesteliuose, kuriuose herbus galima pamatyti ne tik seniūnijoje, tačiau pačiame miestelyje, mokykloje, muziejuje, ant suvenyrų, knygose ir t.t. Miesteliuose kultūrinės atminties kūrimu labiausiai rūpinasi seniūnija. Įtakos turi biblioteka, kultūros namai, muziejus (jeigu yra), mokykla.

IŠVADOS

1. Europos tyrinėtojų moksliniuose darbuose, parašytuose XX a. antroje pusėje – XXI a. pradžioje, didelis dėmesys skiriamas atminčiai ir jos tyrimams. Savo darbuose mokslininkai pateikia daugybę atminties aiškinimų, tyrimų temų ir rezultatų. Darbe analizuojami žymiausių Prancūzijos (Pierre Nora, Maurice Halbwachs), Vokietijos (Jan Assmann, Aleida Assmann, Jörn Rüsen), Lietuvos (Alvydo Nikžentaičio, Vasilijaus Safronovo, Irenos Šutinienės ir kt.) mokslininkų darbai apie atmintį. Pierre Nora savo darbuose analizuoja atminties daugialypiškumą, specifiskumą, priklausymą vienam individui arba daugeliui žmonių. Maurice Halbwachs savo studijose stengėsi įprasminti prisiminimų svarbą, analizuoja kolektyvinę atmintį. Jan ir Aleida Assmannai studijos skirtos kultūrinei atminčiai. Jörn Rüsen savo tyrimuose analizuoja istorijos svarbą atminties ir sąmonės formavimui. Lietuvoje vienas iš pirmųjų atminties tematika pradėjo domėtis istorikas Alvydas Nikžentaitis. Mokslininkas savo darbuose analizuoja atminties ir atminimo kultūros modelius, istorinės atminties sampratą ir pan. Naują požiūrį į atmintį ir jos tyrimus, savo straipsniuose formuoja Vasilijus Safronovas. Mokslininkas tyrinėdamas atmintį pasitelkia viešąją atminimo kultūros tyrimo metodologiją. Irena Šutinienė savo darbuose nagrinėjo tautos istorijos mitus, socialinės arba kultūrinės traumos įtaką kolektyvinei atminčiai. XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje atminties tyrimų metodologiją pradėjo naudoti ir kiti Lietuvos mokslininkai: Rasa Čepaitienė, Darius Staliūnas, Vacys Vaivada, Rita Regina Trimonienė ir kiti.
2. Pirmieji herbai atsirado Vakarų Europoje XII a. antrajame ketvirtyje karyboje. Tuo tarpu LDK herbai ir heraldikos tradicijos atsirado daug vėliau. LDK miestų, miestelių heraldika pradėjo formuotis apie XIV– XV a. Šis procesas tęsėsi iki pat XVIII a. Heraldikos padėtis pradėjo gerėti XX a. pabaigoje – pradėta atkurti senuosius ir kurti naujus miestų, miestelių herbus. Šiuo metu Šiaurės Lietuvoje įstatymų nustatyta tvarka sukurtus ir patvirtintus herbus turi 22 miesteliai: Kruopiai, Papilė (Akmenės rajonas); Kriukai, Skaistgirys (Joniškio rajonas); Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmės rajonas); Klovainiai, Lygumai, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis (Pakruojo rajonas); Baisogala, Grinkiškis, Šaukotas, Šiaulėnai, Sidabravas (Radviliškio rajonas); Gruzdžiai, Kairiai, Kužiai, Meškuičiai, Šakyna (Šiaulių rajonas). Dalis šių miestelių heraldikos yra istorinė, dalis suformuota ir suteikta miesteliams jau XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje. Miestelio heraldiką sudaro miestelio herbas, herbinė vėliava ir herbinis antspaudas. Kuriant miestelio herbą didelės įtakos turi ne tik Lietuvos heraldikos komisijos specialistai, tačiau ir miestelio bendruomenė.

3. Šiaurės Lietuvoje herbus turi tokie miesteliai. Tyrime atlikta šių Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos lyginamoji analizė. Dalis šių miestelių heraldikos yra istorinė, dalis suformuota ir suteikta miesteliams jau XX a. pabaigoje – XXI a. Pradžioje. Šių miestelių heraldiką pagal herbo figūras galima skirstyti į tokias grupes: istoriniai herbai (Baisogalos herbas, Šakynos herbas); herbai, kuriuose vaizduojami krikščioniški ženklai (Kražių herbas, Šaukėnų herbas, Liolių herbas, Rozalimo herbas, Grinkiškio herbas, Gruzdžių herbas); herbai, kuriuose vaizduojami animalistiniai ženklai (Kruopių herbas, Klovainių herbas, Lygumų herbas, Šaukoto herbas); herbai, kuriuose vaizduojami vietos verslų ženklai. (Pašvitinio herbas, Kriukų herbas). Taip pat herbai, kuriuose jungiami keleto rūšių ženklai: „kalbantieji“ herbai su augmeniniais ženklais (Skaistgirio herbas, Sidabravo herbas, Kairių herbas); „kalbantieji“ herbai su augmeniniais ir kitais ženklais (Papilės herbas); „kalbantieji“ herbai su animalistiniais ženklais (Kužių herbas); krikščioniški ir animalistiniai ženklai: Meškuičių herbas; vietos verslų ir pono heraldikos ženklai (Šiaulėnų herbas); vietos verslų ir vietovės ženklai: Žeimelio herbas.
4. Apibendrinant būtina paminėti, kad iš viso tyrime dalyvavo 660 gyventojų, 181 (27%) vyras ir 479 (73%) moterys iš 22 Lietuvos miestelių. Anketą sudarė 20 pusiau struktūruotų klausimų, kuriuos galima suskirstyti į tris blokus. Pirmajame klausimų bloke (1–6 klausimai) buvo klausiama apie miestelių gyventojų amžių, išsilavinimą, pagrindinį užsiėmimą, gyvenimo miestelyje trukmę. Antrąjį bloką (7–8 klausimai) sudarė klausimai apie pagrindines gyventojų heraldikos žinias. Trečiajame bloke (9–20 klausimai) užduoti klausimai apie miestelio heraldiką, su ja susijusiais įvykiais, asmenimis, vietomis, kuriose galima pamatyti šį herbą arba surasti informacijos apie jį. Anketinėje apklausoje gausiai dalyvavo asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą, dirbantys. Kiekviename miestelyje apklausta po 30 žmonių, iš kurių po 25, miestelyje gyvenančius daugiau nei 10 metų (550) bei po 5, miestelyje gyvenančius iki 10 metų (110). Tokiu būdu buvo siekiama sužinoti, kaip formuojama kultūrinė ir istorinė atmintis veikia neseniai miestelyje gyvenančius žmones bei palyginti šiuos rezultatus su virš 10 metų miestelyje gyvenančių anketų atsakymais. Būtina pažymėti, kad pasirinktas iki 10 metų gyvenimo miestelyje tarpsnis, kadangi šiuo laikotarpiu žmonės dar tik kuriasi miestelyje, susipažįsta su jo istorija, kitais gyventojais, pradeda dirbti, auginti vaikus ir pan. Išanalizavus anketinius duomenis, paaiškėjo, kad tyrimo dalyviai, miesteliuose gyvenantys iki 10 metų, atpažįsta savo miestelio herbą, tačiau jiems trūksta žinių apie tai su kokiais įvykiais, asmenimis siejami šie herbai, ką jie atspindi. Anketinių apklausų metu paaiškėjo, kad šių miestelių gyventojai geriausiai atsimena, gali paaiškinti tokių miestelių herbus, kuriuose vaizduojami lengvai suprantami, įsimenami simboliai. Tokie herbai geriau atpažįstami, žinomi tuose miesteliuose, kuriuose juos galima pamatyti ne tik seniūnijoje, tačiau kitose miestelio vietose, mokykloje, muziejuje, ant suvenyrų, knygose ir t.t. Miesteliuose kultūrinės atminties kūrimu labiausiai rūpinasi seniūnija. Įtakos turi biblioteka,

mokykla, muziejus (jeigu yra), mokykla. Pabrėžtina, kad XX – XXI a. herbai yra dažnai siejami su miesteliu, jo istorija, globėjais ir žymiais asmenimis. Tuo tarpu XVIII a. herbai, kurie buvo atkurti XX a. žmonių atmintyje dažnai suvokiami kaip istoriniai simboliai, kurie tiesioginių sąsajų su miesteliu neturi. Kita vertus, pažymėtina, kad XVIII herbai yra labai sietini su istorija, reprezentuoja tam tikrą istorinį įvykį. Tuo tarpu XX – XXI a. herbai reprezentuoja ir kuria tokią kultūrinę atmintį, kur istorija suliejama su miestelio tradicijomis, legendomis, pasakojimais apie augančius augalus, gyvenančius gyvūnus ir pan. Herbai, su jais susiję įvykiai, asmenys yra atpažįstami, žinomi tuose miesteliuose, kuriuose herbus galima pamatyti ne tik seniūnijoje, tačiau pačiame miestelyje, mokykloje, muziejuje, ant suvenyrų, knygose ir t.t. Miesteliuose kultūrinės atminties kūrimu labiausiai rūpinasi seniūnija. Įtakos turi biblioteka, kultūros namai, muziejus (jeigu yra), mokykla.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

Šaltiniai

1. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1991 03 13, protokolas Nr. 53.
2. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1991 11 14, protokolas Nr. 66.
3. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1994 10 20, protokolas Nr. 123
4. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1994 12 15, protokolas Nr. 125.
5. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1995 07 05, protokolas Nr. 136
6. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1995 08 31, protokolas Nr. 139
7. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 02 08, protokolas Nr. 149.
8. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 03 07, protokolas Nr. 151.
9. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 03 21, protokolas Nr. 152.
10. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 11, protokolas Nr. 153.
11. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 04 25, protokolas Nr. 154.
12. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 05 15, protokolas Nr. 155.
13. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1996 06 20, protokolas Nr. 157.
14. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1998 12 03, protokolas Nr. 199.
15. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 02 11, protokolas Nr. 203.
16. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 03 04, protokolas Nr. 205.
17. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 03 25, protokolas Nr. 206.
18. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 06 , protokolas Nr. 207.
19. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 04 22, protokolas Nr. 208.
20. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 05 06, protokolas Nr. 209.
21. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 1999 06 28, protokolas Nr. 212.
22. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 05 04, protokolas Nr. 230.
23. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 12 07, protokolas Nr. 237.
24. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2000 12 21, protokolas Nr. 238.
25. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2001 02 01, protokolas Nr. 240.
26. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2003 11 06, protokolas Nr. 293
27. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2004 11 18 , protokolas Nr. 313.
28. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2005 01 27, protokolas Nr. 317.
29. Lietuvos heraldikos komisijos posėdžio, įvykusio 2005 03 03, protokolas Nr. 319.

30. 660 užpildytų anketų iš 22 Šiaurės Lietuvos miestelių. Kiekviename miestelyje buvo apklausta po 30 gyventojų.

Literatūra

1. *Apaštalas Šv. Andriejus*, prieiga per internetą: <www.bernardinai.lt>, [žiūrėta 2012 12 12]
2. Assmann J., Collective Memory and Cultural Identity, *New German Critique*, No. 65, 1995, p.125-133.
3. Becker U., *Simbolių žodynas*, Vilnius, 1996.
4. Čekatauskienė D., *Aleida Assman. Prisiminimai ir atmintis*, prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-09-aleida-assmann-prisiminimai-ir-atmintis/62370, > [žiūrėta 2012 12 20]
5. Fiske J., *Įvadas į komunikacijos studijas*, Vilnius, 1998, p.58-59.
6. Giroud J.C., Panier L., *Semiotika: diskurso analizės teorija*, Baltos lankos, Vilnius, 1991. Nr.1, p.119 -135.
7. Greimas A.J., *Semiotika*, Vilnius, sud. R. Pavilionis, Vilnius, 1989, p. 46-49.
8. Greimas A.J., *Struktūrinė semantika*, Vilnius, 2005.
9. Halbwachs M., *On Collective Memory*, Chicago and London, 1992, p.254.
10. Harris M., *Kultūrinė antropologija*, Vilnius, 1998, p. 7-8.
11. Jasiūnienė G., Krikščionybės simboliai miestelių heraldikoje ir kultūrinė atmintis: Šiaurės Lietuvos atvejis, *Klaipėdos miesto herbas Baltijos regiono kontekste XIII–XX a.*, Klaipėda, 2013, perduotas spaudai.
12. Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Šiaulių, Radviliškio rajonų atvejai. *Šiaurės Lietuva 2012*, p.66-78.
13. Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Kelmės, Šiaulių rajonų atvejai. *Studentų darbai-2012, bakalauro ir magistrantų mokslinių darbų konferencija : programa ir pranešimų tezės*, Šiauliai, 2012, p.20-21.
14. Jasiūnienė G., Kultūrinė ir istorinė atmintis miestelių heraldikoje: Šiaurės Lietuvos (Šiaulių apskrities) atvejis. *Studentų moksliniai tyrimai 2011/2012 Konferencijos pranešimų santraukos*, I dalis, Vilnius, 2012, p. 72-73.
15. *Lietuvos regionų portretas*, prieiga per internetą: <www.regionai.stat.gov.lt> [žiūrėta 2013 03 01]
16. *Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas*, 1990, prieiga per internetą<http://skelbimas.lt/istatymai/valstybes-herbo-istatymas.htm > [žiūrėta 2011 11 22].
17. *Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas*, 1994 07 19, prieiga per internetą< http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369419> [žiūrėta 2013 05 13].

18. Lotmanas J., Atmintis kultūrologijos požiūriu, *Kultūros semiotika*, sud. A. Sverdiolas, Vilnius, p.295-299.
19. Marcinkevičius A., Heraldikos akivarai: kodėl turime juostą, o ne istorinę vėliavą?, prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/heraldikos-akivarai-kodel-turime-juostuota-o-ne-istorine-veliava.d?id=59950017>>, [žiūrėta 2012 11 10]
20. Nastopka K., Lotmano semiotika, *Kultūros semiotika*, sud. A. Sverdiolas, Vilnius, 2004, p.VII-XV.
21. Nikžentaitis A., Istorikai, nežinantys naujausių istorijos teorijų, visados lieka tik patriotais, *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 2004, Nr. 5 (161), p.245-247.
22. Nikžentaitis A., Laikinios ir Lietuvos Respublikos sostinių kultūrinės atmintys: lyginamosios analizės bandymas, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, Šiauliai, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 235-246.
23. Nikžentaitis A., Istorija, kolektyvinė atmintis, atminties ir atminimo kultūros, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 7–24. Nikžentaitis A., Atminties ir atminimo kultūrų modeliai: Lietuva, Lenkija, Rusija, Vokietija. *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 439-459.
24. Nikžentaitis A., Istorija, kolektyvinė atmintis, atminties ir atminimo kultūros, *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, Vilnius, 2011, p. 7–24.
25. Nora P., Between Memory and History, *Representations* 26, California, 1989, p. 7-8.
26. Rimša E., *Heraldika. Iš praeities į dabartį*. Vilnius, 2004.
27. Rimša E., *Lietuvos heraldika*, Vilnius, 2008.
28. Rubavičius V., Neišgyvendinto sovietmečio patirtis: socialinė atmintis ir tapatumo politika, *Lietuvos tautos tapatybė. Tarp realybės ir utopijos*, Vilnius, 2007, p.12-40
29. Rubavičius V., Kultūrinė atmintis: lietuvybė ir Kitas, *Pro Patria*, 2013, prieiga per internetą: <<http://www.propatria.lt/2013/05/vytautas-rubavicius-kulturine-atmintis.html>>[žiūrėta 2013 05 27]
30. Rūsen J. Pasakojamosios galios raida, mokantis istorijos. Moralinės sąmonės ontogenezės hipotezė, *Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika. Švietimo studijų sąsiuvinis*, Nr.2, Vilnius, p. 32-33.
31. Safronovas V., Kultūrinė atmintis ar atminimo kultūra? Kultūrinės atminties teorijos taikymo modernių laikų tyrimams problemos, , *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo ir Ribbentropo: atminties ir atminimo kultūrų transformacijos XX–XXI amžiuje*, sud. A. Nikžentaitis, Vilnius, 2011, p. 39–64.

32. Safronovas V., Praeities panauda palaikant lietuvišką tapatumo orientaciją tarpukario Klaipėdoje, *Nauji požiūriai į Klaipėdos miesto ir krašto praeitį* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. XVII), sud. S. Pocyte, V. Safronovas. Klaipėda, 2008, p. 79–99.
33. Safronovas V., „Lietuviškosios“ praeities aktualizavimas kaip tapatumo orientacijos raiška pokario Klaipėdoje, *Lietuvos istorijos metraštis, 2007/2*. Vilnius, 2008, p. 59–84.
34. Safronovas V., Santykio su praeitimi bruožai Klaipėdos mieste XX–XXI a. sandūroje, *Istorija*, t. 76, 2009, prieiga per internetą: <http://www.istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=226&Itemid=6>, [žiūrėta 2013 05 27].
35. Štutinienė I., Trauma ir kolektyvinė atmintis: sociokultūrinis aspektas, *Filosofija, sociologija*, Nr. 1, 2002, p.58, 59.
36. Trimonienė R. R., *Mikroistorija*, Šiauliai, 2008.
37. Trimonienė R., Šiaulių klebono Petro Tarvainio „Linksmas pasveikinimas“: XVII a. lokalinės istorinės atminties pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis, t. 9: Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, Šiauliai, 2009, p. 274-286.
38. Vaivada V., Kultūrinė atmintis konfesionalizacijos procesų kontekstuose Žemaitijoje XVI a. II pusėje. 1579 m. vyskupijos vizitacijos pavyzdys, *Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. Mokslo darbai*, 2009, t. 9: *Kultūrinės atminties kaita ir lokalinė istorija*, p. 306–313.
39. Vitkus H., *Holokausto atminties raida Lietuvoje*, daktaro disertacijos santrauka, Klaipėda, 2008, prieiga per internetą:< http://briai.ku.lt/downloads/Vitkus_Hektoras.pdf> [žiūrėta 2013 05 09].
40. Ассман Я., *Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности*, Москва, 2004, 363 с.
41. Лотман Ю., *Лекции по структуральной поэтике*, Тарту, 1964, prieiga per internetą: <http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/lotlek/> [žiūrėta 2013 05 27].
42. Хальбвакс М., Коллективная и историческая память, *Неприкосновенный запас*, 2005, Nr. 2-3(40-41), prieiga per internetą:< <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2-pr.html> > [žiūrėta 2013 05 23].

SANTRAUKA

Kiekviena visuomenė turi daugybę atminties simbolių, atspindinčių jų praeitį. Vienas iš tokių atminties ženklų yra miestelių heraldika. Pastaroji yra naujas iki tol netyrinėtas kultūrinės ir istorinės atminties šaltinis. Darbe atkreiptas dėmesys į Šiaurės Lietuvos regioną, kuriame šiandien yra 22 miesteliai, turintys teisės aktų nustatyta tvarka sukurtą ir patvirtintą heraldiką. Šiame regione herbus turi tokie miesteliai: Kruopiai, Papilė (Akmenės rajonas); Kriukai, Skaistgirys (Joniškio rajonas); Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmės rajonas); Klovainiai, Lygumai, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis (Pakruojo rajonas); Baisogala, Grinkiškis, Šaukotas, Šiaulėnai, Sidabravas (Radviliškio rajonas); Gruzdžiai, Kairiai, Kužiai, Meškuičiai, Šakyna (Šiaulių rajonas). Pagal „*Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą*“, miesteliai yra kompaktiškai užstatytos gyvenamosios vietovės, turinčios nuo 500 iki 3000 gyventojų. Daugiau kaip pusė dirbančiųjų miestelių gyventojų dirba pramonėje, verslo bei gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityse. Miestelio heraldiką sudaro jo herbas, herbinis antspaudas ir herbinė vėliava.

Darbe siekiame išanalizuoti, kaip formuojama bei kaip kinta kultūrinė ir istorinė atmintis Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikoje. Tyrimo tikslui pasiekti suformuoti penki uždaviniai. Pirmasis – aptarti XX-XXI a. kolektyvinės, kultūrinės, istorinės atminties tyrimų problematiką. Antrasis – remiantis Edmundo Rimšos darbais, Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais bei miestelių turima medžiaga, išanalizuoti, kaip formavosi miestelių heraldika Šiaurės Lietuvos regione. Trečiasis – išnagrinėti, kokia vaizdinių tematika dominuoja šių miestelių heraldikoje. Ketvirtasis – atlikti Šiaurės Lietuvos miestelių heraldikos simbolių analizę. Penktasis – išnagrinėti anketinių apklausų duomenis ir išsiaiškinti, kokie faktoriai sąlygoja istorinės ir kultūrinės atminties kaitą. Atliekant tyrimą siekiama išanalizuoti, kiek XX a. pab. – XXI a. pradžioje atkurtų arba sukurtų miestelių herbų simboliai yra priimtini, suprantami šiuolaikiniams miestelėnams. Taip pat šio tyrimo metu skiriamas dėmesys politinių, socialinių ir kultūros įstaigų vaidmeniui, formuojant kultūrinę ir istorinę atmintį. Tokiu būdu siekiama atkreipti dėmesį į tai, kad nenoras arba negalėjimas kurti tvirtos kultūrinės atminties, paremtos istorija, tradicija, tikromis vertybėmis, gali vesti prie vartotojiškos visuomenės sustiprėjimo ir kultūros nykimo. Darbe analizuojama 22 Šiaurės Lietuvos miesteliuose atliktų gyventojų apklausų medžiaga. Iš viso apklausta 660 gyventojų. Siekiant išnagrinėti Šiaurės Lietuvos miestelių heraldiką, remiamasi Lietuvos heraldikos komisijos dokumentais. Nagrinėjama tema apima XX a. 9 dešimtmetį – XXI a. 2 dešimtmetį.

Anketinių apklausų metu paaiškėjo, kad šių miestelių gyventojai geriausiai atsimena, gali paaiškinti tokių miestelių herbus, kuriuose vaizduojami lengvai suprantami, įsimenami simboliai. Tokie herbai geriau atpažįstami, žinomi tuose miesteliuose, kuriuose juos galima pamatyti ne tik seniūnijoje, tačiau

kitose miestelio vietose, mokykloje, muziejuje, ant suvenyrų, knygose ir t.t. Miesteliuose kultūrinės atminties kūrimu labiausiai rūpinasi seniūnija. Įtakos turi biblioteka, mokykla, muziejus (jeigu yra), mokykla.

SUMMARY

Every society has a lot of memory symbols that represent their past. One of such memory symbols is boroughs' heraldry. The latter is a new, not previously investigated source of cultural and historical memory. The paper brought attention to the Northern region of Lithuania, today containing 22 boroughs having the heraldry established and approved by a procedure prescribed by law. The following boroughs of the region have coats of arms: Kruopiai, Papilė (Akmenė district); Kriukai, Skaistgirys (Joniškis district); Kražiai, Lioliai, Šaukėnai (Kelmė district); Klovainiai, Lygumai, Pašvitinys, Rozalimas, Žeimelis (Pakruojis district); Baisogala, Grinkiškis, Šaukotas, Šiaulėnai, Sidabras (Radviliškis district); Gruzdžiai, Kairiai, Kužiai, Meškuičiai, Šakyna (Šiauliai district). According to the law of the administrative units and their boundaries of the territory of the Republic of Lithuania, a borough is a compactly settled area having the population from 500 to 3000. More than half of the employable population work in industry, business, manufacturing and social infrastructure. Borough's heraldry consists of its coat of arms, armorial seal and heraldic flag.

The paper aims to analyse the formation and evolution of cultural and historical memory in the heraldry of Northern Lithuania's boroughs. To achieve the objective of the study five tasks have been set. The first – to discuss the collective, cultural and historical memory of the research issues of 20th -21st centuries. The second – on the basis of the works of Edmundas Rimša, the documents of Lithuanian Heraldry Commission and material stock of the boroughs, to analyse the way the boroughs' heraldry was formed in the region of Northern Lithuania. The third – to examine what visual themes dominate in the boroughs' heraldry. The fourth – to make an analysis of the heraldic symbols of the boroughs of the Republic of Lithuania. The fifth – to explore the results of the questionnaire to find out what factors determine the change of historical and cultural memory. The study aims to analyse how many symbols of the boroughs' coats of arms created in the end of 20th century – the beginning of the 21st century are acceptable and understandable for contemporary borough dwellers. The paper also draws attention to the role of political, social and cultural institutions in forming cultural and historical memory. The aim is to draw attention to the fact that the unwillingness or inability to develop a strong cultural memory, based on the history of the tradition of values, can lead to the strengthening of consumer society and cultural degradation. The paper analyses the material of population survey carried out in 22 boroughs of Northern Lithuania. In total 660 of the population were surveyed. In order to explore the heraldry of the boroughs of Northern Lithuania, Lithuanian Heraldry Commission documents have been used. The theme includes 9th decade of the 20th century – 2nd decade of the 21st century.

The questionnaire survey showed that most residents of these boroughs can remember and explain the boroughs' coat of arms where easily understood, memorable characters are depicted. These coats of arms are better recognized, well-known in the boroughs where they can be seen not only in their municipality buildings, but also in other places of the borough, such like school, museum, on souvenirs, books, etc. Creation of cultural memory in the boroughs is a matter of municipality for the most part. It is also influenced by library, school, and museum (if available).

PRIEDAI

**ANKETA
KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ
ATMINTIS MIESTELIŲ
HERALDIKOJE**

Gerbiamieji miestelio gyventojai,

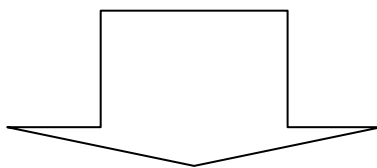
Prašau Jūsų dalyvauti apklausoje apie Jūsų miestelį. Tyrime siekiama išanalizuoti miestelio heraldiką, sužinoti, kaip joje atsispindi kultūrinė ir istorinė atmintis. Kultūrinė atmintis – tai tokia kolektyvinės atminties forma, kuri nuolatos kinta dėl įvairiausių aplinkybių. Ši atmintis perteikdama ankstesnę patirtį, įtakoja dabartinės visuomenės sąmonę, vertybes ir gyvenimo būdą. Miestelių heraldika yra vienas iš kultūrinės atminties simbolių. Istorinė atmintis – tai įvykiai, datos, kurie yra prisimenami, išlieka žmonių atmintyje.

Jūsų nuomonė labai svarbi, atliekant tyrimą, kadangi būtent Jūs geriausiai žinote apie savo miestelį. Kviečiu Jus atsakyti į klausimus ir taip padėti plėsti, gilinti žinias apie Jūsų miestelį, suprasti, kaip jos įtakoja šiandieninį praeities įvaizdį. Gauti rezultatai bus paskelbti ir pateikti apibendrintais skaičiais, diagramų ir lentelių pavidalu, todėl garantuojamas visiškas tyrimo dalyvių slaptumas.

ANKETA YRA ANONIMINĖ, TODĖL NEREIKIA RAŠYTI NEI VARDŲ, NEI PAVARDĖS.

Išsirinkite Jums labiausiai tinkamą atsakymą ir pažymėkite taip:

AČIŪ!

KLAUSIMAI**1. Jūsų lytis:**

- Moteris;
 Vyras.

2. Jūsų amžius (pažymėkite tinkamą variantą):

- 18-25 metų;
 25 - 40 metų;
 41- 56 metų;
 57-70 metų;
 daugiau kaip 70 metų.

3. Jūsų išsilavinimas. (pažymėkite tinkamą variantą):

- Pagrindinis;
 Vidurinis;
 Profesinis;
 Aukštesnysis;
 Aukštasis neuniversitetinis;
 Aukštasis universitetinis.

..... (ČIA galite įrašyti savo variantą)

4. Šiuo metu Jūs (jei tinka galite pažymėti kelis variantus):

☐ Mokotės;	☐ Esate pensijoje;
☐ Studijuojate;	☐ Esate bedarbis/(-ė).
☐ Dirbate;	☐ Kita..... (įrašykite)

5. Šiuo metu Jūs gyvenate šiame miestelyje (pažymėkite vieną variantą)

☐ Kražiuose, Kelmės raj.	☐ Kairiuose, Šiaulių raj.
☐ Lioliuose, Kelmės raj.	☐ Kužiuose, Šiaulių raj.
☐ Šaukėnuose, Kelmės raj.	☐ Meškuičiuose, Šiaulių raj.
☐ Gruzdžiuose, Šiaulių raj.	☐ Šakynoje, Šiaulių raj.

6. Kiek laiko gyvenate šiame miestelyje? (įrašykite)

Šiame miestelyje gyvenu.....

7. Kaip manote, kas yra miestelio herbas? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą)

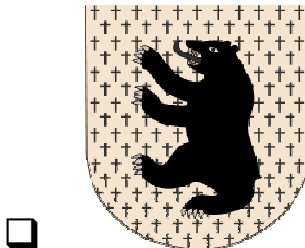
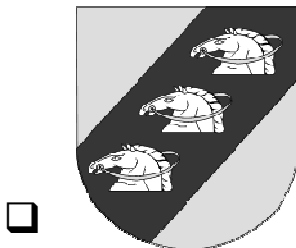
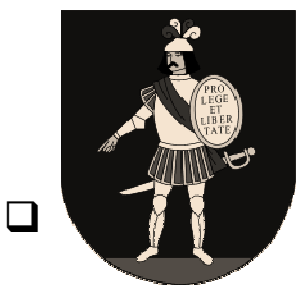
- Dailininko sukurtas miestelio paveikslas;
- Paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas;
- Aš manau, kad*

.....(įrašykite)

8. Kaip manote, kas sudaro miestelio heraldiką? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą):

- Herbas;
- Herbinė vėliava,
- Herbinis antspaudas;
- Paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Čia galite įrašyti savo variantą*.....

9. Kuris iš šių herbų priklauso Jūsų miesteliui? (pažymėkite variantą)

10. Kas yra vaizduojama Jūsų miestelio herbe? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Šv. Rokas;
- Miestelio vardą simbolizuojantis kairysis kaspinas, du klumpaičių žiedai.
- Arkangelas Mykolas, pamynęs į velnią panašų kazoką.
- Šv. apaštalų Simono ir Judo Tado sukryžiuoti simboliai, kardas – pjūklas ir alebardas.
- Miestelio bažnyčios šventoriaus vartai.
- Miestelio pavadinimą simbolizuojanti meška, skydo laukas užpildytas kryžiais.
- Miestelio pavadinimą simbolizuojantys trys arkliai.
- Riteris su skydu.
- ČIA galite įrašyti savo variantą**.....

11. Su koku istoriniu įvykiu, susietumėte Jūsų miestelio herbą? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą/us variantą/us)

- Su Kryžių kalno statyba XIX a.
- Su 1792 m., kuomet miestelis gavo laisvojo miesto statusą ir herbą.
- Su nuo 1670 m. vykstančiais Šv.Roko atlaisdais.
- Su XVII a. viduriu, kuomet miestelis dar tik kūrėsi kaip Šiaulių ekonomijos kaimas.
- Su XIX a. kuomet miestelis pradėjo augti prie kelio Šiauliai-Telšiai.
- Su 1893 m. kovomis prieš Benediktinų bažnyčios ir vienuolyno nugriovimą.
- Su XVIII a. kuomet pastatyti barokiniai bažnyčios šventoriaus vartai.
- Su XVI a. kuomet buvo pastatyta Šv. Simono ir Šv. Judo Tado bažnyčia.
- ČIA galite įrašyti savo variantą**.....

12. Galbūt, prisimenate iš kur sužinojote apie šį istorinį įvykį? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neprisimenu
- Perskaičiau knygoje.
- Mokė mokykloje.
- Miestelio šventės metu.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/ us**.....

13. Kaip manote, ką atspindi Jūsų miestelio herbas? (jei tinka galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus):

- Manau, kad herbas nieko neatspindi.
- Miestelio tradicijas, papročius.
- Miestelio istoriją.
- Miestelio įkūrėjus, globėjus.
- Miestelio pavadinimą.
- Miestelio gyventojų religiją.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

14. Ar prisimenate, kokį žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Ne, neprisimenu.
- Taip, prisimenu.
Jo vardas pavardė.....(jeigu prisimenate galite įrašyti vardą ir pavardę)

15. Ar prisimenate, kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Taip
- Ne

16. Gal galėtumėte įvardinti iš kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (i šį klausimą atsakykite tik tuomet, jei į 15 klausimą atsakėte „Taip“). (pažymėkite tinkamą variantą)

- Perskaičiau miestelio laikraštyje.
- Pats/pati dalyvavau herbo kūrime.
- Pranešė seniūnas.
- Mokė mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

17. Ar žinote, kur galima rasti informacijos apie Jūsų miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio seniūnijoje.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio muziejuje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

18. Ar žinote, kokioje miestelio vietoje galima pamatyti miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- Taip, iškaboje prie miestelio pavadinimo.
- Taip, miestelio seniūnijoje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

19. Ar turite įvairių daiktų, ant kurių yra pavaizduotas miestelio herbas?(galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neturiu.
- Taip, vėliavą arba vėliavėlę.
- Taip, suvenyrą.
- Taip, knygą.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

20. Kaip vertintumėte savo miestelio herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

☐ Puikiai;	☐ Patenkinamai;
☐ Labai gerai;	☐ Blogai.
☐ Gerai;	

Jeigu JŪS norėtumėte paaiškinti savo įvertinimą, palikome tam vietas:

.....

.....

.....

.....

Dėkoju už Jūsų atsakymus. SĖKMĖS!

**ANKETA
KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ
ATMINTIS MIESTELIŲ
HERALDIKOJE**

Gerbiamieji miestelio gyventojai,

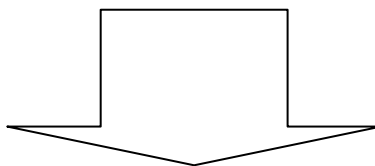
Prašau Jūsų dalyvauti apklausoje apie Jūsų miestelį. Tyrime siekiama išanalizuoti miestelio heraldiką, sužinoti, kaip joje atsispindi kultūrinė ir istorinė atmintis. Kultūrinė atmintis – tai tokia kolektyvinės atminties forma, kuri nuolatos kinta dėl įvairiausių aplinkybių. Ši atmintis perteikdama ankstesnę patirtį, įtakoja dabartinės visuomenės sąmonę, vertybes ir gyvenimo būdą. Miestelių heraldika yra vienas iš kultūrinės atminties simbolių. Istorinė atmintis – tai įvykiai, datos, kurie yra prisimenami, išlieka žmonių atmintyje.

Jūsų nuomonė labai svarbi, atliekant tyrimą, kadangi būtent Jūs geriausiai žinote apie savo miestelį. Kviečiu Jus atsakyti į klausimus ir taip padėti plėsti, gilinti žinias apie Jūsų miestelį, suprasti, kaip jos įtakoja šiandieninį praeities įvaizdį. Gauti rezultatai bus paskelbti ir pateikti apibendrintais skaičiais, diagramų ir lentelių pavidalu, todėl garantuojamas visiškasis tyrimo dalyvių slaptumas.

ANKETA YRA ANONIMINĖ, TODĖL NEREIKIA RAŠYTI NEI VARDŲ, NEI PAVARDĖS.

Išsirinkite Jums labiausiai tinkamą atsakymą ir pažymėkite taip:

AČIŪ!

KLAUSIMAI**1. Jūsų lytis:**

- Moteris;
 Vyras.

2. Jūsų amžius (pažymėkite tinkamą variantą):

- 18-25 metų;
 25 - 40 metų;
 41- 56 metų;
 57-70 metų;
 daugiau kaip 70 metų.

3. Jūsų išsilavinimas. (pažymėkite tinkamą variantą):

- Pagrindinis;
 Vidurinis;
 Profesinis;
 Aukštesnysis;
 Aukštasis neuniversitetinis;
 Aukštasis universitetinis.
 (ČIA galite įrašyti savo variantą)

4. Šiuo metu Jūs (jei tinka galite pažymėti kelis variantus):

- Mokotės; Esate pensijoje;
 Studijuojate; Esate bedarbis/(-ė).
 Dirbate; Kita..... (įrašykite)

5. Šiuo metu Jūs gyvenate šiame miestelyje (pažymėkite vieną variantą)

- Kruopiuose, Akmenės raj.
 Papilėje, Akmenės raj.
 Kriukuose, Joniškio raj.
 Skaistgiryje, Joniškio raj.

6. Kiek laiko gyvenate šiame miestelyje? (įrašykite)

Šiame miestelyje gyvenu.....

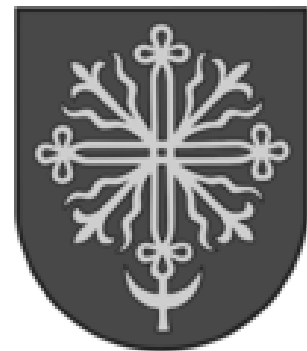
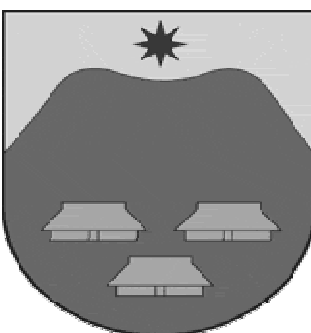
7. Kaip manote, kas yra miestelio herbas? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą)

- Dailininko sukurtas miestelio paveikslas;
- Paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas;
- Aš manau, kad*(įrašykite)

8. Kaip manote, kas sudaro miestelio heraldiką? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą):

- Herbas;
- Herbinė vėliava,
- Herbinis antspaudas;
- Paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Čia galite įrašyti savo variantą*.....

9. Kuris iš šių herbų priklauso Jūsų miesteliui? (pažymėkite variantą)

10. Kas yra vaizduojama Jūsų miestelio herbe? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Sena gyvenvietė.
- Šioje vietovėje gyvenantis tetervinas.
- Auksinis kryžius – saulutė.
- Didelės girios simbolis – uosio šakelės.
- ČIA galite įrašyti savo variantą**.....

11. Su kuo susietumėte Jūsų miestelio herbą? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Šiame miestelyje gyveno ir 1864 m. mirė žymus istorikas Simonas Daukantas.
- Šioje vietovėje rasta retų paukščių – tetervinų.
- 1735 m. miestelis pirmą kartą įvardintas šaltiniuose.
- Šis miestelis nuo seno garsėja kalvystės tradicijomis.
- ČIA galite įrašyti savo variantą**.....

12. Galbūt, prisimenate iš kur sužinojote apie šį asmenį arba įvykį? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neprisimenu
- Perskaičiau knygoje.
- Mokė mokykloje.
- Miestelio šventės metu.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us**.....

13. Kaip manote, ką atspindi Jūsų miestelio herbas? (jei tinka galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus):

- Manau, kad herbas nieko neatspindi.
- Miestelio tradicijas, papročius.
- Miestelio istoriją.
- Miestelio įkūrėjus, globėjus.
- Miestelio pavadinimą.
- Miestelio gyventojų religiją.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us**.....

14. Ar prisimenate, kokį žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese? (pažymėkite tinkamą variantą)

Ne, neprisimenu.

Taip, prisimenu.

Jo vardas pavardė.....(jeigu prisimenate galite įrašyti vardą ir pavardę)

15. Ar prisimenate, kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

Taip

Ne

16. Gal galėtumėte įvardinti iš kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (į šį klausimą atsakykite tik tuomet, jei į 15 klausimą atsakėte „Taip“). (pažymėkite tinkamą variantą)

Perskaičiau miestelio laikraštyje.

Pats/pati dalyvavau herbo kūrime.

Pranešė seniūnas.

Mokė mokykloje.

ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

17. Ar žinote, kur galima rasti informacijos apie Jūsų miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus)

Ne, nežinau.

Taip, miestelio seniūnijoje.

Taip, miestelio bibliotekoje.

Taip, miestelio muziejuje.

Taip, miestelio mokykloje.

ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

18. Ar žinote, kokioje miestelio vietoje galima pamatyti miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

Ne, nežinau.

Taip, miestelio bibliotekoje.

Taip, miestelio mokykloje.

Taip, iškaboje prie miestelio pavadinimo.

Taip, miestelio seniūnijoje.

ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

19. Ar turite įvairių daiktų, ant kurių yra pavaizduotas miestelio herbas?(galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neturiu.
- Taip, vėliavą arba vėliavėlę.
- Taip, suvenyrą.
- Taip, knygą.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

20. Kaip vertintumėte savo miestelio herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Puikiai; Patenkinamai;
- Labai gerai; Blogai.
- Gerai;

Jeigu JŪS norėtumėte paaiškinti savo įvertinimą, palikome tam vietas:

.....

.....

.....

.....

Dėkoju už Jūsų atsakymus. SĖKMĖS!

**ANKETA
KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ
ATMINTIS MIESTELIŲ
HERALDIKOJE**

Gerbiamieji miestelio gyventojai,

Prašau Jūsų dalyvauti apklausoje apie Jūsų miestelį. Tyrime siekiama išanalizuoti miestelio heraldiką, sužinoti, kaip joje atsispindi kultūrinė ir istorinė atmintis. Kultūrinė atmintis – tai tokia kolektyvinės atminties forma, kuri nuolatos kinta dėl įvairiausių aplinkybių. Ši atmintis perteikdama ankstesnę patirtį, įtakoja dabartinės visuomenės sąmonę, vertybes ir gyvenimo būdą. Miestelių heraldika yra vienas iš kultūrinės atminties simbolių. Istorinė atmintis – tai įvykiai, datos, kurie yra prisimenami, išlieka žmonių atmintyje.

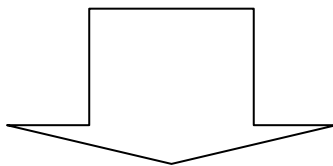
Jūsų nuomonė labai svarbi, atliekant tyrimą, kadangi būtent Jūs geriausiai žinote apie savo miestelį. Kviečiu Jus atsakyti į klausimus ir taip padėti plėsti, gilinti žinias apie Jūsų miestelį, suprasti, kaip jos įtakoja šiandieninį praeities įvaizdį. Gauti rezultatai bus paskelbti ir pateikti apibendrintais skaičiais, diagramų ir lentelių pavidalu, todėl garantuojamas visiškas tyrimo dalyvių slaptumas.

ANKETA YRA ANONIMINĖ, TODĖL NEREIKIA RAŠYTI NEI VARDO, NEI PAVARDĖS.

Išsirinkite Jums labiausiai tinkamą atsakymą ir pažymėkite taip:

AČIŪ!

- ❖ Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto, Humanitarinio fakulteto, Kultūros studijų magistrantūros studentė Gabrielė Jasiūnienė. Iškilus klausimams galite skambinti telefonu 862522288, arba rašykite [el.paštu gabrieleabr@splius.lt](mailto:gabrieleabr@splius.lt)
- ❖ Dėkoju Lietuvos mokslo tarybai už Studentų mokslinės praktikos stipendiją.

KLAUSIMAI

1. Jūsų lytis:
☐ Moteris;
☐ Vyras.

2. Jūsų amžius (pažymėkite tinkamą variantą):
☐ 18-25 metų;
☐ 25 - 40 metų;
☐ 41- 56 metų;
☐ 57-70 metų;
☐ daugiau kaip 70 metų.

3. Jūsų išsilavinimas. (pažymėkite tinkamą variantą):
☐ Pagrindinis;
☐ Vidurinis;
☐ Profesinis;
☐ Aukštesnysis;
☐ Aukštasis neuniversitetinis;
☐ Aukštasis universitetinis.
☐ (ČIA galite įrašyti savo variantą)

4. Šiuo metu Jūs (jei tinka galite pažymėti kelis variantus):	
☐ Mokatės;	☐ Esate pensijoje;
☐ Studijuojate;	☐ Esate bedarbis/(-ė).
☐ Dirbate;	☐ Kita..... (įrašykite)

5. Šiuo metu Jūs gyvenate šiame miestelyje (pažymėkite vieną variantą)
☐ Klovainiuose, Pakruojo raj.
☐ Lygumuose, Pakruojo raj.
☐ Pašvitinyje, Pakruojo raj.
☐ Rozalime, Pakruojo raj.
☐ Žeimelyje, Pakruojo raj.

6. Kiek laiko gyvenate šiame miestelyje? (įrašykite)

Šiame miestelyje gyvenu.....

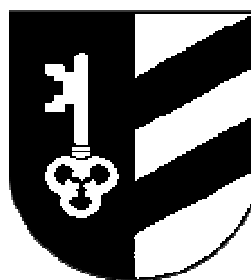
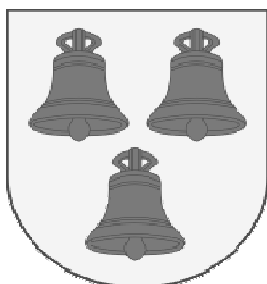
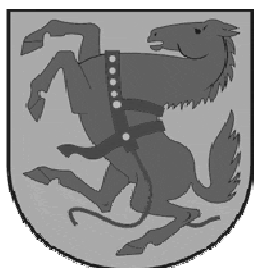
7. Kaip manote, kas yra miestelio herbas? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą)

- Dailininko sukurtas miestelio paveikslas;
 Paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
 Teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas;
 Aš manau, kad (įrašykite)

**8. Kaip manote, kas sudaro miestelio heraldiką?
 (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą):**

- Herbas;
 Herbinė vėliava,
 Herbinis antspaudas;
 Paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
 Čia galite įrašyti savo variantą.....

9. Kuris iš šių herbų priklauso Jūsų miesteliui? (pažymėkite variantą)

10. Kas yra vaizduojama Jūsų miestelio herbe? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Jėgos ir vyriškumo, saulės dievo ir Lietuvos kario simbolis – žirgas.
- Kovos, narsumo, saulės, ugnies simbolis – gaidys.
- Auksinis kaplys, apie kurį raizgosi apynių virkščios su sidabrinėmis spurgomis ir lapais.
- Herbo sidabriname skydo lauke trys raudoni variniai varpai.
- Raktas ir pasienio simbolis.
- ČIA galite įrašyti savo variantą.....

11. Su kuo sietumėte Jūsų miestelio herbą? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Su liaudies pasakojimu apie tai, kad miestelio pavadinimas, kilęs nuo einančio per laukus žirgo kinkavimo.
- Su derlinga miestelio žeme, sukilimais, gaisrais, rezistencija
- Su senomis žemės ūkio ir aludarystės tradicijomis.
- Su XVIII a. pastatytos bažnyčios varpais, kurie XX a. buvo sulieti į vieną.
- Su tuo, kad miestelis nuo seno žinomas kaip tranzitinis.
- ČIA galite įrašyti savo variantą.....

12. Galbūt prisimenate iš kur sužinojote apie šį asmenį arba įvykį? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neprisimenu
- Perskaičiau knygoje.
- Mokė mokykloje.
- Miestelio šventės metu.
- ČIA galite įrašyti savo variantą
.....

13. Kaip manote, ką atspindi Jūsų miestelio herbas? (jei tinka galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus):

- Manau, kad herbas nieko neatspindi.
- Miestelio tradicijas, papročius.
- Miestelio istoriją.
- Miestelio įkūrėjus, globėjus.
- Miestelio pavadinimą.
- Miestelio gyventojų religiją.
- ČIA galite įrašyti savo variantą
.....

14. Ar prisimenate, kokį žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Ne, neprisimenu.
- Taip, prisimenu.
Jo vardas pavardė.....(jeigu prisimenate galite įrašyti vardą ir pavardę)

15. Ar prisimenate, kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Taip
- Ne

16. Gal galėtumėte įvardinti iš kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (į šį klausimą atsakykite tik tuomet, jei į 15 klausimą atsakėte „Taip“). (pažymėkite tinkamą variantą)

- Perskaičiau miestelio laikraštyje.
- Pats/pati dalyvavau herbo kūrime.
- Pranešė seniūnas.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

17. Ar žinote, kur galima rasti informacijos apie Jūsų miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio seniūnijoje.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio muziejuje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

18. Ar žinote, kur miestelyje galima pamatyti jo herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....
- Taip, iškaboje prie miestelio pavadinimo.
- Taip, miestelio seniūnijoje.

19. Ar turite įvairių daiktų, ant kurių yra pavaizduotas miestelio herbas?(galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neturiu.
- Taip, vėliavą arba vėliavėlę.
- Taip, suvenyrą.
- Taip, knygą.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

20. Kaip vertintumėte savo miestelio herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Puikiai;
- Labai gerai;
- Gerai;
- Patenkinamai;
- Blogai.

Jeigu JŪS norėtumėte paaiškinti savo įvertinimą, palikome tam vietas:

.....

.....

.....

Dėkoju už Jūsų atsakymus. SĖKMĖS!

**ANKETA
KULTŪRINĖ IR ISTORINĖ
ATMINTIS MIESTELIŲ
HERALDIKOJE**

Gerbiamieji miestelio gyventojai,

Prašau Jūsų dalyvauti apklausoje apie Jūsų miestelį. Tyrime siekiama išanalizuoti miestelio heraldiką, sužinoti, kaip joje atsispindi kultūrinė ir istorinė atmintis. Kultūrinė atmintis – tai tokia kolektyvinės atminties forma, kuri nuolatos kinta dėl įvairiausių aplinkybių. Ši atmintis perteikdama ankstesnę patirtį, įtakoja dabartinės visuomenės sąmonę, vertybes ir gyvenimo būdą. Miestelių heraldika yra vienas iš kultūrinės atminties simbolių. Istorinė atmintis – tai įvykiai, datos, kurie yra prisimenami, išlieka žmonių atmintyje.

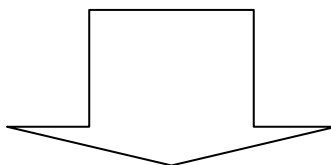
Jūsų nuomonė labai svarbi, atliekant tyrimą, kadangi būtent Jūs geriausiai žinote apie savo miestelį. Kviečiu Jus atsakyti į klausimus ir taip padėti plėsti, gilinti žinias apie Jūsų miestelį, suprasti, kaip jos įtakoja šiandieninį praeities įvaizdį. Gauti rezultatai bus paskelbti ir pateikti apibendrintais skaičiais, diagramų ir lentelių pavidalu, todėl garantuojamas visiškas tyrimo dalyvių slaptumas.

ANKETA YRA ANONIMINĖ, TODĖL NEREIKIA RAŠYTI NEI VARDO, NEI PAVARDĖS.

Išsirinkite Jums labiausiai tinkamą atsakymą ir pažymėkite taip:

AČIŪ!

- ❖ Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto, Humanitarinio fakulteto, Kultūros studijų magistrantūros studentė Gabrielė Jasiūnienė. Iškilus klausimams galite skambinti telefonu 862522288, arba rašykite [el.paštu gabrieleabr@splius.lt](mailto:gabrieleabr@splius.lt)
- ❖ Dėkoju Lietuvos mokslo tarybai už Studentų mokslinės praktikos stipendiją.

KLAUSIMAI

1. Jūsų lytis:
☐ Moteris;
☐ Vyras.

2. Jūsų amžius (pažymėkite tinkamą variantą):
☐ 18-25 metų;
☐ 25 - 40 metų;
☐ 41- 56 metų;
☐ 57-70 metų;
☐ daugiau kaip 70 metų.

3. Jūsų išsilavinimas. (pažymėkite tinkamą variantą):
☐ Pagrindinis; ☐ Vidurinis; ☐ Profesinis; ☐ Aukštesnysis; ☐ Aukštasis neuniversitetinis; ☐ Aukštasis universitetinis. ☐ (ČIA galite įrašyti savo variantą)

4. Šiuo metu Jūs (jei tinka galite pažymėti kelis variantus):
☐ Mokotės; ☐ Esate pensijoje; ☐ Studijuojate; ☐ Esate bedarbis/(-ė). ☐ Dirbate; ☐ Kita..... (įrašykite)

5. Šiuo metu Jūs gyvenate šiame miestelyje (pažymėkite vieną variantą)
☐ Baisogaloje, Radviliškio raj. ☐ Grinkiškyje, Radviliškio raj. ☐ Sidabrave, Radviliškio raj. ☐ Šaukote, Radviliškio raj. ☐ Šiaulėnuose, Radviliškio raj.

6. Kiek laiko gyvenate šiame miestelyje? (įrašykite)
Šiame miestelyje gyvenu.....

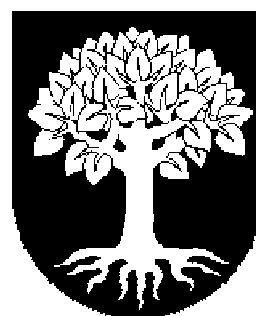
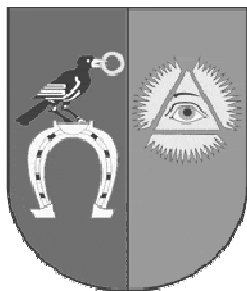
7. Kaip manote, kas yra miestelio herbas? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą)

- Dailininko sukurtas miestelio paveikslas;
- Paminklas, ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas miestelio skiriamasis ženklas;
- Aš manau, kad* (įrašykite)

8. Kaip manote, kas sudaro miestelio heraldiką? (pažymėkite arba įrašykite Jūsų manymu tinkamą variantą):

- Herbas;
- Herbinė vėliava,
- Herbinis antspaudas;
- Paminklas ant kurio užrašytas miestelio pavadinimas;
- Čia galite įrašyti savo variantą.....*

9. Kuris iš šių herbų priklauso Jūsų miesteliui? (pažymėkite variantą)

10. Kas yra vaizduojama Jūsų miestelio herbe? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Priekiniame lauke sidabrinė pasaga su virš jos tupinčiu, į kairę pusę atsigręžusiu juodu naktikovu, laikančiu snape auksinį žiedą, užpakaliniame lauke – auksinė Dievo Apvaizdos akis.
- Angelas, laikantis lelijos šakelę su trimis sidabriniais žiedais.
- Šiam kraštui būdinga dalgelė ir gulbė.
- Sidabrinė pempė, stovinti tarp raudonų uogų.
- Sidabrinis medis.
- ČIA galite įrašyti savo variantą.....

11. Su kuo sietumėte Jūsų miestelio herbą? (pažymėkite arba įrašykite tinkamą variantą)

- Su 1791 m. lapkričio 10 d., kuomet ATR valdovas Stanislovas Augustas miesteliui suteikė herbą.
- Su XIX a. dievdirbiu Vincu Svirskiu, kurio du vertingi kryžiai išlikę miestelio kapinaitėse.
- Su šiam krašte itin gausiai gyvenančiu, pavasario ir atgimimo pranašu paukščiu - pempe.
- Su miestelio vardu ir gyvybės simboliu.
- Su šiam kraštui būdingu retu rugių pjovimo įrankiu, bei garsia Šemetų gimine.
- ČIA galite įrašyti savo variantą.....

12. Galbūt prisimenate iš kur sužinojote apie šį įvykį, asmenį, kurį pažymėjote/įrašėte 11 klausime? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neprisimenu
- Perskaičiau knygoje.
- Mokė mokykloje.
- Miestelio šventės metu.
- ČIA galite įrašyti savo variantą
-

13. Kaip manote, ką atspindi Jūsų miestelio herbas? (jei tinka galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus):

- Manau, kad herbas nieko neatspindi.
- Miestelio tradicijas, papročius.
- Miestelio istoriją.
- Miestelio įkūrėjus, globėjus.
- Miestelio pavadinimą.
- Miestelio gyventojų religiją.
- ČIA galite įrašyti savo variantą
-

14. Ar prisimenate, kokį žymų miestelio žmogų, kuris dalyvavo herbo kūrimo procese? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Ne, neprisimenu.
- Taip, prisimenu.
- Jo vardas pavardė.....(jeigu prisimenate galite įrašyti vardą ir pavardę)

15. Ar prisimenate, kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Taip
- Ne

16. Gal galėtumėte įvardinti iš kur sužinojote, kad Jūsų miestelis turi herbą? (į šį klausimą atsakykite tik tuomet, jei į 15 klausimą atsakėte „Taip“). (pažymėkite tinkamą variantą)

- Perskaičiau miestelio laikraštyje.
- Pats/pati dalyvavau herbo kūrime.
- Pranešė seniūnas.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

17. Ar žinote, kur galima rasti informacijos apie Jūsų miestelio herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio seniūnijoje.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio muziejuje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

18. Ar žinote, kur miestelyje galima pamatyti jo herbą? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, nežinau.
- Taip, miestelio bibliotekoje.
- Taip, miestelio mokykloje.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....
- Taip, iškaboje prie miestelio pavadinimo.
- Taip, miestelio seniūnijoje.

19. Ar turite įvairių daiktų, ant kurių yra pavaizduotas miestelio herbas? (galite pažymėti arba įrašyti kelis Jums tinkamus variantus)

- Ne, neturiu.
- Taip, vėliavą arba vėliavėlę.
- Taip, suvenyrą.
- Taip, knygą.
- ČIA galite įrašyti savo variantą/-us.....

20. Kaip vertintumėte savo miestelio herbą? (pažymėkite tinkamą variantą)

- Puikiai;
- Labai gerai;
- Gerai;
- Patenkinamai;
- Blogai.

Jeigu JŪS norėtumėte paaiškinti savo įvertinimą, palikome tam vietas:

.....

.....

.....

Dėkoju už Jūsų atsakymus. SĖKMĖS!